

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

**DOMNĚLÝ ZLOČIN GENOCIDIA
SPÁCHANÝ PROTI SKUPINĚ
ROHINGYA VE STÁTĚ RAKHINE,
MYANMAR**

Rigorózní práce

Mgr. Hana Bouchema

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra mezinárodního práva
Mezinárodní právo veřejné a soukromé

**DOMNĚLÝ ZLOČIN GENOCIDIA
SPÁCHANÝ PROTI SKUPINĚ
ROHINGYA VE STÁTĚ RAKHINE,
MYANMAR**

Rigorózní práce

Mgr. Hana Bouchema

Plzeň 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, září 2020

.....

Mgr. Hana Bouchemá

Obsah

Úvod	7
1. Mezinárodní trestní soud	9
1.1. Římský statut Mezinárodního trestního soudu	9
1.2. Jurisdikce Mezinárodního trestního soudu	11
1.2.1. Pravomoc a příslušnost Mezinárodního trestního soudu	11
1.2.2. Zásada komplementarity	13
1.2.3. Zásada ne bis in idem	14
1.3. Struktura Mezinárodního trestního soudu	15
2. Mezinárodní soudní dvůr	18
2.1. Statut Mezinárodního soudního dvora a jeho organizace	18
2.2. Mezinárodní soudní dvůr a Mezinárodní trestní soud	19
2.3. Příslušnost Mezinárodního soudního dvora k řešení sporů vyplývajících z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia	20
3. Genocidium	23
3.1. Pojem genocidium	23
3.2. Právní vymezení zločinu genocidia	24
3.3. Zločin genocidium a zločin proti lidskosti	26
4. Skutková podstata zločinu genocidia	28
4.1. Objekt a předmět útoku zločinu genocidia	29
4.2. Objektivní stránka zločinu genocidia	31
4.3. Subjektivní stránka zločinu genocidia	32
4.3.1. Zvláštní úmysl	33
4.3.2. Částečné zničení mezinárodním právem chráněné skupiny	35
4.3.3. Dokazování dolus specialis	36
4.3.4. Motiv jako fakultativní znak subjektivní stránky	38
5. Pachatel zločinu genocidia a jeho trestní odpovědnost	41
5.1. Fyzická osoba jako pachatel zločinu genocidia	41
5.1.1. Trestní odpovědnost	41
5.1.2. Problematika imunity	53
5.1.3. Speciální subjekt	56
5.1.4. Okolnosti vylučující protiprávnost	61
5.2. Odpovědnost státu vyplývající z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia	62
5.2.1. Odpovědnost států za spáchání zločinu genocidia	63

5.2.2. Odpovědnost státu za zabránění zločinu genocidia	66
5.2.3. Odpovědnost státu za potrestání zločinu genocidia	67
6. Alternativní formy jednání zločinu genocidia.....	69
6.1. Usmrcení příslušníků chráněné skupiny.....	69
6.2. Způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům chráněné skupiny	70
6.3. Uvedení do s životem neslučitelných podmínek	73
6.4. Opatření k zabránění rození dětí.....	75
6.5. Násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné	77
7. Aplikace interpretace zločinu genocidia na zločiny spáchané proti mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya v oblasti státu Rakhine, Myanmar	78
7.1. Myanmar.....	80
7.1.1. Geografické umístění	80
7.1.2. Vojenská diktatura	81
7.1.3. Složení společnosti v Myanmaru	83
7.2. Rohingové jako oběti zločinů podle mezinárodního práva	84
7.2.1. Situace ve státě Rakhine	85
7.2.2. Oběti zločinů spáchaných ve státě Rakhine	86
7.2.3. Popření zákonných práv příslušníkům skupiny Rohingya.....	87
7.2.4. Nenávistná propaganda vedená proti skupině Rohingya	89
7.3. Subjektivní stránka zločinů spáchaných proti skupině Rohingya ve státě Rakhine	92
7.3.1. <i>Dolus specialis</i> zločinů spáchaných proti skupině Rohingya ve státě Rakhine	93
7.3.2. Motiv protiprávních činů spáchaných v Myanmaru	100
7.4. Objektivní stránka zločinů spáchaných v Myanmaru.....	100
7.4.1. Čistkové operace z roku 2016.....	101
7.4.2. Čistkové operace z roku 2017	102
7.4.3. Usmrcení příslušníků chráněné skupiny	103
7.4.4. Způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch příslušníkům chráněné skupiny.....	105
7.4.5. Uvedení příslušníků chráněné skupiny do s životem neslučitelných podmínek.....	106
7.4.6. Opatření k zabránění rození dětí příslušníků chráněné skupiny	108

8. Pachatelé domnělého zločinu genocidia spáchaného ve státě Rakhine a jejich individuální trestní odpovědnost	110
8.1. Pachatelé domnělého zločinu genocidia spáchaného ve státě Rakhine....	110
8.1.1. Tatmadaw	110
8.1.2. Pohraniční policie, Myanmarská policie a Lon Htein.....	111
8.1.3. Civilní pachatelé	112
8.1.4. ARSA	112
8.2. Individuální trestní odpovědnost	112
8.2.1. Tatmadaw a jeho struktura	113
8.2.2. Odpovědnost velitelů	114
8.2.3. Postoj civilních autorit státu Myanmar	117
8.2.4. Nestátní ozbrojené skupiny a jednotlivci	118
8.3. Jurisdikce Mezinárodního trestního soudu při projednání zločinů spáchaných v Myanmaru.....	118
9. Odpovědnost státu Myanmar za domnělý zločin genocidia spáchaný proti skupině Rohingya	124
9.1. Příspěvní Myanmaru ke spáchání domnělého zločinu genocidia.....	124
9.2. Určení genocidního úmyslu státu Myanmar.....	125
9.3. Pokračování genocidního úmyslu.....	126
9.4. Selhání státu Myanmar ve vyšetřování a potrestání domnělého zločinu genocidia.....	128
9.5. Selhání státu Myanmar v povinnosti zajistit účinnost Úmluvy o genocidiu	129
9.6. Selhání státu Myanmar v povinnosti zabránit domnělému zločinu genocidia	129
9.7. Příslušnost Mezinárodního soudního dvora k projednání zločinů spáchaných v Myanmaru	132
9.8. Nezávislý vyšetřovací mechanismus pro Myanmar	134
10. Závěr.....	136
Resumé	141
Seznam zkratk.....	144
Seznam použitých zdrojů	145

Úvod

..... *Naprostý horor, zde je srdce temnoty.....*

Slova vyřčená mluvčím Červeného kříže dne 28. dubna roku 1994 popisují jednu z nejkrvavějších genocid spáchanou po druhé světové válce, a to genocidu spáchanou ve Rwandě. Při soudním procesu s rwandskými zločinci si snad celý svět přál, aby se tento zločin v civilizovaném 21. století neopakoval.

Svědomy světa se však opět otřásl, a to při odhalení hrůz, které v letech 2016 a 2017 prožila, podle OSN jedna z nejohroženějších skupin světa, skupina Rohingya, žijící ve státě Rakhine v Myanmaru. Tato skupina je již po mnoho dekád podrobována diskriminační politice státu, jež vyvrcholila v roce 2016 a 2017 v tzv. *clearance operations*. Při těchto operacích bylo zavražděno tisíce příslušníků této skupiny. Byly také příčinou jejich masového exodu ze země sčítajícího kolem tři čtvrtiny milionu lidí.

Podle zpráv Nezávislé mezinárodní průzkumné mise OSN z roku 2018 a z roku 2019, je tak stát Myanmar podezřelý nejen z nezabránění spáchání zločinu genocidia na svém území, ale ze samotného spáchání tohoto zločinu. Aby však bylo možné dojít k závěru, že v Myanmaru skutečně došlo ke spáchání zločinu genocidia a že spáchání tohoto zločinu skupině Rohingya stále hrozí, je třeba hlubšího pochopení této problematiky. Opět tak vyvstala naléhavost analýzy charakteristických znaků zločinu genocidia tak, aby jí bylo možné interpretovat na činy spáchané v oblasti státu Rakhine v Myanmaru.

Úkolem této rigorózní práce, jež je pomyslně rozdělena do dvou částí, a to teoretické a aplikační, tak bude nejprve v části první problematiku zločinu genocidia analyzovat, a to z pohledu nejen právní nauky a jejího teoretického pojetí tohoto zločinu, ale především z pohledu judikatury mezinárodních soudů, které jsou či byly k řízení o tomto zločinu na mezinárodní úrovni příslušné. Jedná se jak o mezinárodní trestní tribunály zřízené OSN *ad hoc*, a to konkrétně Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu a Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii, tak o stálé mezinárodní soudy, jimiž jsou Mezinárodní trestní soud a Mezinárodní soudní dvůr.

První a druhá kapitola této práce se bude věnovat naposledy jmenovaným institucím jako aktuálním stálým mezinárodním soudům, které jsou v současné

době příslušné k projednání zločinu genocidia, ačkoli s určitými rozdíly ve své příslušnosti.

Poté bude přistoupeno k formulaci definice pojmu genocidium, tak jak bylo poprvé upraveno mezinárodními úmluvami, aby následně byla provedena za pomoci zmíněné judikatury mezinárodních soudů podrobná analýza jednotlivých znaků jeho skutkové podstaty.

Další kapitola obrátí pozornost k pěti formám jednání, jež jsou považována za alternativní jednání zločinu genocidia. Také jejich obsah bude popsán za pomoci rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů.

V druhé- aplikační- části této rigorózní práce pak bude takto analyzovaná interpretace zločinu genocidia aplikována na zločiny spáchané v Myanmaru proti výše uvedené mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya a to tak, aby bylo možné při uzavření této práce uvést dostatečně podložený závěr o tom, zda protiprávní jednání spáchané nejen jednotlivými fyzickými osobami, ale i samotným státem Myanmar, naplňují skutkovou podstatu zločinu genocidia či nikoli, a jaké mezinárodní soudy budou k projednání tohoto zločinu příslušné.

1. Mezinárodní trestní soud

První kapitola se věnuje stálému mezinárodnímu soudu zřízenému za účelem vyšetřování, projednání a potrestání nejzávažnějších mezinárodních zločinů, mezi které se řadí i zločin genocidia. Jedná se o Mezinárodní trestní tribunál (*International criminal court*, ICC) sídlící v Haagu (NL).

Judikatura věnující se vymezení znaků genocidia, jež z procesů vedenými tímto tribunálem vzešla, je jednou z nejdůležitějších, a to hned vedle judikatury Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii a Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu, z jejichž rozhodnutí ICC také vychází a čerpá.

Jelikož se však jedná o stálou instituci, jež bude pravděpodobně příslušná k trestnímu řízení vedenému proti konkrétním pachatelům zločinů dějícím se ve státě Myanmar, byla tomuto tribunálu, a následně i Mezinárodnímu soudnímu dvoru, jež bude příslušný k řízení vedenému proti samotnému státu Myanmar, věnována celá kapitola. Tato kapitola se dělí na podkapitulu soustředící se na mezinárodní pramen práva, na který ICC váže svůj vznik- Římský statut Mezinárodního trestního soudu, dále podkapitulu věnující se jurisdikci ICC, kdy bude analyzována nejprve pravomoc a příslušnost soudu, dále ve vztahu k národním soudům i zásada komplementarity a z pohledu případné nepřislušnosti ICC následně také zásada *ne bis in idem*. Poslední podkapitola pak pro doplnění stručně pojedná o struktuře ICC.

1.1. Římský statut Mezinárodního trestního soudu

Vznik Mezinárodního trestního soudu (ICC) se váže na platnost tzv. Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (dále jako Římský statut), jež byl přijat na mezinárodní konferenci konané v Římě dne 17. 7. 1998. Tento statut podmínil v čl. 126 svou platnost uložením „šedesáté ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo přístupu u generálního tajemníka OSN.“¹ Statut tak v souladu s tímto článkem vstoupil v platnost 1. 7. 2002. Ačkoli Česká republika Statut

---

¹ UN General Assembly, *Rome Statute of the International Criminal Court (last amended 2010)*, [online]. 17. 7. 1998. Čl. 26 [cit. 1. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-227-6. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3a84.html>. Dále citováno jako *Římský statut Mezinárodního trestního soudu*.

podepsala již dne 13. dubna 1999, v platnost u nás Statut vstoupil až dne 1. 10. 2009.²

Římský statut byl také několikrát pozměněn, a to naposledy na základě tzv. Kampalských změn, které se týkaly zločinu agrese a čl. 8 definujícího válečné zločiny.

Sídlem soudu je holandské město Haag. ICC má k výkonu svých funkcí a plnění svých cílů potřebnou mezinárodněprávní subjektivitu a právní způsobilost. Místní pravomoc ICC je pak zakotvena v čl. 4 odst. 2 Statutu. Soud tak může vykonávat svou funkci a pravomoci na území kterékoli smluvní strany Statutu a na základě zvláštní dohody, na území kteréhokoliv státu.³

Římský statut Mezinárodního trestního soudu obsahuje jak ustanovení hmotněprávní tak procesní ustanovení. Celkem má 128 článků, které jsou věnovány nejen vymezení nejzávažnějších mezinárodních zločinů, ale především pravomoci ICC, jeho obsazení a procesním pravidlům, kterými je řízení před tímto soudem vázáno.

Pro doplnění je třeba upozornit, že ICC nebyl do nedávna jediným mezinárodním soudním dvorem zřízeným pro vyšetřování a trestní řízení mezinárodních zločinů. V roce 1993 se svědomí světa otřásl před zprávami o krutostech, které se děly v bývalé Jugoslávii, a to konkrétně v Chorvatsku a Bosně. Reakcí na tyto zprávy bylo v roce 1993 přijetí rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 827, ke které byl připojen Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY), jenž tento tribunál zřídil. Dle čl. 1 tohoto Statutu byl ICTY zřízen „za účelem stíhání osob odpovědných za závažné porušení mezinárodního humanitárního práva v oblasti bývalé Jugoslávie od roku 1991.“⁴ ICTY obvinil celkem 161 lidí a 90 z nich i odsoudil. Mezi odsouzenými byla například bývalá viceprezidentka i prezidentka bosenské Republiky srbské Biljana Plavšičová či někdejší předseda parlamentu RS Momčil Krajišnik. Tribunál svou činnost ukončil k 31. 12. 2017.⁵

---

² Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, In: *Sbírka mezinárodních smluv* č. 84/2009, částka 33, 24. 9. 2009, ISSN 1801- 0393.

³ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 4 odst. 1.

⁴ UN Security Council, *Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (as amended on 17 May 2002)*, [online]. 25. 5. 1993, čl. 1 [cit. 1. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3dda28414.html>. Dále citováno jako *Statut mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii*.

⁵ HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Po téměř čtvrtstoletí končí trestní tribunál pro Jugoslávii. Vysloužil si uznání i nevraživost. In: *ČT24* [online]. 21. 12. 2017 [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné z:

Dalším Mezinárodní trestním tribunálem zřízeným *ad hoc*, byl Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR) zřízený Statutem Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu připojeným k rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 955 ze dne 8. 11. 1994, která tak reagovala na genocidu probíhající toho roku ve Rwandě. Ustanovení 1 Statutu stanovilo, že ICTR je zřízen „za účelem stíhání osob odpovědných za závažné porušení mezinárodního humanitárního práva v oblasti Rwandy a rwandské občany zodpovědné za taková porušení v oblasti sousedních států v období mezi 1.1. 1994 a do 31. 12. 1994.”⁶ Soud svou činnost ukončil v roce 2015.

Narozdíl od ICC byly tyto tribunály zřízeny jako *ad hoc* tribunály, a to na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN. Oproti tomu ICC je zřízen jako stálý soudní dvůr na základě mnohostranné smlouvy přijaté smluvními státy, které s zřízením ICC souhlasily.

1.2. Jurisdikce Mezinárodního trestního soudu

1.2.1. Pravomoc a příslušnost Mezinárodního trestního soudu

Pravomoc ICC je vymezena v čl. 1 Římského statutu. Podle tohoto ustanovení je ICC zřízen jako stálá instituce s oprávněním vykonávat svou pravomoc vůči osobám pro nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek (genocidium, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese), a jež má komplementární úlohu vůči národním trestním jurisdikcím.⁷ Na rozdíl od předchozích statutů, které zřizovaly Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) a Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR) a které počítaly s dočasností těchto institucí a jejich zřízením pouze pro jednotlivé případy, a to případy bývalé Jugoslávie a Rwandy, tedy jako soudy *ad hoc*, Římský statut zřizuje ICC jako stálou instituci. Dalším rozdílem od zmíněných *ad hoc* tribunálů je také časová a místní působnost ICC.

Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii byl zřízen „za účelem stíhání osob odpovědných za závažné porušení mezinárodního humanitárního

---

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2330053-po-temer-ctvrtstoleti-konci-trestni-tribunal-pro-jugoslavii-vyslouzil-si-uznani-i>.

⁶ UN Security Council, *Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda (as last amended on 13 October 2006)*, [online]. 8. 11. 1994, čl. 1 [cit. 1. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3952c.html>. Dále citováno jako *Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu*.

⁷ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 1.

práva v oblasti bývalé Jugoslávie od roku 1991.”⁸ Je zde tak stanoven počátek časové příslušnosti soudu, a to od roku 1991, a také místní příslušnost soudu, jež je limitována na oblast bývalé Jugoslávie.

Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu byl pak zřízen „za účelem stíhání osob odpovědných za závažné porušení mezinárodního humanitárního práva v oblasti Rwandy a rwandské občany zodpovědné za taková porušení v oblasti sousedních států v období mezi 1.1. 1994 a do 31. 12. 1994.”⁹ Je zde tak dán počátek i konec časové působnosti tribunálu, a to od 1. 1. 1994 do 31. 12. 1994. Místní příslušnost je pak omezena na oblast Rwandy a oblast sousedních států, kde se mezinárodních zločinů dopustili obyvatelé Rwandy.

Římský statut ICC tak obdobným způsobem jako Statut ICTY určuje pouze počátek své časové působnosti (*ratio temporis*), a to konkrétně v čl. 11, jenž váže počátek časové působnosti ICC na okamžik vstupu Římského statutu v platnost. ICC má tak jurisdikci vůči zločinům spáchaným od tohoto okamžiku.¹⁰ Při stanovení místní příslušnosti ICC (*ratio loci*) lze vycházet z čl. 12 Římského statutu, který předpokládá jurisdikci soudu ve státech, které se staly smluvní stranou tohoto statutu nebo podle odst. 3 téhož článku i stát, který není smluvní stranou statutu, ale jurisdikci soudu vůči předmětnému zločinu přijal prohlášením uloženým u tajemníka soudu. Stát v takovém případě přijímá jurisdikci soudu neprodleně a okamžitě poskytne ICC součinnost.¹¹

Věcná příslušnost (*ratio materiae*) je upravena v čl. 5 až 8 Římského Statutu. ICC tak má jurisdikci ve vztahu k zločinu genocidia, zločinům proti lidskosti, válečným zločinům a zločinu agrese. Do osobní jurisdikce ICC (*ratio personae*) patří podle čl. 25 Římského statutu pouze fyzické osoby, a to konkrétně osoby, které v době páčání zločinu dovršili 18 let věku.¹² Článek 25 také zakotvil zásadu individuální trestní odpovědnosti pachatele zločinu, o níž bude podrobněji pojednáno v kapitole věnující se pachateli zločinu genocidia.

---

⁸ Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii, čl. 1.

⁹ Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu, čl. 1.

¹⁰ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 11.

¹¹ Tamtéž, čl. 12.

¹² Tamtéž, čl. 25-26.

1.2.2. Zásada komplementarity

Římský Statut nejen ve své preambuli v bodě 10 zdůraznil, že ICC je komplementární vůči národním trestním jurisdikcím, ale také ve svém úvodním článku výslovně stanovil svou úlohu vůči národním jurisdikcím jako komplementární, tedy tzv. doplňující. To znamená, že soud má pravomoc soudit pachatele zločinů jen tehdy, pokud stát sám nehodlá vést u svých národních soudů řízení proti takovému pachateli. Na rozdíl od Statutu ICTY a ICTR tak zde není soudu dána konkurenční jurisdikce, což znamená, že ICC nenahrazuje vnitrostátní soudy.

Například právě Statut ICTY sice nevylučoval možný vnitrostátní postih pachatele, ale při konkurenční jurisdikci ICTY a vnitrostátních soudů stanovil přednost ICTY, jenž tak mohl ve kterémkoliv stádiu řízení před národním soudem požádat národní soud, aby mu podřídil svou jurisdikci.¹³

Z čl. 17 Římského statutu lze odvodit situace, za kterých je věc podle čl. 1 u ICC přípustná. Jedná se o situaci, kdy stát není ochoten nebo není schopen skutečně vést vyšetřování nebo stíhání, nebo dotčená osoba již byla za tyto skutky souzena (projev zásady *ne bis in idem*) nebo věc není dostatečně závažná, aby zakládala jurisdikci soudu.¹⁴ Co znamená neochota či neschopnost státu vést vyšetřování nebo stíhání pak rozvádí odstavec druhý téhož článku. Bude se jednat o situaci, kdy stát bude pachatele ochraňovat, či v řízení nastanou neopodstatněné průtahy či řízení není vedeno nezávisle nebo nestranně nebo, podle odst. 3 téhož článku, dojde k situaci, kdy je státu znemožněno jednat, a to z důvodu kolapsu národního soudnictví.¹⁵

Zásadě komplementarity a obavě, zda neoslabuje státní suverenitu se ve svém článku věnoval i Prof. JUDr. Vladislav David, DrSc., který k této problematice dále uvádí: „Komplementarita dále znamená, že Soud může uplatnit svou pravomoc jen vůči zločinům spáchaným na území smluvní strany nebo proti

¹³ ČEPELKA, Čestmír, 1999. Mezinárodní trestní soudnictví. *Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva* [online]. 138(10), s. 905 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 0231-6625. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhfpxaxzrgbpxgxzyhe3q&groupIndex=2&rowIndex=0>.

¹⁴ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 17 odst. 1.

¹⁵ Tamtéž, čl. 17 odst. 2 a 3.

občanům smluvní strany (čl. 12 Statutu). I v tomto je pravomoc Soudu jen doplňující, protože Soud nedisponuje na území členských států výkonnými a donucovacími pravomocemi. Proto čl. 89 odst. 1 Statutu uvádí, že smluvní strany vyhovějí žádosti Soudu o zatčení a předání osob v souladu s ustanoveními této části Statutu a s postupy podle svého vnitrostátního právního řádu. Jde opět o uplatnění zásady komplementarity: jakoby se chtěl Soud v každé jednotlivosti přesvědčit o tom, že zločin podle mezinárodního práva uvedený ve Statutu bude náležitě potrestán. Výslovně o tom pojednává čl. 80 Statutu: „Žádným z ustanovení této části Statutu není dotčeno ukládání trestů podle vnitrostátního práva států, ani uplatňování jejich vnitrostátních právních řádů, které nestanoví tresty předepsané v této části.“ To ostatně odpovídá čl. 1 Statutu, podle něhož bude Soud komplementární vůči národním trestním jurisdikcím.¹⁶ Je důležité zmínit, že obviněný či stát mají dle čl. 19 možnost vznést námitku proti pravomoci a příslušnosti soudu.

Zásada komplementarity má také za úkol, jak bude popsáno v kapitole III. této práce (čl. 27 Římského Statutu) zajistit, že ani vysoké postavení či postavení státního orgánu v dané zemi nezaručí pachateli jeho beztrestnost, pokud se dopustil zločinu spadajícího do pravomoci ICC.

1.2.3. Zásada *ne bis in idem*

Jak již bylo uvedeno výše, zásada “ne dvakrát v téže věci” je obsažena v čl. 17 odst. 1 písm. c) kdy je dána nepřislušnost ICC projednat věc „pokud dotčená osoba již za skutky, které jsou předmětem stížnosti, byla souzena.”¹⁷ Toto ustanovení je dále doplněno čl. 20 odst. 3 Římského statutu, který stanoví, že osoba, která je souzena jiným soudem pro zločin genocidia, zločin proti lidskosti či válečný zločin, nemůže být pro tento skutek souzena i ICC s výjimkou případu, kdy je toto národní řízení vedeno tak, aby chránilo danou osobu či bylo vedeno nestranně nebo nezávisle proto, aby daná osoba nebyla postavena před soud.¹⁸

V druhé části věty tak analyzujeme prolomení zásady *ne bis in idem*, neboť tato část umožňuje dvojí postih pachatele, a to v duchu vymezení principu

¹⁶ DAVID, Vladislav, 2005. Zásada komplementarity neoslazuje státní suverenitu. *Trestněprávní revue* [online]. 2005(6), s. 141 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 1213-5313.

Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgvpxi4s7gzpxgxzrgyq&groupIndex=0&rowIndex=0>.

¹⁷ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 17 odst. 1 písm. c).

¹⁸ Tamtéž, čl. 20 odst. 3.

komplementarity. Tento dvojí postih je však připuštěn jen za podmínky, že smyslem národního řízení bylo ve skutečnosti Římský Statut obejít nebo v případě, kdy řízení před tímto soudem proběhlo v rozporu s obecně uznávanými principy trestního řízení.¹⁹

Odstavec 1 a 2 téhož článku pak uvádí další projevy této zásady. Odst. 1 uvádí, že soud „nemůže nikoho soudit za jednání zakládající skutkovou podstatu zločinů, pro něž ICC tuto osobu již dříve odsoudil nebo zprostil obvinění.”²⁰ Odst. 2 pak upravuje nemožnost jiným soudem opětovně soudit osobu, která je pro zločin, jež upravuje Římský statut v čl. 5, již Mezinárodním trestním soudem odsouzena nebo zproštěna obvinění.²¹

Lze tak shrnout, že zásada *ne bis in idem* bude pro ICC platit tehdy, pokud národní soud bude skutek řádně kvalifikovat jako zločin podle Římského statutu. Naopak platit nebude v případě, že národní soud takovou kvalifikaci řádně neprovede, ačkoli tak učinit měl. Obráceně pak pro národní soud bude zásada *ne bis in idem* platit, v případě že ICC při splnění podmínek své jurisdikce o skutku rozhodl odsuzujícím rozsudkem jako o zločinu podle Statutu a neplatí v případě zprošťujícího rozsudku, ve kterém by bylo rozhodnuto, že skutek nezakládá zločin podle Statutu. V takovém případě však národní soud sice může skutek projednat, ale nemůže jej kvalifikovat jako zločin uvedený ve Statutu, ale pouze jako trestný čin jiné povahy. V případě ideální konkurence pro národní soud zásada *ne bis in idem* neplatí přirozeně v té části skutku, která přesahuje kvalifikaci zločinu podle Statutu, pokud o ní již národní soud nerozhodl.²²

1.3. Struktura Mezinárodního trestního soudu

Na začátku této kapitoly je nutné zmínit, že nejen Římský statut upravuje fungování a složení ICC. Celkem sedm dokumentů tvoří základní právní texty, které společně tvoří základ právního rámce Mezinárodního trestního soudu: patří

---

¹⁹ PIPEK, Jiří, 2004. Mezinárodní trestní soud – k některým aspektům Římského statutu. *Trestněprávní revue*. [online]. 2004(2), s. 39 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7gjpXgxzthe&groupIndex=0&rowIndex=0>.

²⁰ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 20 odst. 1.

²¹ Tamtéž, čl. 20 odst. 2.

²² PIPEK, Jiří, 2003. Jurisdikce mezinárodního trestního soudu a princip *ne bis in idem*. *Právník* [online]. 2003(12), s. 1255 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 0231-6625. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgnpxazrgjpxgxzrgi2tk&groupIndex=0&rowIndex=0>.

sem zmíněný Římský statut Mezinárodního trestního soudu, Procesní (jednací) a důkazní řád soudu, Znaky trestných činů, Nařízení Soudního dvora, Nařízení Kanceláře, Nařízení Úřadu žalobce a Kodex profesního chování pro právní zástupce.²³ Úředním jazykem soudu je angličtina a francouzština. Předsedou Mezinárodního trestního soudu je od roku 2018 Chile Eboe- Osuji.

Mezinárodní trestní soud má 4 orgány, a to:

- a) předsednictvo,
- b) odvolací úsek, projednací úsek a přípravný úsek,
- c) úřad žalobce a
- d) kancelář.²⁴

ICC má celkem 18 soudců, kteří jsou do této funkce voleni Shromážděním všech smluvních stran pro devítileté období. Tento počet soudců však může být za určitých okolností navýšen.²⁵

Předsednictvo je tvořeno předsedou, prvním místopředsedou a druhým místopředsedou. Ti jsou do své funkce voleni na období tří let s možností jednoho znovuzvolení, a to absolutní většinou soudců. V čele předsednictva stojí předseda, kterého může v jeho nepřítomnosti zastupovat první nebo druhý místopředseda. Tento však pouze v případě, že není přítomný předseda ani první místopředseda.²⁶

Po zvolení soudců, přichází na řadu jejich rozdělení do tří výše zmíněných úseků. Úsek odvolací tvoří předseda a čtyři další soudci, úsek projednací a přípravný jsou pak tvořeni šesti soudci. Každý úsek tvoří senáty, které vykonávají funkce soudu. Odvolací senát je tvořen všemi soudci odvolacího úseku. Funkci projednacího senátu pak vykonávají tři soudci projednacího úseku. Funkci přípravného senátu vykonávají buď tři soudci tohoto úseku a nebo podle čl. 39 Římského statutu a pravidla 7 (*rule*) Procesního a důkazního řádu (*Rules of Procedure and Evidence*) jeden soudce. Procesní a důkazní řád upravuje složení a správu soudu, stanovuje pravidla upravující příslušnost soudu a přípustnost věci, stadia řízení a soudní řízení, vyšetřování a stíhání, sankce, odvolání a revizi, přestupky a protiprávní jednání vůči soudu, odškodnění, mezinárodní spolupráci a soudní pomoc a vymáhání.²⁷

---

²³ Tyto dokumenty jsou dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library#coreICCTexts>.

²⁴ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 34.

²⁵ Tamtéž, čl. 36.

²⁶ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 38 a Rules of Procedure and Evidence, International criminal court, [online]. 2019, pravidlo 7 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-354-x ICC-PIOS-LT-03-004/19_Eng. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RulesProcedureEvidenceEng.pdf>.

²⁷ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 39.

Dalším orgánem ICC je Úřad žalobce. Tento orgán je ustanoven jako nezávislý orgán Mezinárodního trestního soudu. Jeho úkolem je přijímat oznámení, prověřovat informace o zločinech spadajících do pravomoci ICC, vést vyšetřování a stíhat osoby před ICC. V čele tohoto orgánu stojí žalobce, jenž je volen Shromážděním všech smluvních stran na dobu devíti let.²⁸ Postup úřadu žalobce je upraven mimo Římský statut i Nařízením Úřadu žalobce, jež je nástrojem aplikace Římského statutu (*Regulation of the Office of Prosecutor*). Toto nařízení upravuje činnost Úřadu žalobce ve vztahu k jeho řízení a správě, oddělení a sekce v rámci Úřadu a také upravuje nakládání s informacemi a důkazy, předběžné zkoumání a hodnocení informací, vyšetřování, řízení před senáty a odborné zkoušky.²⁹

Posledním orgánem ICC je orgán, který odpovídá za správu a služby ICC, které však nespádají do jeho soudních pravomocí. Jedná se o Kancelář ICC. Hlavním administrativním úředníkem soudu a zároveň osoba, jež stojí v čele kanceláře je tajemník, jež vede tento úřad na základě pověření předsedy ICC, a to pět let s jednou možností znovupověření.³⁰ Mezinárodní trestní soud přijal pro regulaci výkonu tohoto orgánu Nařízení Kanceláře (*Regulations of the Registry*). Toto nařízení řídí činnost kanceláře tím, že zajišťuje jeho organizaci a správu. Stanovuje, jak bude kancelář vykonávat své správní povinnosti týkající se řízení před Soudním dvorem, jak bude plnit své povinnosti týkající se otázek právního zastoupení a pomoci obětem a svědkům a dále otázek týkající se vazby.³¹

Soud samozřejmě tvoří i další personál. Tajemník i žalobce mohou dle čl. 44 zaměstnávat kvalifikovaný personál, a to podle potřeby svých úřadů. Pokud se jedná o žalobce, tvoří personál jeho úřadu i vyšetřovatelé.³²

---

²⁸ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 42.

²⁹ Regulation of the office of the prosecutor, International criminal court, [online]. 2011 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-232-2, ICC-PIOS-LT-03-002/15_Eng. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RegulationsOTPEng.pdf>.

³⁰ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 43.

³¹ Regulation of the registry, International criminal court, [online]. 2018 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-345-0, ICC-PIOS-LT-03-003/18_Eng. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RegulationsRegistryEng.pdf>.

³² Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 44.

2. Mezinárodní soudní dvůr

Druhá kapitola se věnuje stálému mezinárodnímu soudu zřízenému především za účelem řešení sporů týkajících se otázek vyplývajících ze smluv a úmluv předvídaných Chartou OSN, konkrétně pro tuto rigorózní práci tak otázek vyplývajících z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia z roku 1948. Jedná se o Mezinárodní soudní dvůr (*International court of justice, ICJ*) sídlící v Paláci Míru (*Peace Palace*) v Haagu (NL).

Také judikatura ICJ je zásadní pro hlubší pochopení problematiky zločinu genocidia, a to především ve vztahu k odpovědnosti států za spáchání tohoto zločinu, za jejich selhání v povinnosti tomuto zločinu zabránit a v povinnosti potrestat pachatele tohoto zločinu.

Jelikož se jedná o stálou instituci, jež bude pravděpodobně příslušná k trestnímu řízení vedenému proti státu Myanmar, byla tomuto tribunálu, obdobně jako Mezinárodnímu trestnímu soudu, věnována celá kapitola. Tato kapitola se dělí na podkapitoly soustředící se na mezinárodní pramen práva, který ICJ založil, a to Statut Mezinárodního soudního dvora, organizaci ICJ, jež je tímto statutem upravena, dále podkapitoly věnující se rozdílu mezi Mezinárodním trestním soudem a Mezinárodním soudním dvorem jako dvou institucí příslušných k vedení řízení o zločinu genocidia a podkapitoly věnující se již konkrétně příslušnosti ICJ k řešení sporů vyplývajících ze zmíněné Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia.

2.1. Statut Mezinárodního soudního dvora a jeho organizace

Dne 26. června 1945 byla na závěr Konference Organizace spojených národů o mezinárodní organizaci v San Franciscu podepsána Charta Organizace spojených národů, která vešla v platnost 24. října 1945. Statut Mezinárodního soudního dvora (dále jako Statut) tvoří integrální součást této Charty. Statut obsahuje 70 článků, týkajících se především jeho organizace, příslušnosti a řízením před ním. Soud svou činnost zahájil v roce 1946. Úředním jazykem ICJ je angličtina a francouzština.

Mezinárodní soudní dvůr byl založen čl. 1 Statutu jako hlavní soudní orgán Organizace národů. Je tvořen sborem 15 nezávislých soudců, přičemž každý soudce je jiné státní příslušnosti. Soudci jsou voleni Valným shromážděním

a Radou bezpečnosti OSN, kdy tito volí členy nezávisle na sobě ze seznamu osob navržených státními skupinami Stálého rozhodčího dvora.³³ Zvolení jsou ti kandidáti, kteří získali absolutní většinu hlasů ve Valném shromáždění a v Radě bezpečnosti.³⁴ Soudci jsou voleni na devět let a mohou být znovu zvoleni.³⁵ Dvůr volí svého předsedu a místopředsedu, a to na období tří let, kdy tito mohou být i znovu zvoleni. Dále také volí tajemníka a zařizuje jmenování dalších úředníků.³⁶ Dvůr až na určité výjimky zasedá v plném složení.³⁷ Za účelem řešení určitých sporů může dvůr vytvářet i senáty, jejichž rozsudky platí jako rozsudky Dvora.³⁸

Mezinárodní soudní dvůr má, jak vyplývá ze Statutu, dvě role, a to v souladu s mezinárodním právem rozhodovat právní spory mezi státy a dále „*podávat posudky o jakékoliv právní otázce na žádost kteréhokoliv orgánu, který je Chartou anebo podle Charty Organizace spojených národů oprávněn o něj žádat.*“³⁹

2.2. Mezinárodní soudní dvůr a Mezinárodní trestní soud

Rozdíl mezi Mezinárodním soudním dvorem a Mezinárodním trestním tribunálem spočívá především v pravomoci a příslušnosti těchto soudů. Podle čl. 34 Statutu jsou stranami sporů vedenými před ICJ pouze státy, které jsou zúčastněné na tomto Statutu. Za určitých podmínek mohou být stranou sporu i státy, které nejsou zúčastněné na Statutu, avšak tyto musí na chod ICJ přispět.⁴⁰

Mezinárodní soudní dvůr narozdíl od Mezinárodního trestního tribunálu (či narozdíl od *ad hoc* trestních tribunálů, jež byly zřízené OSN, či národních soudů) nemá pravomoc vést řízení proti jednotlivcům obviněným ze zločinů proti lidskosti. Také se nejedná o trestní tribunál, jež by měl žalobce, který by o těchto zločinech zahajoval řízení. Čl. 36 Statutu upravuje příslušnost ICJ následovně: „*Příslušnost Dvora se vztahuje na všechny spory, které naň strany vnesou, a na všechny otázky zvláště předvídané Chartou Organizace spojených národů, v platných smlouvách a úmluvách.*“ Takovou úmluvou je i Úmluva o zabránění a

---

³³ UN, *Statute of the International Court of Justice*, [online]. 18. 4. 1946, čl. 4 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3deb4b9c0.html>. Dále citováno jako *Statut Mezinárodního soudního dvora*.

³⁴ Tamtéž, čl. 10.

³⁵ Tamtéž, čl. 13.

³⁶ Tamtéž, čl. 21.

³⁷ Tamtéž, čl. 25.

³⁸ Tamtéž, čl. 26-27.

³⁹ Tamtéž, čl. 65.

⁴⁰ Tamtéž, čl. 34- 35.

trestání zločinu genocidia z roku 1948. Pro tuto práci je tak důležité, že právě ICJ je příslušným mezinárodním soudem k rozhodování sporů vyplývajících z této úmluvy, jež je zásadní úmluvou upravující problematiku zločinu genocidia a jako taková bude podrobněji popsána v následujících kapitolách.

V odst. 2 téhož článku je dále stanoveno: „*Státy, které jsou účastníky tohoto statutu, mohou kdykoli prohlásit, že uznávají vůči každému jinému státu, který přijímá stejný závazek, za závaznou ipso facto a bez zvláštního ujednání příslušnost Dvora ve všech právních sporech, které se týkají: a) výkladu některé smlouvy; b) kterékoli otázky mezinárodního práva; c) existence jakékoli skutečnosti, která by, jestliže by byla prokázána, zakládala porušení některého mezinárodního závazku; d) druhu nebo rozsahu náhrady, kterou je nutno dáti za porušení některého mezinárodního závazku.*”⁴¹ Strany se tak, pokud se zaměříme přímo na otázku genocidia, obracejí na ICJ v případě, že se objeví výkladový problém týkající se zmíněné Úmluvy z roku 1948, či v momentě, kdy dojde k porušení této úmluvy (a to jak v případě, že stát spáchá genocidium, tak i v případě, že poruší svou povinnost zločinu genocidia zabránit či selže v povinnosti potrestat viníky tohoto zločinu) a také v případě druhu a rozsahu náhrady vyplývající z porušení této úmluvy.

Na závěr lze doplnit, že rozhodnutí ICJ je závazné pouze pro strany sporu a pouze pro daný případ. Rozsudek je konečný a není proti němu možné podat odvolání.⁴² Pokud se však v případě objeví nová skutečnost, může strana sporu požádat o revizi rozsudku. Řízení o revizi je pak zahájeno rozsudkem ICJ.⁴³

2.3. Příslušnost Mezinárodního soudního dvora k řešení sporů vyplývajících z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia

Jak již bylo zmíněno dříve, na rozdíl od Římského statutu Mezinárodního trestního tribunálu, který zakotvuje trestní odpovědnost jednotlivců za spáchání mj. zločinu genocidia a který stanovuje jurisdikci Mezinárodního trestního tribunálu nad jednotlivými pachateli tohoto zločinu, Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia (dále jako Úmluva) zakotvuje odpovědnost za toto protiprávní jednání smluvními stranám. Mezinárodním soudem, který je příslušný k rozhodování sporů mezi státy v této otázce, je pak Mezinárodní soudní dvůr.

⁴¹ Statut Mezinárodního soudního dvora, čl. 36 odst. 2.

⁴² Tamtéž, čl. 59-60.

⁴³ Tamtéž, čl. 61.

Svou příslušnost k řešení sporů vyplývajících z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia ICJ odvozuje z čl. IX Úmluvy. Podle čl. IX Úmluvy „se spory mezi smluvními stranami týkající se výkladu, provádění nebo plnění této Úmluvy včetně sporů týkajících se odpovědnosti státu za genocidium nebo za kterýkoli z ostatních činů vypočtených v článku III Úmluvy, předkládají na žádost kterékoli sporné strany k projednání Mezinárodnímu soudnímu dvoru.“⁴⁴

Podle článku IX Úmluvy o genocidě je tak pravomoc ICJ podmíněna existencí sporu týkajícího se výkladu, uplatňování nebo plnění Úmluvy.

Judikatura ICJ dovodila, že spor mezi státy existuje, pokud mají jasně opačný názor na otázku plnění nebo neplnění určitých mezinárodních závazků.⁴⁵

Na počátku sporu tak před ICJ leží předběžná otázka, která se soustředí na odpověď, zda mezi žadateli (*applicants*) a odpůrcem (*respondent*) existuje spor, a to bez ohledu na povahu a předmět sporu předloženého ICJ v projednávané věci. ICJ již v minulosti definoval takový spor jako neshodu v právním nebo skutkovém stavu čili jako střet právních názorů nebo zájmů mezi dvěma osobami. ICJ tak nejdříve zkoumá, zdali tu jsou splněny podmínky pro existenci sporu a až poté se může zabývat samotnou povahou sporu. Jinými slovy, nestačí, aby jedna strana sporu tvrdila, že má spor s druhou stranou. Tudíž pouhé tvrzení nepostačuje k prokázání existence sporu tak, jako pouhé popření existence sporu nedokazuje jeho neexistenci. Rovněž nestačí prokázat, že zájmy obou stran v takovém případě nejsou v rozporu. Je třeba prokázat, že nárok jedné strany je pozitivně proti (*positively opposed*) druhé straně. Na základě tohoto kritéria nelze pak pochybovat o existenci sporu mezi stranami před ICJ, protože je zjevně založen na jejich protichůdných postojích týkajících se plnění povinností odpůrcem jako povinným.⁴⁶

Klíčovou otázkou, již se judikatura ICJ zabývala, je také datum pro určení existence sporu.

---

⁴⁴ UN General Assembly, *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, [online]. 9. 12. 1948, United Nations, Treaty Series, vol. 78, čl. IX [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3ac0.html>. Dále citováno jako *Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia*.

⁴⁵ ICJ, *Ukrajina vs. Ruská federace*, nařízení o předběžných opatření ze dne 19. 4. 2017, 166-20170419-ORD-01-00-BI, [online]. bod 22 [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/166/166-20170419-ORD-01-00-EN.pdf>.

⁴⁶ ICJ, *Etiopie vs. Jižní Afrika*, rozsudek ze dne 21.12.1962, 046-19621221-JUD-01-00. [online]. bod 328 [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/46/046-19621221-JUD-01-00-EN.pdf>.

Datum pro určení existence sporu je v zásadě datum, kdy je žaloba ICJ předložena.⁴⁷ Pokud jde o otázku, zda v době podání přihlášky došlo ke sporu mezi stranami, ICJ pro účely rozhodování o této otázce bere v úvahu zejména všechna prohlášení nebo dokumenty vyměněné mezi stranami, stejně jako jakékoli výměny provedené v mnohostranných prostředích. Zvláštní pozornost přitom věnuje autorovi prohlášení nebo dokumentu, jejich zamýšlenému nebo skutečnému adresátovi a jejich obsahu. Existence sporu je věcí objektivního určení ICJ. Je to věcná záležitost nikoli tak otázka formy nebo postupu.⁴⁸

Pokud ICJ dojde k závěru, že zde skutečně existuje spor mezi stranami, na který bude možné aplikovat Úmluvu o zabránění a trestání zločinu genocidia, je ICJ na základě zmíněného čl. IX Úmluvy příslušným soudem k projednání tohoto sporu týkajícího se výkladu, provádění nebo plnění této Úmluvy včetně sporů týkajících se odpovědnosti státu za genocidium nebo za kterýkoli z ostatních činů vypočtených v čl. III Úmluvy.

---

⁴⁷ ICJ, Etiopie vs. Jižní Afrika, rozsudek ze dne 21.12.1962, 046-19621221-JUD-01-00, bod. 328, dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/46/046-19621221-JUD-01-00-EN.pdf>.

⁴⁸ ICJ, Gambie vs. Myanmar, nařízení předběžného opatření ze dne 23. 1. 2020. [online]. bod 26 [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20200123-ORD-01-00-EN.pdf>.

3. Genocidium

Než bude přistoupeno k pojednání o jednotlivých znacích, jež tvoří skutkovou podstatu zločinu genocidia, je důležité samotný pojem genocidium vymežit. První podkapitola tak poskytne náhled na obecnou definici genocidia. Následně další podkapitola tento pojem již vymeží legálně, a to za pomoci mezinárodních pramenů práva, které jeho právní úpravu zakotvily. Na závěr pak z důvodu jejich časté záměny budou vymezeny odlišnosti zločinu genocidia od zločinu proti lidskosti.

3.1. Pojem genocidium

Pojem Genocidium je pojmem řecko- latinským, kdy se jedná o složení řeckého pojmu “*genos*”, jež znamená původ či rod, a latinského pojmu “*caedere*”, jehož významem je zabít.⁴⁹ Jako první použil výraz genocidium roku 1944 polský právník židovského původu Raphael Lemkin. Ve své knize o okupaci Evropy mocnostmi Osy označil slovy genocidium zločiny spáchané Nacistickým Německem. Do té doby souhrnné označení tohoto zvrhlého konání neexistovalo. Právě jeho označení bylo poté převzato do Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia, která byla přijata Valným shromážděním Rady OSN dne 8. 12. 1948. Převzetím pojmu genocidium s charakterem, kterému dal Lemkin, do zmíněné Úmluvy, nabylo toto označení i právní hodnoty.⁵⁰

Existuje tak značný rozdíl mezi běžným významem slova „*genocidium*” nebo pojmem genocidium v antropologii nebo jiných společenských vědách, a právním pojmem genocidium nebo pojmem genocidium v mezinárodním měřítku. Pro průměrného člověka bez právního vzdělání je genocidium jakákoli organizovaná, plánovaná masová vražda lidí z důvodu jejich rasy, etnicity, náboženství nebo jiných osobních charakteristik.⁵¹

---

⁴⁹ TERNON, Yves. *Genocidy 20.století: Zločinný stát*. 1. vyd., Praha: Themis, 1997, s. 32.

⁵⁰ Tamtéž, s. 12.

⁵¹ MILANOVIĆ, Marco, 2006. State Responsibility for Genocide. *European Journal of International Law* [online]. 17(3), s. 553-604 [cit. 18. 03. 2020]. ISSN 0938-5428. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/17/3/204.pdf>.

3.2. Právní vymezení zločinu genocidia

Za zločin podle mezinárodního práva byl zločin genocidia prohlášen rezolucí 96 (I) Valného shromáždění Rady OSN přijaté na základě zprávy 6. výboru OSN (výbor právní) dne 11. 12. 1946. Valné shromáždění OSN tak reagovalo na vyhlazovací praktiky uplatněné nejen proti Židům, ale i jiným národním či etnickým skupinám během druhé světové války. Tato rezoluce přejala definici genocidia tak, jak ji zformuloval 6. výbor OSN ve své zprávě, kterou k této problematice podal. Zpráva je součástí sbírky všech jednání *Travaux preparatoires* k tehdy připravované úmluvě o genocidiu.

Travaux preparatoires apelovalo na nutnost přijetí úmluvy, a to díky „historickým případům a především případům tehdejší doby, kdy národní, rasové, etnické a náboženské skupiny byly zničeny, a to ať už úplně či částečně, a tyto zločiny nejen šokovaly svědomí lidstva, ale také vedly k velkým ztrátám pro lidstvo ve formě kulturního či jiného bohatství reprezentovaného těmito skupinami.”⁵² Genocidium tak bylo v rezoluci charakterizováno jako „popírání práva na existenci celých lidských skupin, stejně jako vražda je popíráním práva na život jednotlivých lidských bytostí, kdy takové odmítnutí práva na existenci šokuje svědomí lidstva a má za následek velké ztráty pro lidstvo v podobě kulturních a jiných obohacení, které jsou reprezentovány právě těmito lidskými skupinami, a je tak v rozporu s morálním zákonem, duchem a cíli OSN.”⁵³

Roku 1948 pak následovalo přijetí Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia (dále jako Úmluva). Tato Úmluva vešla v platnost dne 12. 1. 1951.

Podle čl. II Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia „se genocidiem rozumí kterýkoli z níže uvedených činů, spáchaných v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou:

a) usmrcení příslušníků takové skupiny;

---

⁵² ABTAHI, Hiram, *The Genocide Convention: The Travaux Préparatoires*. [online]. Leiden: Brill, 2009 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN: 978-90-47-43137-4. Dostupné z: https://brill.com/view/book/9789047431374/Bej.9789004164185.i-2236_002.xml.

⁵³ The Crime of Genocide 11 December 1946, A/RES/96, *UN General Assembly*. [online]. [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3b00f09753.html>.

- b) způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny;
- c) úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení;
- d) opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí;
- e) násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.”⁵⁴

Pokud bychom na tuto právní formulaci aplikovali původní latinsko řecké vymezení pojmu genocidium, jednalo by se zjednodušeně o “zabití” určité skupiny lidí, ať již částečné či úplné z důvodu jejich “původu”, a to ať již původu národního, etnického, rasového či náboženského.

Je nutné doplnit, že čl. III Úmluvy dále zakotvuje skutečnost, že za trestné činy se vedle genocidia, považují i spolčení k spáchání genocidia, přímé a veřejné podněcování ke spáchání genocidia, pokus spáchání genocidia a účastenství na genocidiu.⁵⁵ V dalších kapitolách této rigorózní práce však bude věnována pozornost pouze znakům trestného činu podle čl. III písm. a) Úmluvy, tedy trestnému činu genocidia, jehož spáchání ve státě Rakhine se snaží tato práce dokázat.

Dne 17. 7. 1998 byl na mezinárodní konferenci v Římě přijat další klíčový dokument k této problematice, a to Římský statut Mezinárodního trestního soudu (dále jako Římský statut). Římský statut vstoupil v platnost v roce 2002. Touto platností, tak konečně mohl vzniknout již první kapitolou probraný Mezinárodního trestní soud (ICC), jehož pravomocí, jak již bylo v dané kapitole popsáno, je stíhat osoby obviněné za spáchání čtyř nejzávažnějších druhů zločinů podle mezinárodního práva, jimiž jsou genocidium, zločin proti lidskosti, válečný zločin a zločin agrese. Statut tak obsahuje zakotvení nejen pravomoci Mezinárodního trestního tribunálu, jeho orgánů a procesních pravidel pro řízení před soudem, ale i vymezení skutkových podstat trestných činů, které pod jeho jurisdikci spadají. V čl. 6 Římského statutu tak nalezneme definici zločinu genocidia, jež však byla beze změny přejata z Úmluvy z roku 1948.

Dalším důležitým dokumentem je pak dokument, který přijal ICC za účelem usnadnění interpretace a aplikace čl. 6- 8bis Římského statutu. Tento dokument s názvem Znaky trestných činů (*Elements of crimes*) stanovuje především jurisdikční, materiální a psychické znaky, které musí být naplněny, aby

---

⁵⁴ Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, čl. II.

⁵⁵ Tamtéž, čl. III.

mohla být osoba prohlášena za trestně odpovědnou za spáchání těchto zločinů a aby za tyto zločiny mohla být také potrestána.

3.3. Zločin genocidium a zločin proti lidskosti

Aby nedocházelo k záměně, je nutné zločin genocidia odlišit od zločinu proti lidskosti, neboť právě s tímto zločinem bývá zločin genocidia mnohdy zaměňován.

Pojem genocidium, jak již bylo popsáno v předchozí podkapitole bylo poprvé s právním obsahem použito v roce 1946. Oproti tomu označení zločin proti lidskosti bylo použito již v roce 1915 v Norimberku, a to v souvislosti s Arménskou genocidou.⁵⁶

Vymezení obsahu pojmu „zločin proti lidskosti“ nalezneme v čl. 7 Římského Statutu.

Římský statut při vymezení zločinu proti lidskosti vykazuje na jedné straně posun, ke kterému došlo od doby Norimberského tribunálu, a to díky úpravě, jež spáchání tohoto zločinu nutně nespojuje s ozbrojeným konfliktem (tzv. *war nexus*). Na druhé straně však učinil součástí této definice i skutečnost, že kterýkoli z uvedených činů musí být spáchán „jako součást rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu, při vědomí existence takového útoku“. A konečně oproti norimberské definici rozšířil výčet činů, jež za výše uvedených podmínek naplňují skutkovou podstatu zločinu proti lidskosti.⁵⁷ Čl. 7 tak zločinem proti lidskosti rozumí kterýkoli z níže uvedených činů, spáchaný v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu při vědomí takového to útoku:

- a) vražda,
- b) vyhlazování,
- c) zotročování,
- d) deportace nebo násilný přesun obyvatelstva,

---

⁵⁶ Crime against humanity. In: *Wikipedia* [online]. 12. 3. 2020 [cit. 13. 3. 2020]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Crime_against_humanity.

⁵⁷ ŠTURMA, Pavel, 2002. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue* [online]. 2002(2), s. 43 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgpxi4s7gipxgzuzgm&groupIndex=0&rowIndex=0>.

- e) věznění nebo jiné závažné formy zbavení osobní svobody v rozporu se základními pravidly mezinárodního práva,
- f) mučení,
- g) znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti,
- h) perzekuce jakékoliv identifikovatelné skupiny nebo kolektivu z důvodu politických, rasových, národnostních, etnickým, kulturním nebo náboženským nebo z důvodu pohlaví nebo jiného podobného důvodu, jež jsou podle mezinárodního práva všeobecně považovány za nepřípustné,
- i) nedobrovolné mizení osob,
- j) zločin apartheidu,
- k) jiné nelidské činy podobné povahy spočívající v úmyslném způsobení velkých útrap či těžké újmy na zdraví či poruchy duševního nebo tělesného zdraví.⁵⁸

Při porovnávání pojetí zločinu proti lidskosti a zločinu genocidia, lze dojít k závěru, že zločin genocidia je závažnější formou zločinu proti lidskosti. Zatímco zločin proti lidskosti cílí na civilní obyvatelstvo bez ohledu na to, zda se jedná o určitou národní, etnickou, rasovou či náboženskou skupinu a především kdy tímto útokem není zamýšleno danou skupinu obyvatel zničit, zločin genocidia jde svou krutostí dál tím, že cílem jeho jednání je vymizení určité skupiny lidí, a to na základě její příslušnosti ke zmíněným mezinárodním právem chráněným skupinám. U zločinu proti lidskosti tak máme zcela jiný cíl útoku, kdy u tohoto zločinu se jedná o civilní obyvatelstvo bez ohledu na příslušnost k mezinárodním právem chráněné skupině, zatímco u genocidia je předmětem útoku právě jedna z daných chráněných skupin lidí. Dále je zde dán také zcela jiný úmysl pachatele, kdy u zločinu proti lidskosti není jeho cílem likvidace skupiny avšak likvidace jedince či více jedinců, zatímco u genocidia je jasný záměr, a to úplné nebo částečné vyhlazení skupiny pro její příslušnost k určitému národu, etniku, rase či náboženství.

---

⁵⁸ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 7.

4. Skutková podstata zločinu genocidia

Poté, co bylo pojednáno o zločinu genocidia z hlediska jeho obecného a právního vymezení, je důležité přikročit k stěžejní otázce této rigorózní práce, a to otázce jeho základních znaků. Analýza, jež bude provedena v této kapitole, je esenciálním rozbohem, díky kterému bude možné odpovědět na otázku, zda protiprávní jednání, jež se dějí ve státu Myanmar, skutečně naplňují skutkovou podstatu zločinu genocidia. Analýza bude provedena nejen prostudováním odborné literatury věnující se tomu tématu, ale především prozkoumáním rozhodnutí, která se na interpretaci tohoto zločinu a jeho jednotlivých znaků podílela a stále podílí. Jedná se, jak již bylo předestřeno dříve, o rozhodnutí Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY), Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu (ICTR), Mezinárodního trestního soudu (ICC) a Mezinárodního soudního dvora (ICJ). Právě tato rozhodnutí doplnila, z důvodu relativně strohé úpravy zločinu genocidia zakotvené v daných mezinárodních právních dokumentech, jež se omezují pouze na výčet základních znaků zločinu, tyto mezinárodní právní normy o vodítka a široký výklad, jak tyto znaky chápat v kontextu probíhajících či již proběhnutých konfliktů.

Definice zločinu genocidia zakotvená v nejzásadnějších mezinárodních právních dokumentech, konkrétně v Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidia a v Římském statutu Mezinárodního trestního tribunálu, zní: „*Genocidiem se rozumí kterýkoli z níže uvedených činů, spáchaných v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou: a) usmrcení příslušníků takové skupiny; b) způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny; c) úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení; d) opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí; e) násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.*”⁵⁹

Znaky skutkové podstaty zločinu genocidia byly judikaturou rozděleny do dvou skupin. První skupina reprezentuje znaky objektivní stránky (*actus reus*), a to především *činy* neboli jednání, následek a příčinnou souvislost mezi tímto jednáním a následkem. Druhá skupina znaků je skupina znaků subjektivní stránky

---

⁵⁹ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 7.

zločinu (*mens rea*) obsahující v první řadě *úmysl zničit úplně nebo částečně* mezinárodním právem chráněnou skupinu.

4.1. Objekt a předmět útoku zločinu genocidia

Před samotným přikročením k vymezení objektivní a subjektivní stránky zločinu genocidia, musí být pozornost obrácena na esenciální znak zločinu genocidia, jenž se váže jak ke složce *actus reus* tak *mens rea*. Jedná se o objekt, který je pachatelem trestného činu genocidia ohrožován nebo porušován, a předmět útoku, tedy konkrétní předmět, na nějž pachatel svým jednáním útočí. Tímto objektem je právo národní, etnické, rasové či náboženské skupiny na existenci. Předmětem útoku, je poté konkrétní národní, etnická, rasová či náboženská skupina. Právě tato mezinárodním právem chráněná skupina je charakterizována jako oběť zločinu genocidia.

Podle *travaux préparatoires* k Úmluvě z roku 1948 jsou za skupiny považovány pouze dlouhodobě stabilní skupiny ustanovené trvale, kdy členství v takové skupině je dáno narozením. Z této definice jsou tak vyloučeny skupiny, ke kterým se lze přidat dobrovolným rozhodnutím, jako jsou politické nebo ekonomické skupiny. Základním kritériem tak u skupin chráněných Úmluvou je nenáročný získání členství ve skupině z důvodu automatického příslušnosti k této skupině a to díky narození do této skupiny.⁶⁰

Tento znak se váže na tzv. genocidní úmysl, jímž je úmysl zničit, ať už úplně nebo částečně národní, etnickou, rasovou či náboženskou skupinu jako takovou.

K této problematice se vyjádřil Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR) ve svém rozhodnutí v případě *Prokurátor vs. Kayishema*, ve kterém stanovil, že jednání musí působit proti dané skupině kvůli výše uvedeným diskriminačním důvodům. Toto zničení musí působit proti skupině jako takové (*qua group*), nikoli proti jednotlivci dané skupiny.⁶¹ Musí tu být úmysl zničit skupinu jako samostatnou a odlišnou entitu.⁶²

⁶⁰ ICTR, *Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu*. Casebook ICRC [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupný z <https://casebook.icrc.org/case-study/ictr-prosecutor-v-jean-paul-akayesu>.

⁶¹ ICTR, *Prokurátor vs. Kayishema*, rozsudek ze dne 21. 5. 1999, ICTR-95-1 [online]. bod. 98- 99 [cit. 10. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-95-1/trial-judgements/en/990521.pdf>.

⁶² ICTY, *Prokurátor vs. Brdanin*, rozsudek ze dne 1. 9. 2004, IT-99-36-T. [online]. bod 698 [cit. 12. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/brdanin/tjug/en/brd-tj040901e.pdf>.

Také Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) přispěl k vymezení pojmu skupina, a to například v případě *Prokurátor vs. Krstić*, kdy uvedl následující: „...přípravné práce na Úmluvě (1948) ukazují, že takovýto seznam skupin byl do Úmluvy navržen spíše k popisu jednoho jevu, jež zhruba odpovídá tomu, co před druhou světovou válkou odpovídalo pojmu „národnostní menšina“, spíše než by odkazovalo na několik odlišných příkladů lidských skupin. Pokusit se o rozlišování každé ze jmenovaných skupin na základě vědecky objektivních kritérií by tedy bylo v rozporu s předmětem a účelem úmluvy. V souladu s judikaturou Soudu tak může být příslušná chráněná skupina identifikována pomocí subjektivního kritéria stigmatizace skupiny, zejména prostřednictvím pachatele trestného činu, a to na základě jeho vnímání skupiny národních, etnických, rasových nebo náboženských charakteristik. V některých případech může i oběť sebe sama vnímat jako patřící k výše uvedené skupině.⁶³ ICTY tak stanovil, že určování příslušné chráněné skupiny musí být vždy prováděno případ od případu, a to jak na základě objektivních tak subjektivních kritérií, a to proto, že subjektivní kritéria sama o sobě nemusí stačit k určení mezinárodním právem chráněné skupiny.⁶⁴

Konkrétní definice jednotlivých skupin chráněných mezinárodním právem můžeme nalézt v rozhodnutí ICTR v případě *Prokurátor vs. Akayesu*. Soud tak s odkazem na již výše zmíněnou definici z *Travaux préparatoires* definoval národní skupinu jako soubor lidí, u nichž se předpokládá sdílení právního provázání založeného na společném občanství propojeného se vzájemnými právy a povinnostmi.⁶⁵ Etnická skupina pak byla vymezena jako skupina, jejíž členové sdílejí společný jazyk a kulturu. Rasovou skupinu soud vymezil jako skupinu lidí založenou na dědičných fyzických vlastnostech často identifikovanými s geografickou oblastí, bez ohledu na lingvistické, kulturní, národní či náboženské faktory. Náboženskou skupinu pak označil za skupinu sdílející stejné náboženství, hodnoty či určitý způsob uctívání.⁶⁶

---

⁶³ ICTY, *Prokurátor vs. Krstić*, rozhodnutí ze dne 2. 8. 2001, IT-98-33-T [online]. bod 556 [cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/krstic/tjug/en/krs-tj010802e.pdf>.

⁶⁴ ICTY, *Prokurátor vs. Brdanin*, rozsudek ze dne 1. 9. 2004, IT-99-36-T. [online]. bod 684 [cit. 12. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/brdanin/tjug/en/brd-tj040901e.pdf>.

⁶⁵ ICTR, *Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu*, rozsudek ze dne 2. 9. 1998, ICTR-96-4 [online]. bod 512 [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ict-96-4/trial-judgements/en/980902.pdf>.

⁶⁶ Tamtéž, bod 513- 515.

K této otázce se váže i problematika tzv. etnické čistky, jež byla v roce 1992 Valným Shromážděním OSN označena za jednu z forem genocidia.⁶⁷ K této formě genocidia docházelo na etnických a náboženských skupinách v bývalé Jugoslávii. Dle zprávy Komise expertů OSN z roku 1994 č. S/1994/674 byly tyto etnické čistky definovány (v kontextu konfliktu probíhajícího v tehdejší bývalé Jugoslávii) jako způsob vytvoření etnicky stejnorodé oblasti, a to odsunutím lidí jiné etnické a náboženské skupiny z této oblasti, a to za použití násilí a zavražďování. Takové jednání bylo označeno za porušení mezinárodního práva.⁶⁸ Tato etnická čistka byla vedena Srby (nutné uvést, že zde není míněn celý národ, ale jednotliví pachatelé) ve jménu jejich nacionalismu, historické nespravedlnosti a ve jménu pomsty. Cílem takového jednání bylo vymizení náboženského a etnického pluralismu v daných oblastech. Tyto etnické čistky spáchané na bosenských muslimech a bosenských chorvatech z důvodu jejich příslušnosti k etnické a náboženské skupině prohlásil za formu genocidia i Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v případě *Prokurátor vs. Ratko Mladić*.⁶⁹

4.2. Objektívni stránka zločinu genocidia

První významnou složkou zločinu genocidia, jak již bylo nastíněno v úvodu této kapitoly, je jeho objektívni stránka (*actus reus*) tvořená především činy, následkem a kauzálním nexusem, jímž jsou propojeny. Objektívni stránku trestného činu genocidia bude tvořit jak konání (komisivní jednání) tak opomenutí (omisivní jednání).

Jednáním je myšleno jednání protiprávní, při kterém je vůle pachatele projevena navenek fyzickou aktivitou a které vedlo k mezinárodním právem předpokládanému následku, např. smrti příslušníků dané skupiny, tělesnému zranění či duševní poruše členů skupiny, existenci životních podmínek skupiny, které jsou schopné přivodit fyzické zničení skupiny, narození dětí či nucené vyrůstání dítěte v cizí skupině. Příkladem takového jednáním bude např. akt

⁶⁷ SCHABAS, William. *Genocide in International law : Crime of Crimes*. 1. vyd. United Kingdom: Cambridge University Press, 2000, s. 192- 193 ISBN 978-0521787901.

⁶⁸ The expression 'ethnic cleansing' is relatively new. Considered in the context of the conflicts in the former Yugoslavia, 'ethnic cleansing' means rendering an area ethnically homogenous by using force or intimidation to remove persons of given groups from the area. 'Ethnic cleansing' is contrary to international law.

Dostupné z: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/1994/674.

⁶⁹ ICTY, *Prokurátor vs. Ratko Mladić*, rozhodnutí ze dne 22.11.2017, IT-09- 92-T [online]. [cit. 13. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/mladic/tjug/en/171122-1of5_1.pdf.

vraždy, mučení, bití, znásilnění, převedení dítěte z jedné skupiny do druhé či uložení opatření, které brání rození dětí.

Omisivním jednáním je pak jednání, kdy se vůle pachatele projevuje navenek fyzickou pasivitou. Omisivním jednáním bude např. opomenutí velitele vojenské skupiny, která se dopouští zločinu genocidia, vydat rozkaz jeho podřízeným k ukončení těchto aktivit.

Následek, který však pachatel v obou případech jednání i opomenutí zamýšlí je vždy částečné nebo úplné zničení národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny. Mezi jednáním a následkem musí být příčinný vztah. To znamená, že dané jednání pachatele, které působilo na objekt trestného činu, mělo mezinárodním právem předvídaný následek jako např. uvedenou smrt členů skupiny či nerození dětí, a naopak, daný následek byl způsoben mezinárodním právem předvídaným jednáním např. smrt osoby byla způsobena zastřelením.

Zločin genocidia tvoří pět forem jednání, které naplňují jeho fyzickou stránku. Výčet uvedených forem jednání nalezneme v čl. II Úmluvy a v čl. 6 Římského statutu. Jedná se o usmrcení příslušníků takové skupiny, způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny, úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení, opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí a násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.⁷⁰ Těmto formám jednání je však věnována samostatná kapitola, ve které budou podrobně rozebrány jak z pohledu pramenů mezinárodního práva, tak z pohledu judikatury Mezinárodních trestních tribunálů OSN.

4.3. Subjektivní stránka zločinu genocidia

Druhou významnou složkou skutkové podstaty zločinu genocidia je její subjektivní stránka (*mens rea*). Obligatorní znakem subjektivní stránky trestného činu je pak zavinění pachatele. Při stanovení subjektivní stránky zločinu genocidia, lze vycházet z čl. 30 Římského statutu, který upravuje subjektivní stránku zločinů spadajících do jurisdikce ICC, čímž upravuje zmíněné zavinění pachatele. Zavinění obecně obsahuje dvě složky, a to složku vědomostní a složku volní. V tomto případě Římský statut předpokládá, že pachatel zločinu jednal

---

⁷⁰ Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, čl. II, taktéž Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 6.

úmyslně a vědomě.⁷¹ V odstavci druhém pak specifikuje, co se úmyslem rozumí.
„Úmyslem se rozumí:

- a) pokud jde o jednání, že osoba má v úmyslu se dopustit určitého jednání
- b) pokud jde o následek, že osoba má v úmyslu způsobit určitý následek nebo si je vědoma, že za obvyklého sledu událostí dojde k takovému následku.“⁷²

V následujícím odstavci pak specifikuje vědomí, kdy „vědomím se rozumí vědomí existence určitých okolností nebo vědomí, že za obvyklých sledů událostí dojde k určitému následku.“⁷³

Statut tak předvídá jak úmysl přímý, kdy pachatel ví, že svým jednáním ohrozí nebo poruší objekt zločinu a způsobí tak daný následek, tak úmysl nepřímý, kdy pachatel ví, že svým jednáním může porušit či ohrozit objekt chráněný mezinárodním právem a pro případ, že jej způsobí, je s tím srozuměn.

4.3.1. Zvláštní úmysl

Judikatura Mezinárodních trestních tribunálů se věnovala vymezení znaku subjektivní stránky zločinu genocidia a to jeho tzv. zvláštnímu úmyslu (*specific intent, dolus specialis*), který ustanovení o zločinu genocidia předpokládají.

Alternativní formy jednání naplňující objektivní stránku genocidia se považují za zločin genocidia, pouze pokud zde existuje zvláštní úmysl pachatele zničit mezinárodním právem chráněnou skupinu jako takovou. Tento zvláštní úmysl je klíčovým prvkem genocidia.

To znamená, že zde musí existovat nejen úmysl provést perzekuční útok proti skupině, ale také úmysl zničit celou skupinu nebo její část jako samostatnou a odlišnou entitu.⁷⁴ Je to právě tento úmysl zničit určenou skupinu zcela nebo částečně, co zločiny hromadné vraždy a zločiny proti lidskosti kvalifikuje jako zvláštní zločin genocidia. Základní podmínka je stanovena slovy „jako takovou“

⁷¹ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 30 odst. 1.

⁷² Tamtéž, odst. 2.

⁷³ Tamtéž, odst. 3.

⁷⁴ JØRGENSEN, Nina, 2001. The definition of genocide: Joining the dots in the light of recent practice. *International criminal law review* [online]. 1(3-4), 285-313 [cit. 07. 03. 2020]. ISSN 1567-536X. Dostupné z:

<https://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=0&sid=9acc14b2-62a0-4856-92d2ac4fde796727%40sessionmgr4006&bdata=JmxhbmcyY3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=12510063&db=asn>

(such as) obsažené v článku II Úmluvy a v čl. 6 Římského statutu, který stanoví, že k tomu, aby bylo možné charakterizovat jednání jako genocidu, musí být toto jednání proti několika jednotlivcům zaměřeno na jejich kolektivitu nebo na ně v jejich kolektivní povaze nebo postavení.⁷⁵ Například odvolací senát ICTY v případě *Prokurátor vs. Jelisić* stanovil, že zvláštní úmysl vyžaduje, aby se pachatel jedním z daných zakázaných jednání snažil dosáhnout zničení celé nebo části chráněné skupiny.⁷⁶

I Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu při výkladu této problematiky vycházel z ustanovení o zločinu genocidia. V případě *Prokurátor vs. Kayishema* se soud zabýval mj. zvláštním úmyslem pachatele zničit částečně či úplně danou skupinu. Soud zdůraznil, že tento zvláštní úmysl je předvídan u všech trestných činů spadajících pod zločin genocidia a zdůraznil, že právě tento zvláštní úmysl je znak, který odlišuje genocidium od běžné vraždy. Dále soud uvedl, že *mens rea* se musí vytvořit před daným jednáním, které zakládá zločin genocidia. Jednotlivé činy však promyšlení samy o sobě nevyžadují, jedinou úvahou, kterou lze u nich vést je, zda je čin spáchán za účelem podpory genocidního záměru.⁷⁷

ICTR při svém rozhodování o úmyslu spáchání zločinu genocidia vycházel především z rozsahu likvidace dané skupiny a z jeho systematickosti, kterou dovodil jak z ústních vyjádření, tak z konkrétních jednání pachatelů. Právě rozsah, hanlivé vyjadřování o skupině, zbraně, které byly použity a metodické plánování akce byl pro soud důkazem, že zde byl dán úmysl spáchat tento zločin.⁷⁸ Soud si tak položil otázku, zda zavraždění a vážná fyzická poranění byla způsobena úmyslem částečného či úplného zničení dané skupiny. Soud na základě rozsahu, systematické povahy a krutosti jednání neměl o takovém úmyslu pochyb. Svou argumentaci opřel např. o vyjádření znalkyně Alison Des Forges, která před soudem uvedla, „že na základě prohlášení učiněných některými politickými vůdci, na základě písní a sloganů populárních mezi Interahamwe, věří, že tito lidé měli v úmyslu úplně zničit skupinu obyvatel Tutsi ve Rwandě proto, aby jejich děti

---

⁷⁵ Whitaker, B. Revised and Updated Report on the Question of the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, U.N. Doc. E/CN. 4/Sub.2/1985/6, 2. 7. 1985. [online]. [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: <http://www.preventgenocide.org/prevent/UNdocs/whitaker/section6.html>.

⁷⁶ ICTY, *Prokurátor vs. Jelisić*, rozhodnutí ze dne 5. 7. 2001, IT 95-10-A [online]. bod 46 [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/jelusic/acjug/en/jel-aj010705.pdf>.

⁷⁷ ICTR, *Prokurátor vs. Kayishema*, rozsudek ze dne 21. 5. 1999, ICTR-95-1 [online]. bod 91 [cit. 10. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ict-95-1/trial-judgements/en/990521.pdf>.

⁷⁸ Tamtéž, bod 93-94

později věděli, jak Tutsi vypadali jedině s odkazem na historické knihy.”⁷⁹ Úmysl zničit danou skupinu potvrzovaly i zranění způsobená obětmi této skupiny, kdy těmto obětem byla dle svědectví rozříznuta Achilova šlacha se záměrem znemožnění útěku těchto osob. Tato jednání, které znemožňovaly útěk zraněných, podpořily názor soudu, že zde byl dán úmysl zničit skupinu Tutsijů a že zde nebyl úmysl, některého člena skupiny ušetřit.⁸⁰

Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii označil zvláštní úmysl jako destruktivní úmysl (*destructive intent*), neboť právě tento dává zločinu genocidia jeho zvláštní charakter.⁸¹ Jedná se tak o úmysl zničit (*destroy*). Otázkou, kterou se judikatura Mezinárodních soudů zabývala, bylo, zda se jedná o materiální zničení za pomoci fyzických prostředků (*material destruction of the group by physical means*) či také za pomoci biologických prostředků (*by biological means*).

Judikatura mezinárodních trestních soudů se drží úzkého vymezení konceptu zničení, kdy se soudy přiklonili k názoru, že ačkoli lze skupinu zničit mnoha způsoby než jen zabitím či zamezením porodů (např. *Prokurátor vs. Blagojević*, ICTY T. Ch., 17. 1. 2005, bod 666), tak zařazení všech možností zničení chráněné skupiny by vedlo k tak rozsáhlému vnímání a chápání zločinu, že by tak zmizel práh pro jeho vnímání.⁸²

4.3.2. Částečné zničení mezinárodním právem chráněné skupiny

Další otázka, kterou se mezinárodní trestní tribunály zabývaly, byla otázka částečného zničení mezinárodním právem chráněné skupiny.

K dané problematice lze uvést rozhodnutí ICTY v případě *Prokurátor vs. Brdanin*, ve kterém je uvedeno, že úmysl zničit celou chráněnou skupinu, i když pouze částečně, znamená snažit se zničit zřetelnou část skupiny, což je třeba odlišit od snahy zničit pouze skupinu izolovaných jedinců v ní.

---

⁷⁹ ICTR, *Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu*, rozsudek ze dne 2. 9. 1998, ICTR-96-4 [online]. bod 117-118 [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-96-4/trial-judgements/en/980902.pdf>.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ ICTY, *Prokurátor vs. Brdanin*, rozsudek ze dne 1. 9. 2004, IT-99-36-T. [online]. bod 699 [cit. 12. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/brdanin/tjug/en/brd-tj040901e.pdf>.

⁸² MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. 1. vyd. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017, s. 21, ISBN 978-82-8348-100-6.

Dle ICTY je důležitým důkazem úmysl pachatele zničit alespoň podstatnou část chráněné skupiny.⁸³ Jedná se o tzv. numerologický přístup.

Další přístupem je funkční přístup. Podle funkčního přístupu pak nemusí být pachatel vnímán jako subjekt vybírající si numericky významnou část skupiny, ale jako vybírající si sekci skupiny (*section of the group*) z důvodu zvláštních funkcí s ní spojených, jež mají význam pro chráněnou skupinu. Tato sekce je často Mezinárodními tribunály vnímána jako vedení skupiny (*leadership*). Dalšími sekcemi jsou dle rozhodnutí soudů např. sekce zahrnující muže militárního věku (*military age*), či osoby zaručující vymáhání práva či bezpečnost. Důležité je zdůraznit, že tak jako u numerického přístupu (*zřetelná část skupiny* popsaná výše) i význam této sekce se vyhodnocuje dle účinku na celou skupinu.⁸⁴ Příkladem funkčního přístupu může být zavraždění bosenských muslimských mužů militárního věku v Srebrenici, kdy ICTY v případě *Krstić* dovedl, že tato část mužů nemůže být brána pouze jako část části skupiny (*“part of a part” of a group*), ale na jejich zavraždění musí být nahlíženo jako na důkaz toho, že pachatel měl v úmyslu zničit zásadní část skupiny, a to Bosenské Muslimy v Srebrenici.⁸⁵

Dalším přístupem v této otázce je přístup geografický, jenž je založen na vnímání zločinu genocidia jako zločinu, který je nutně omezen geografickými podmínkami. Geografická metoda stanovuje limitaci genocidní úmysl určitou zvláštní oblastí.⁸⁶

4.3.3. Dokazování *dolus specialis*

Problém, jenž se u *dolus specialis* objevuje je jeho dokazování. Pokud se pachatel ke spáchání zločinu nepřizná, může být velice obtížné určit, v jakém stavu mysl se pachatel nacházel v okamžiku, kdy se dopustil svého činu.

Většina pachatelů je dostatečně chytrá na to, aby doslovně vyjádřila své záměry nebo dokumentovala své barbarské činy. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu vycházel z názoru Komise odborníků, která poznamenala, že pokud by prokuratura musela prokázat konkrétní záměr v každém jednotlivém případě,

---

⁸³ICTY, Prokurátor vs. Brdanin, rozsudek ze dne 1. 9. 2004, IT-99-36-T. [online]. bod 700 [cit. 12. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/brdanin/tjug/en/brd-tj040901e.pdf>.

⁸⁴ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 21.

⁸⁵ Tamtéž, s. 22.

⁸⁶ Tamtéž.

mohla by čelit nepřiměřeně vysoké zátěži. Zvláštní zpravodaj Whitaker a Komise odborníků se zmiňovali o možnosti tzv. vyvození úmyslu. Tím snížili standard vyžadovaný pro úmysl tím, že do něj zahrnuli i jednání nebo opomenutí takového stupně trestní nedbalosti nebo bezohlednosti, že u obžalovaného muselo být důvodně předpokládáno, že si byl vědom důsledků svého jednání. ICTR tak v případě *Akayesu* uvedl, že genocidní úmysl lze odvodit z řady ukazatelů, jako je obecný rozsah trestných činů systematicky zaměřených na stejnou skupinu, spáchaných stejným pachatelem nebo jinými, rozsah a povaha těchto činů a skutečnost, že oběti byly systematicky a úmyslně vyčleněny z důvodu svého členství ve skupině.⁸⁷

V případě *Jelisić* odvolací senát ICTY uvedl, že ve chvíli kdy nejsou k dispozici přímé důkazy, může být úmysl odvozen například z obecné souvislosti, z páchaní dalších zaviněných činů systematicky namířených proti chráněné skupině, z rozsahu spáchaných krutostí, ze systematického cílení na oběti z důvodu jejich příslušnosti ke skupině nebo z opakování ničivých a diskriminačních jednání.⁸⁸

I když existence plánu či politiky není zákonným znakem zločinu genocidia, lze jej v kontextu snahy o dokázání zvláštního úmyslu pachateli zločinu brát v mnoha případech jako důležitý faktor, neboť pokud je konzistentní s důkazy případu, pomáhá k dokázání zločinu.⁸⁹

Zpráva nezávislé mezinárodní průzkumné mise OSN, která prováděla vyšetřování zločinů spáchaných v Myanmaru, sestavila seznam skutečností významných pro stanovení zvláštního úmyslu. Skutečnosti významné pro stanovení genocidního úmyslu zahrnují důkazy vycházející nebo související s obžalovaným, tedy se jedná o důkazy zahrnující různé formy komunikace, které ukazují možné formování úmyslu, diskrétní slova a výroky obžalovaného a důkazy, jež dokazují, že obžalovaný nařídil napadnout danou skupinu. Dále také zahrnují důkazy vztahující se k jiným osobám než obžalovanému, kdy se tak jedná o slova a skutky ostatních osob jednajících s nebo na příkaz obžalovaného. Další

---

⁸⁷ VAN DEN HERIK, L.J. *Contribution of the Rwanda Tribunal to the Development of International Law* [online]. Leiden/Boston: Brill Academic Publishers, 2005, s. 110-111 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN 9789047408130. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/knav/detail.action?docID=3003895&query=Contribution+of+the+Rwanda+Tribunal+to+the+Development+of+International+Law>.

⁸⁸ ICTY, Prokurátor vs. Jelisić, rozhodnutí ze dne 5. 7. 2001, IT 95-10-A [online]. bod 47 [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/jelusic/acjug/en/jel-aj010705.pdf>.

⁸⁹ Tamtéž, bod 48.

významnou skutečností jsou i kontextuální důkazy ve formě plánů, politik a příprav. Existence plánu nebo politiky na zničení skupiny není požadavkem práva, ale jedná se o důkaz, jenž může být významný pro dokázání tohoto úmyslu. Také kontextuální důkazy ve formě *modus operandi*, kdy jednání určitého charakteru jsou systematicky vedené proti chráněné skupině, jsou pro stanovení *dolus specialis* podstatné. Významnou skutečností jsou i důkazy měřítka intenzity útoků, stejně jako důkazy o tom, zda byly tyto útoky rozsáhlé. Další faktory, které zpráva uvádí, jsou důkazy o tom, zda byla tělesná zranění rozsáhlá, zda byly útoky zaměřeny i na majetek chráněné skupiny či zda obžalovaný používal proti členům skupiny nenávistného jazyka.⁹⁰

4.3.4. Motiv jako fakultativní znak subjektivní stránky

V závěru lze doplnit, že fakultativním znakem subjektivní stránky skutkové podstaty zločinu genocidia může být motiv jako vnitřní podnět pachatele, který vedl k rozhodnutí spáchat daný zločin.⁹¹

Ačkoli při tvoření Statutů soudů *ad hoc* vznikl seznam motivů, ve finální verzi se nikdy neobjevil.⁹² Motiv ke spáchání zločinu genocidia jako takový není pro mezinárodní právo podstatným.

Toto tvrzení lze podložit i vyjádřením ICTY v případě *Tadić*. Odvolací senát soudu uvedl, že motiv je relevantní až ve fázi určení trestu a to jako přitěžující či polehčující okolnost. Nevyzpytatelnost motivů v mezinárodním právu demonstroval na příkladech *reductio ad absurdum*. Jedním z nich byl příklad vysoce postaveného důstojníka SS, který by tvrdil, že se podílel na genocidě Židů pouze z čistě osobních důvodů, a to z osobní hluboce zakořeněné nenávisti k Židům. Proto si přál jejich vyhlazení, žádný jiný důvod k tomu neměl. Přesto, že je zde dán genocidní rámec myslí, obviněný by musel být zproštěn viny za zločin proti lidskosti, neboť jednal pouze z osobních důvodů. Nakonec všichni obvinění, kteří by se podíleli na masovém vyvražďování z čistě osobních důvodů,

---

⁹⁰ UN Fact-Finding mission, Report of the Detailed findings, [online]. 2018. s. 358 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_CRP.2.pdf.

⁹¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013, s. 240-241.

⁹² MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 24.

by byli zproštěni viny za zločin proti lidskosti. Z tohoto důvodu shledal odvolací soud jako nedůvodné zkoumat, zda je zde dán důkaz o neosobním motivu činu.⁹³

K problematice motivu lze uvést i příklad z procesu vedeného u ICTR v případě *Kayishema a Ruzindana*. Právě obžalovaný Ruzindana na svou obhajobu tvrdil, že motivem jeho jednání bylo odstranění jeho podnikatelské konkurence. Svým tvrzením o osobním motivu se snažil o změnu kvalifikace zločinu genocidia na běžný zločin, který nespadá do pravomoci ICTR. Odvolací senát ICTR však uvedl, že motiv nemůže být zaměňován s úmyslem. Osobní motiv neznamená vyjmutí pachatele z trestní odpovědnosti za spáchaný zločin genocidia, pokud byla spáchána s požadovaným zvláštním úmyslem.⁹⁴

K problematice odlišení motivu od úmyslu se vyjádřil také odvolací senát ICTY, který uvedl, že osobním motivem pachatele zločinu genocidia může být například získání osobních ekonomických výhod, či politických výhod či zisk určité formy moci. Existence osobního motivu však nevyklučuje pachatelův zvláštní úmysl spáchat genocidium.⁹⁵

Identifikace motivu však může napomoci pochopit důvody ke spáchání zločinu genocidia.

Je však důležité si uvědomit, že konkrétní motiv může současně představovat pouze finální článek v delším řetězci, kdy primární motivy za konkrétním aktem mohou být založeny na sekundárních motivech a ty zase na terciárních motivech. V případě genocidia může být primárním motivem např. záměr zničit, jenž je založen na množství sekundárních motivů. Tyto „*motivy za motivem*“ (*motives behind the motive*) mohou existovat alternativně nebo kumulativně. Pachatel může jednat z politických důvodů (provádí konkrétní politiku nebo vnímá, že skupina obětí představuje politickou opozici) nebo z ekonomických důvodů (např. nabývání půdy nebo jiného majetku členů skupiny). Může jednat i mimo rasistické motivy (např. vytvoření území, ve kterém by existovala pouze jedna rasa) nebo pro osobní motivy. Tyto motivy jsou faktory, které vytvářejí zvláštní úmysl (*specific intent*). Zohlednění síly sekundárního

---

⁹³ ICTY, Prokurátor vs. Dutko Tadić, rozhodnutí ze dne 15. 7. 1999, IT-94-1-A [online]. [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/tad-aj990715e.pdf>.

⁹⁴ ICTR, Prokurátor vs. Clément Kayishema and Obed Ruzindana, rozhodnutí ze dne 1. června 2001, ICTR-95-1-A [online]. bod 161 [cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ict95-1/appeals-chamber-judgements/en/010601.pdf>.

⁹⁵ ICTY, Prokurátor vs. Jelisić, rozhodnutí ze dne 5. 7. 2001, IT 95-10-A [online]. bod 49 [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/jelusic/acjug/en/jel-aj010705.pdf>.

motivů tak může umožnit závěry o síle tohoto úmyslu, jehož dominance v řetězci motivů se může podle toho měnit. V každém případě se však pachatel rozhodl zničit chráněnou skupinu.⁹⁶

---

⁹⁶ BEHRENS, Paul, 2012. Genocide and the Question of Motives. *Journal of International Criminal Justice* [online]. **10**(3), s. 501-523 [cit. 15. 03. 2020]. ISSN 1478-1387. Dostupné z: <https://academic-oup-com.ezproxy.lib.cas.cz/jicj/article-abstract/10/3/501/934643?redirectedFrom=fulltext>.

5. Pachatel zločinu genocidia a jeho trestní odpovědnost

Tato kapitola se věnuje subjektu zločinu genocidia čili jejímu pachateli. První část kapitoly analyzuje právní úpravu pachatele, jenž je fyzickou osobou. Zde bude důležitým pramenem práva Římský statut mezinárodního trestního soudu a judikatura Mezinárodních trestních tribunálů. Součástí této kapitoly je podrobný exkurz do problematiky trestní odpovědnosti pachatele. Pozornost se také věnuje problematice pachatelů, kteří jsou nositeli imunit podle mezinárodního práva. Na závěr je proveden rozbor otázky speciálních subjektů, a to konkrétně vojenských velitelů a jiných nadřízených osob.

Druhá část se poté zaměří na odpovědnost státu jako pachatele nesoucího odpovědnost nejen za spáchání zločinu genocidia, ale i za nezabránění tomuto zločinu a selhání při jeho potrestání. Zde bude důležitým pramenem práva Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia spolu se Statutem mezinárodního soudního dvora a jeho judikaturou.

5.1. Fyzická osoba jako pachatel zločinu genocidia

Subjektem neboli pachatelem trestného činu genocidia je podle Římského statutu Mezinárodního trestního soudu jakákoliv fyzická osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty trestného činu genocidia tak, jak byla stanovena mezinárodním právem.

Obligatorním znakem subjektu je jeho věk. Čl. 26 Římského Statutu vyloučil pravomoc Mezinárodního trestního soudu vůči osobě, která v době spáchání zločinu nedovršila věku 18 let.⁹⁷ Limit věku 18 let je hranicí, která nezávisí na zralosti či nezralosti osoby. Pokud jde o nezralost osob starších 18 let, odpovědnost této osoby může být vyloučena podle čl. 31 odst. 1 písm. a) Římského statutu, který vylučuje trestní odpovědnost osoby, pokud je její nezralost výsledkem její duševní choroby.

5.1.1. Trestní odpovědnost

Problematika pachatele zločinu genocidia obsahuje přirozeně otázku trestní odpovědnosti pachatele. Čl. 25 Římského statutu tak zakotvil jurisdikci

---

⁹⁷ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 26.

Mezinárodního trestního soudu (ICC) vůči fyzickým osobám (*natural persons*). Dále pak stanovil, že pachatel zločinu má individuální odpovědnost a může mu být uložen trest dle tohoto Statutu.⁹⁸ Takto zakotvená individuální trestní odpovědnost se váže jak na zločiny genocidia, tak na zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese.

Čl. 25 Římského statutu udává několik režimů individuální trestní odpovědnosti. Tyto režimy se vyvinuly postupně za pomoci judikatury mezinárodních trestních tribunálů *ad hoc*. Judikatura zmíněných tribunálů se této otázce široce věnovala z toho důvodu, že Statuta *ad hoc* tribunálů tato ustanovení o modelech trestní odpovědnosti neobsahovala. Čl. 25 Římského statutu uvádí 4 stupňový systém trestné součinnosti (*participation*). Odst. 3 tohoto článku pak rozlišuje mezi pachatelstvím přímým a dalšími formami trestné součinnosti.

Spáchání zločinu (tzv. fáze dokonání) tak podle čl. 25 odst. 3 písm. a) koresponduje s nejzávažnější kvalifikací individuální trestní odpovědnosti, která je zde výslovně provedena ve třech různých formách:

a. Samostatně, společně s jinou osobou nebo prostřednictvím jiné osoby, bez ohledu na trestní odpovědnost této jiné osoby

Máme zde uvedeny tři formy trestné součinnosti při spáchání zločinu, a to přímé pachatelství, spolupachatelství a spáchání zločinu pomocí jiné osoby.

Statut tak umožňuje trestně stíhat nejen přímého pachatele trestného činu, ale i tzv. nepřímé pachatelství, které spočívá typicky v návodu osoby trestně neodpovědné k hlavnímu činu pro ni jinak trestnému, a to ze strany pachatele trestně odpovědného.⁹⁹ Trestné jsou taktéž formy trestné součinnosti ve formě spolupachatelství, kdy se jedná o případy, kdy úmyslný trestný čin spáchají společným jednáním nejméně dvě trestně odpovědné osoby.¹⁰⁰ V následující části bude postupně věnován prostor rozboru každé ze tří uvedených forem trestné součinnosti.

---

⁹⁸ Římský statut Mezinárodního trestního tribunálu, čl. 25.

⁹⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 374

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 348.

Spolupachatelství

Spolupachatelství je chápáno jako autonomní forma spáchání zločinu. Je charakterizováno funkčním rozdělením trestných úkolů mezi různými spolupachateli, kteří jsou propojeni společným plánem nebo dohodou. Každý z nich splňuje určitý úkol, který ke spáchání zločinu napomáhá a bez kterého by zločin nebyl možný. Společný plán nebo dohoda tvoří základ vzájemného přispívání, přičemž každý spolupachatel je zodpovědný za celý zločin.¹⁰¹

Důležitá tvorba právního chápání spolupachatelství začala v případě ICC *Prokurátor vs. Lubanga*. Přípravný senát identifikoval pět faktorů individuální trestní odpovědnosti při spolupachatelství, které byly potvrzeny i pozdějším rozhodnutím ICC, kterým byl obžalovaný ze spolupachatelství uznán vinným. Těchto pět znaků zahrnují dva znaky objektivní a tři znaky subjektivní.

Senát tak jako základ konceptu spolupachatelství určil společnou kontrolu mezi pachateli při páchaní daného zločinu. Tato kontrola probíhá skrze rozdělené úkoly, kdy každý kontroluje každého, zda splnil svůj vlastní úkol, neboť každý může daný zločin zmařit právě tím, že nesplní svou dohodnutou část. Senát dále určil znaky spolupachatelství. První skupinou jsou objektivní znaky, mezi které se řadí existence dohody (*agreement*) nebo společného plánu (*common plan*) dvou a více osob a dalším znakem je esenciální koordinované přispění (*co-ordinated essential contribution*) každého spolupachatele, které vede k realizaci objektivních prvků zločinu.¹⁰²

Prvním objektivním znakem je tak existence dohody nebo společného plánu dvou a více osob. Aby se jednalo o spolupachatelství ve významu čl. 25 odst. 3 písm. a) Římského statutu musí zde být určitá koordinace mezi spolupachateli při páchaní zločinu. Společný plán pak musí zahrnovat znak kriminality (*element of crime*). Stačí tak, aby spolupachatelé souhlasili se započítáním implementace společného plánu k dosažení netrestního cíle a k spáchání zločinu pouze za předpokladu, že budou splněny určité podmínky. Je také dostačující, aby si spolupachatelé byli vědomi risku, že implementace společného plánu, jež je specificky mířen k dosažení netrestního cíle, povede k spáchání zločinu, a tento výsledek akceptovali. Tato dohoda nemusí být dle

¹⁰¹ MARK, Klamberg, *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 262.

¹⁰² ICC, *Prokurátor vs. Lubanga*, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 29. 1. 2007, ICC-01/04-01/06, [online]. bod. 342 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2007_02360.PDF.

přípravného senátu výslovná a její existence může být odvozena poté z následného společného jednání spolupachatelů.¹⁰³

Druhým objektivním znakem, jenž se váže na společnou kontrolu nad zločinem, je pak esenciální koordinované přispění každého spolupachatele, které vede k realizaci objektivních prvků zločinu. V momentě, kdy jsou více osobami realizovány objektivní znaky zločinu tím, že tyto osoby jednájí v rámci společného plánu, tak pouze ti, kterým byl svěřen esenciální úkol a kteří měli tím pádem moc zmařit spáchání zločinu tím, že by zadaný úkol nesplnili, mohli mít společnou kontrolu nad zločinem.¹⁰⁴ Senát v dalším rozhodnutí ve stejném případě tuto teorii potvrdil tak, že žádný z účastníků na zločinu nevykonává individuální kontrolu nad zločinem jako celkem, ale že tato kontrola nad zločinem je kolektivní. V tomto momentě si byl senát ICC vědom toho, že žalobce neunese důkazní břemeno v dokázání, že určité přispění obžalovaného, pokud by bylo provedeno samostatně, by spáchalo daný zločin. Žalobce tak musel dokázat společné přispění založené na společné dohodě nebo společném plánu.¹⁰⁵

Senát dále určil tři subjektivní znaky trestní odpovědnosti u spolupachatelství, a to vědomí obviněného o tom, že implementací společného plánu by se při běžném sledu událostí objevily trestné následky, vědomí obviněného o tom, že významně přispívá k implementaci společného plánu a vědomí faktických okolností, které zakládají existenci ozbrojeného konfliktu, a také spojitosti mezi těmito fakty a jeho konáním.¹⁰⁶ Senát měl za to, že spolupachatelství založené na společné kontrole nad zločinem (*joint control over the crime*) především vyžaduje, aby podezřelý naplnil subjektivní znaky zločinu, z kterých je obžalován, zahrnující *dolus specialis* nebo postranní záměr pro daný typ zločinu podle čl. 30 Římského statutu.¹⁰⁷

---

¹⁰³ ICC, Prokurátor vs. Lubanga, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 29. 1. 2007, ICC-01/04-01/06, [online]. bod. 342- 347 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2007_02360.PDF.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 263.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 264.

¹⁰⁷ ICC, Prokurátor vs. Lubanga, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 29. 1. 2007, ICC-01/04-01/06, [online]. bod. 349 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2007_02360.PDF.

Nepřímé pachatelství

Při nepřímém pachatelství se předpokládá, že osoba, která zločin spáchala, byla užita jako nástroj nepřímým pachatelem, jenž byl hlavním organizátorem nebo jedincem v pozadí. Tento živý nástroj tak není odpovědný za zločinné jednání.¹⁰⁸

V případě *Al Bashir* v žádosti žalobce o vydání mezinárodního zatykače, žalobce založil svou žádost pouze na nepřímém spolupachatelství (*indirect perpetration*). Dle žalobce nepřímé spolupachatelství obsahuje tři znaky, a to za prvé, existenci takového vztahu, kdy nepřímý pachatel mohl působit svou dominantní vůlí na přímého pachatele tak, aby se ujistil, že bude spáchán daný zločin. V případě, kde se předpokládá, že přímý pachatel spáchal zločin skrze organizaci či skupinu, takové instituce musí být hierarchicky uspořádané. Za druhé, nepřímý pachatel musí mít dostatečnou autoritu v této organizaci, tedy musí mít poslední slovo v přijetí a implementaci politiky a praxe v dané otázce. A za další, tento nepřímý pachatel si musí být vědom své jedinečné role v organizaci a aktivně ji používat k podpoře spáchání zločinu.¹⁰⁹

V případě *Katanga* přípravný senát ICC stanovil, že organizace musí být založena na hierarchických vztazích mezi nadřízenými a podřízenými. Dále musí být složena z dostatečného počtu podřízených, aby bylo garantováno, že rozkazy nadřízených budou splněny, pokud ne jedním, tak jiným podřízeným. Tyto kritéria zajišťují, že příkazy dané uznávaným vůdcem budou obecně splněny jeho podřízenými.¹¹⁰

Koncept nepřímého pachatelství, je založeno na doktríně „*pachatele, který stojí za pachatelem*“, kde přímý pachatel je k spáchání zločinu nepřímým pachatelem manipulován nebo využíván, a kdy je nepřímý pachatel individuálně trestně odpovědný bez ohledu na to, zda je odpovědný i přímý pachatel.¹¹¹ Přípravný senát v případě *Katanga* stanovil objektivní znaky spáchání zločinu skrze jinou osobu. Základním předpokladem je, že obviněný využívá jinou osobu, která skutečně vykonává trestný čin na základě kontroly obviněného tak, že

---

¹⁰⁸ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 263.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 266.

¹¹⁰ ICC, Prokurátor vs. Katanga, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 30. 9. 2008, ICC-01/04-01/07-717, [online]. bod 512 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2008_05172.PDF.

¹¹¹ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 267.

typicky ten, kdo byl využit jako nástroj, nebude plně trestně odpovědný za své jednání. Jeho nevinost bude záviset na dostupnosti přijatelných odůvodnění nebo omluv za jeho jednání. Za přijatelná odůvodnění či omluvy Přípravný senát ICC považoval jednání pod vlivem mylné víry, jednání pod nátlakem a neschopnost viny dané osoby. *Pachatel za pachatelem* je zodpovědný proto, že kontroluje vůli přímého pachatele. Může také dojít k tomu, že přímý pachatel bude zodpovědný jako nepřímý pachatel, neboť přímý pachatel bude odpovědný za naplnění objektivních a subjektivních znaků zločinu, a nepřímý pachatel za to, že měl kontrolu nad zločinem skrze kontrolu vůle přímého pachatele. Nepřímé pachatelství může být dále spácháno skrze osoby, které nejsou trestně odpovědné jako např. osoby, které jednaly pod nátlakem nebo vlivem omylu. Dle Přípravného senátu se však navrhovatelé Římských statut snažili ustanovit nepřímé pachatelství v čl. 25 odst. 3 písm. a) jako jednání skrze nástroj, jímž je ne-nevinné individuální jednání. Tedy případ, kdy přímý pachatel použije k spáchání zločinu jinou osobu, která je individuálně odpovědná.¹¹²

Nepřímé spolupachatelství

Tento koncept se objevil v případě ICC *Katanga*, kdy došlo ke zkombinování dvou předešlých konceptů a to společného jednání a jednání skrze jinou osobu.

Senát ICC se tím snažil překonat těžkosti týkající se kategorizace odpovědnosti obviněných jako přímých pachatelů za zločiny, které byly vykonány členy jejich dvou vojenských organizací, které byly pod jejich kontrolou. Senát stanovil, že ačkoli Katanga a Ngudjolo jednali na základě společného plánu, někteří členové těchto organizací akceptovali pouze příkazy od vůdců jejich vlastní etnické skupiny. Ne všichni přímý pachatelé zločinu tak byli považováni za spadající pod kontrolu obou vůdců. K vyřešení tohoto problému, soudci zkombinovali dvě formy trestné součinnosti podle čl. 25 odst. 3 písm. a) na tzv. nepřímé spolupachatelství (*indirect co-perpetration*).¹¹³ Senát tak potvrdil, že jednotlivec, který nemá kontrolu nad osobou, skrze kterou bude spáchán zločin,

---

¹¹² ICC, Prokurátor vs. Katanga, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 30. 9. 2008, ICC-01/04-01/07-717, [online]. bod 492- 499[cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2008_05172.PDF.

¹¹³ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 267.

nemůže být považován za pachatele, který spáchal zločin skrz nástroj, jímž byla jiná osoba. Přesto, pokud jedná společně s jiným jednotlivcem, jenž kontroluje osobu, která je použita jako nástroj, tyto zločiny mu mohou být přičítány na základě vzájemného přispívání (*mutual attribution*).¹¹⁴

Jak již bylo stanoveno na začátku této podkapitoly čl. 25 Římského statutu uvádí 4 stupňový systém trestné součinnosti. První stupeň byl upraven pod písm. a), úpravu druhého stupně nalezneme pod písm. b):

b. Nařídila spáchání takového zločinu, navedla či podněcovala jiného ke spáchání zločinu, který byl skutečně dokonán nebo došlo k jeho pokusu

Právní teorie v této souvislosti mluví o účastenství v užším smyslu. Co se týče osoby první tzv. osoby, jež nařídila spáchání takového zločinu, lze mluvit o organizátorovi zločinu. Znakem objektivní stránky organizátorství je pak zosnování (tj. iniciace) či plánování trestné činnosti hlavní a její řízení (tj. usměrňování páčání) individuálně určitého hlavního deliktu, a to vše za předpokladu, že se tento dostal alespoň do stádia pokusu. Znak subjektivní stránky organizátorství zastupuje úmysl organizátora zahrnující zmíněné zosnování nebo řízení individuálně určitého hlavního deliktu.¹¹⁵ Typickým příkladem pro zločin genocidia pak bude velitel vojenské jednotky, která se na jeho příkaz dopustí vyvraždění mezinárodně chráněné skupiny lidí.

Trestní odpovědnost nese taktéž návodce, tedy osoba, která jiného navedla (dala mu podnět- podněcovala) ke spáchání zločinu. Po objektivní stránce spočívá jednání návodce ve vzbuzení rozhodnutí v jiném spáchat určitý hlavní trestný čin, a to opět došlo-li alespoň k jeho pokusu. Subjektivní stránka návodu se pak opírá výlučně o úmysl.¹¹⁶ Příkladem může být např. vlivný obyvatel osady sídlící vedle osady obývané chráněnou skupinou. Ten navede muže své osady proti vedlejší osadě tak, že v nich vzbudí strach, že budou zlikvidováni druhou osadou, pokud nezaútočí jako první.

---

¹¹⁴ ICC, Prokurátor vs. Katanga, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 30. 9. 2008, ICC-01/04-01/07-717, [online]. bod 493 [cit. 16. 03. 2020].

Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2008_05172.PDF.

¹¹⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vyd., Praha: C.H.Beck, 2012. s. 354.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 355- 357.

Komentář k Římskému statutu mezinárodního trestního soudu k čl. 25 odst. 3 b) uvádí, že osoba, která nařizuje spáchání zločinu zde není pouze spolupachatelem, ale pachatelem skrze nástroje (*perpetrator by means*). Je třeba dodat, že účelem čl. 2 odst. 3 písm. b) návrhu zákona z roku 1996 bylo ve skutečnosti stanovit trestní odpovědnost vedoucích (*officials*) na střední úrovni, kteří přikazují svým podřízeným páchat trestné činy. Tato forma individuální trestní odpovědnosti však nebyla v rámci ICC soudně projednávána, a proto neexistuje žádná judikatura, ze které by bylo možné ji více analyzovat. Je však potřeba upozornit na blízký vztah čl. 25 odst. 3 písm. b) Římského statutu s čl. 28 Římského statutu, který se věnuje odpovědnosti za velení. První alternativa „nařídila spáchání“ doplňuje odpovědnost za velení zakotvenou v čl. 28 Římského statutu. Čl. 28 předpokládá, že nadřízený je odpovědný za opomenutí, které vedlo k spáchání zločinu, zatímco v případě nařízení spáchání zločinu dle čl. 25 odst. 3 písm. b) je nadřízený zodpovědný za jednání, a to za nařízení spáchání zločinu. Panuje také názor, že první alternativa ve skutečnosti patří k formě spáchání zločinu ustanovené v odst. 3 písm. a), tedy že se jedná o spáchání zločinu skrze jinou osobu.¹¹⁷

Další alternativa, a to navedení jiného k spáchání zločinu (*soliciting*) může znamenat mimo jiné velet, povzbuzovat nebo žádat jinou osobu, aby se účastnila spáchání zločinu.

Alternativa podněcování (*induce*) pak znamená ovlivnit jinou osobu tak, aby spáchala zločin. Podněcování je pak chápáno jako zastřešující pojem k navedení k spáchání zločinu. Podněcování je dostatečně široký pojem, který zahrnuje veškeré jednání, které vede jinou osobu ke spáchání trestného činu, včetně tedy navedení (*soliciting*). Je však důležité si uvědomit, že ani navedení ani podněcování k spáchání zločinu nevyžaduje vztah nadřízeného a podřízeného.¹¹⁸

K čl. 25 odst. 3 písm. b) Římského statutu lze na závěr dodat, že excesy pachatele nelze přičítat podněcovateli. Rozsah úmyslu podněcovatele tak omezuje jeho odpovědnost, což je důležité v případech, kdy se může pachatel dopustit dalších zločinů, k nimž však nebyl vyzván.

Třetí stupeň trestné součinnosti nalezneme v čl. 25 odst. 3 písm. c):

---

¹¹⁷ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 268.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 269.

c. S cílem usnadnit spáchání takového zločinu se dopustila napomáhání, nadržování nebo jinak pomáhala při jeho spáchání či pokusu, včetně poskytnutí prostředků pro jeho spáchání

V tomto případě právní teorie hovoří o pomocníkovi. „*Objektivní stránka pomoci spočívá v takovém vytváření podmínek spáchání určitého hlavního trestného činu, které činí toto spáchání snadnějším, než kdyby takovéto pomoci nebylo.*” Hlavní čin se opět musí dostat alespoň do stádia pokusu. Co se týče subjektivní stránky, jejím znakem bude opět úmysl, a to alespoň eventuální.¹¹⁹ Příkladem může být např. obstarání zbraní pachatelům zločinu či zjištění lokace, kde se daná skupina ukrývá, a předání této informace pachatelům zločinu či přehlížení páchaní zločinu bezpečnostními sbory státu.

Komentáře k Římskému statutu se věnovali spojení „*nápomáhat (aiding), nadržovat (abetting) či jinak pomáhat (otherwise assists) při spáchání zločinu, včetně poskytnutí prostředků ke spáchání zločinu*”. Toto znění naznačuje, že napomáhání a nadržování nejsou jedno a totéž, ale každé z nich má vlastní význam. Dále toto znění naznačuje, že napomáhání a nadržování jsou pouze dvěma formami možné pomoci, kdy zastřešující výraz „*jinak pomáhala*” zahrnuje jeho další formy. A konečně také naznačuje, že výraz „*poskytuje prostředky*” (*provide the means*) je pro spáchání zločinu pouhým příkladem pomoci.¹²⁰

Čtvrtý stupeň trestné součinnosti je zakotvený v čl. 25 odst. 3 písm. d):

d. Jinak přispěla ke spáchání zločinu nebo jeho pokusu skupinou osob jednajících se společným záměrem

Přispění musí být úmyslné a musí: (i) *směřovat k podpoře trestné činnosti nebo zločinného záměru skupiny, nebo (ii) být provedeno se znalostí úmyslu skupiny spáchat zločin.*¹²¹

Příkladem může být negativní propagandistický článek, jenž je veden vůči určité skupině lidí a který navádí ostatní k likvidaci této skupiny např. z důvodu toho, že by tato skupina chtěla ostatním vnutit svou víru či hodnoty. Tímto

¹¹⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vyd., Praha: C.H.Beck, 2012. s. 359- 362.

¹²⁰ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 269-270.

¹²¹ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 25 odst. 3 písm. d).

pachatel podporuje strach a agresi v ostatních obyvatelích státu vůči této skupině. Ti posléze mohou dospět do aktu fyzické likvidace obydlí dané skupiny či dokonce přímo k fyzické likvidaci dané skupiny. Autor článku tak úmyslně přispěl ke spáchání zločinu, neboť svým článkem podpořil skupinu obyvatel v jejich úmyslu zbavit se dané skupiny, a to díky podpoře jejich nenávisti a strachu z této skupiny.

Tato část tak reguluje novou formu trestního účastenství, a to přispěním ke spáchání zločinu nebo jeho pokusu skupinou osob.

V případě *Mbarushimana* Přípravný senát ICC stanovil, že tato pomocná odpovědnost uvedená v čl. 25 odst. 3 písm. d) obsahuje určité objektivní a subjektivní znaky potřebné k nalezení individuální odpovědnosti. Dle Přípravného senátu ICC jsou zde tři objektivní znaky a to, že je zde spáchán zločin nebo jeho pokus, který spadá do jurisdikce ICC, dále takový zločin byl spáchán nebo zde byl učiněn pokus o jeho spáchání skupinou osob jednajících se společným účelem, a konečně, že jednotlivec přispěl ke spáchání jednou z možností dle čl. 25 odst. 3 a-d). Subjektivním znakem je pak skutečnost, že přispění je úmyslné a je buď učiněno s cílem podporovat trestnou činnost nebo trestný účel skupiny nebo má být učiněno s vědomím úmyslu skupiny spáchat zločin. Přípravný senát ICC dále odmítl myšlenku, že by se čl. 25 odst. 3 písm. d) vztahoval pouze na vnější přispěvatele, kteří v zásadě pomáhají při kolektivním zločinu pouze zvenčí, ale kteří sami nejsou členy zločinecké skupiny. Přípravný senát tak akceptoval argument obhájců, že odpovědnost dle čl. 25 odst. 3 písm. b), která by byla omezena pouze na nečleny skupiny, by omezila trestní odpovědnost členů skupiny, kteří nepodstatně přispívají způsobem, který není určen.¹²²

Čl. 25 odst. 3 písm. e) a f) upravuje další jednání, za které je osoba trestně odpovědná. Pod písm. e) je zakotvena trestní odpovědnost osoby, pokud jde o zločin genocidia a osoba:

e. Přímo a veřejně podněcuje jiné k páčání genocidia

Čl. 25 odst. 3 písm. e) Římského statutu ICC tímto trestá přímé a veřejné podněcování ostatních ke spáchání genocidia.

---

¹²² MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 270.

Genocidium je jediným mezinárodním zločinem, jehož veřejné podněcování bylo kriminalizováno. Důvodem tohoto ustanovení je zabránit rané fázi genocidia ještě před její přípravou nebo pokusem.

Výraz podněcovat „veřejně“ bude znamenat, že výzva k trestnému činu je sdělena několika jednotlivcům na veřejném místě nebo široké veřejnosti zejména technologickými prostředky hromadné komunikace, jako je rozhlas nebo televize. Podněcovat „přímo“ pak znamená situaci, kdy člověk konkrétně naléhá na jiného jednotlivce, aby podnikl okamžité trestní kroky, než aby jen uvedl nějaký vágní nebo nepřímý návrh.¹²³

Toto podněcování se velmi blíží podněcování podle čl. 25 odst. 3 písm. b). Rozdíl mezi běžnými formami podněcování, jako podněcováním (*instigation*) na jedné straně a podněcováním (*incitement*) ke genocidě na straně druhé, spočívá ve skutečnosti, že první je zaměřeno konkrétně na určitou osobu nebo skupinu osob v soukromí, zatímco druhé je zaměřeno na veřejnost obecně. Existuje jeden důležitý rozdíl mezi podněcováním ke genocidě a formami spoluúčasti podle pododstavců písm. b), c) a d), a to že podněcování (*incitement*) s ohledem na genocidu nevyžaduje spáchání nebo dokonce pokus o spáchání tohoto zločinu. Zločin podněcování ke spáchání genocidy je tak počátečním zločinem.¹²⁴

Příkladem mohou být opět nenávistné články proti dané skupině, organizování sešlostí na podporu likvidace dané skupiny, politika vyvolávající strach a nenávist vůči dané skupině, apod.

Pod písm. f) je pak zakotvena trestní odpovědnost osoby ve chvíli, kdy:

f. Se dopustí pokusu takového zločinu tím, že vykoná čin zásadním způsobem zahajující naplňování skutkové podstaty, ale zločin není dokonán vzhledem k okolnostem nezávislým na jejím úmyslu.

Osoba, která upustí od dalšího jednání potřebného k dokonání zločinu či jinak zmaří dokonání zločinu, nebude potrestána podle tohoto Statutu za pokus, pokud zcela a dobrovolně upustila od zločinného záměru

---

¹²³ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 270.

¹²⁴ Tamtéž.

Zde máme dvě situace. V prvním případě pachatel upustí od dokonání zločinu vzhledem k okolnostem nezávislým na jeho úmyslu, např. díky vpádu cizích vojsk, který zabrání dokonání likvidace dané skupiny. Pachatel je tak zcela trestně odpovědný za pokus zločinu. Ve druhé části nalezneme upravenou účinnou lítost, kdy pachatel dobrovolně upustí od dokonání zločinu, např. zapálí obydlí dané skupiny, ale v momentě vzplanutí je začne hasit. V tomto případě nebude pachatel podle Římského statutu za pokus zločinu potrestán.

Formulace „*není dokonán*“ (*does not occur*) uznává, že pojem pokus se podle definice vztahuje pouze na situace, kdy se jednotlivec snaží spáchat trestný čin a v tomto úsilí selže. Jednotlivec tak má trestní odpovědnost za neúspěšný pokus spáchat zločin pouze když nastanou následující znaky a to, že je zde dán úmysl spáchat zločin, je zde akt určený k jeho spáchání a je zde dáno nedokončení zločinu z důvodů nezávislých na vůli pachatele.¹²⁵

Osoba, která se však vzdá úsilí spáchat trestný čin nebo jiným způsobem zabrání dokončení trestného činu, není trestně odpovědná.

Toto ustanovení nevysvětluje, v jaké fázi je vzdání se spáchání zločinu přípustné nebo za jakých okolností je vzdání se dobrovolné. Tento problém je ponechán na soudu. Přesto, některá vodítka najít lze, a to konkrétně v části věty „*zahajuje naplňování skutkové podstaty zločinu*“, což znamená, že jednotlivec již provedl čin, který představuje významný krok k dokončení trestného činu.¹²⁶

V případě *Katanga a Ngudjolo Chui* Přípravný senát ICC schválil doktrínu, která stanoví, že pokus spáchat zločin je zločin, ve kterém jsou objektivní prvky neúplné, zatímco subjektivní prvky jsou úplné. *Dolus*, který ztělesňuje pokus, je tedy stejný jako ten, který ztělesňuje dokonalý akt. K tomu aby byl pokus spáchat zločin potrestán, je třeba vyvodit úmysl pokračovat v jednání, které by způsobilo výsledek zamýšlený pachatelem, a vyvodit zahájení výkonu daného zločinu.¹²⁷

Čl. 25 odst. 3 bis se pak vztahuje na zločin agrese. V odst. 4 je stanoveno, že „*žádným ustanovením Římského statutu o individuální trestní odpovědnosti nebude dotčena odpovědnost států podle mezinárodního práva.*“¹²⁸ Mezinárodní

---

¹²⁵ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 272.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 25 odst. 4.

trestní soud nemá pravomoc zajistit odpovědnost států. Nicméně tento odstavec potvrzuje paralelní platnost pravidel týkajících se odpovědnosti států.

Na závěr lze k této části věnující se trestní odpovědnost doplnit rozdíl mezi přičitatelností trestní odpovědnosti v mezinárodním právu a vnitrostátním trestním právu.

V trestním právu je obvykle trestně postiženo individuální jednání určité osoby. V mezinárodním trestním právu se však stanovuje odpovědnost za činy spáchané v kontextu jednání více osob a to systematickým způsobem. Čl. 25 odst. 3 tak široce upravuje přičitatelnost jednání jak samotného pachatele, tak i dalších osob, které se dopustili jednání, které může být považováno za pokus nebo za některou z forem trestné součinnosti právě proto, že by individuální příspěvek každého pachatele k spáchání zločinu nemuselo být na první pohled zřejmé.¹²⁹

5.1.2. Problematika imunity

Právní dokumenty věnující se zločinu genocidia pamatovali i na to, že tohoto zločinu se mnohdy dopouštějí i vysocí vládní činitelé státu, ve kterém se zločin genocidia odehrává, a to jako iniciátoři a podporovatelé tohoto zločinu či jako osoby selhávající v jeho zabránění. Aby tito pachatelé, kteří jsou na základě svých veřejných funkcí nositeli imunit podle mezinárodního práva, neunikli trestu za svá protiprávní jednání, bylo třeba zakotvit ustanovení, která by výslovně stanovila, že imunita dle mezinárodního práva nechrání svého nositele od trestního stíhání a potrestání za spáchání tak závažného mezinárodního zločinu jako je genocidium.

Čl. IV Úmluvy tak stanovil, že „*osoby, páchající genocidium nebo kterýkoli z ostatních činů vypočtených v článku III, podléhají trestu bez ohledu na to, jde-li o ústavně odpovědné vládní činitele, veřejné úředníky nebo osoby soukromé.*”¹³⁰ Tuto zásadu přijal za svou i Římský statut ve svém čl. 27, ve kterém zakázal zohlednění veřejné funkce. Čl 27 Statutu tak uvádí, že „*tento statut platí pro všechny, bez rozdílu založených na výkonu veřejné funkce.*

---

¹²⁹ ŠTURMA, Pavel, 2002. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue* [online]. 2002(2), s. 43 [cit. 16. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgjpxi4s7gjpzgxzugm&groupIndex=0&rowIndex=0>.

¹³⁰ Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, čl. IV.

*Zejména osoby zastávající funkce hlavy státu nebo vlády, člena vlády nebo parlamentu, voleného zástupce nebo vládního činitele nejsou v žádném případě vyňaty z trestní odpovědnosti podle tohoto Statutu a jejich funkce sama o sobě není důvodem ke snížení trestu.*¹³¹

V mezinárodním právu rozeznáváme dvě kategorie imunit dle toho, zda se jimi zaštiťují osoby nebo určitá jednání.

První kategorii reprezentuje imunita *ratione personae* neboli imunita osobní, která se váže ke konkrétnímu úřadu a působí jen, pokud je daná osoba stále ve funkci. Druhou kategorií pak tvoří imunita *ratione materiae* neboli imunita funkční, která se váže na taková jednání, která lze považovat za jednání státu, tzv. neosobní svrchované činy. Jelikož imunita osobní se váže na samotný úřad nikoli na jednání, chrání tak státníka (*state official*) před stíháním, jak za oficiální neosobní činy tak za ty soukromé. Nicméně, zatímco funkční imunita nikdy nepřestává chránit daná jednání, osobní imunita končí v momentě, kdy státníkovi skončí jeho funkce.¹³²

K této problematice se vyjádřil Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v případě bývalého prezidenta Jugoslávie Slobodana Miloševiče. Soud argumentoval, že čl. 7 odst. 2 Statutu ICTY, jenž uvádí, že oficiální postavení osoby by ho nemělo zbavovat trestní odpovědnosti, tak pouze reflektuje obyčejové mezinárodní právo. Soud tak stanovil, že fakt, že Slobodan Milošević byl bývalý prezident Federální republiky Jugoslávie, nezbavuje ICTY její pravomoci nad ním. Milošević nemohl dle názoru soudu nadále požívat osobní imunity, jelikož již v době procesu nebyl úřadujícím prezidentem.¹³³

Toto tvrzení potvrdil ICTY i v procesním rozhodnutí v případě *Krstić*, kde stanovil, že ačkoli mezi státy může dojít k případu, kdy bude existovat proti stíhání osoby pro dané jednání funkční imunita, bylo by nesprávné předpokládat, že by taková imunita mohla existovat i pro stíhání před Mezinárodními trestními tribunály.¹³⁴

Je však nutné pamatovat na to, že ustanovení Římského statutu jsou závazná pouze pro jeho signatáře. V tomto případě je zásadní čl. 98 Římského

---

¹³¹ Římský Statut Mezinárodního trestního soudu, č. 27.

¹³² MARK, Klamburg, *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 275.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ ICTY, Prokurátor vs. Krstić, rozhodnutí A.CH. ze dne 1. 7.2003, IT-98-33-A [online]. [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/krstic/acdec/en/030701.html>.

statutu, který upravuje spolupráci se třetími státy v oblasti vzdání se imunity a souhlasu s předáním pachatele soudu. Toto ustanovení neumožňuje ICC pokračovat v projednání žádosti o předání nebo pomoc, kvůli níž by dožádaný stát musel jednat v rozporu se svými mezinárodněprávními závazky ve vztahu k diplomatické imunitě osoby či majetku třetího státu s výjimkou případů, kdy si pro účely vzdání se imunity ICC nejprve zajistí spolupráci tohoto třetího státu.¹³⁵ Na jednu stranu tu máme silné postavení Mezinárodního trestního soudu při stíhání i vysoce postavených činitelů signatářských států, na straně druhé však prakticky nemožnost potrestat pachatele zločinů ve státech, které Římský statut neratifikovaly. Faktem zůstává, že právě mnoho států, které se zločinů, na které se Římský statut vztahuje, dopouštějí, nejsou ochotny tento statut podepsat. A jsou to právě tyto státy, které nejsou ochotny k trestnímu stíhání osoby s imunitami vydat a těchto imunit je zbavit.

Právě v případě *Prokurátor vs. Omar Al Bashir*, tento problém vyvstal a to proto, že obžalovaný byl v té době prezidentem Súdánu, jež není smluvním státem Římského Statutu. Senát přípravného řízení tak musel před vydáním mezinárodního zatykače (*warrant of arrest*) tuto otázku vyřešit. Ve svém rozhodnutí nakonec došel k závěru, že obžalovaný nepožívá pro stíhání před ICC imunitu. Senát při svém rozhodování vyšel především z cíle Římského Statutu, jímž je ukončení beztrestnosti pachatelů mezinárodních zločinů. Dále se opřel o tři základní principy tohoto statutu, jimiž je princip, že Římský statut by měl být aplikován stejně na všechny osoby bez rozdílu založeném na jejich oficiálním postavení (*official capacity*). Princip, že oficiální postavení jako předseda vlády, člen vlády či parlamentu, zvolený zástupce nebo vládní zmocněnec by nemělo v žádném případě vyjmout osobu z trestní odpovědnosti podle Římského statutu a ani by neměl zakládat půdu pro snížení trestu. A konečně princip, že imunity nebo zvláštní procesní pravidla, která se vážou na oficiální postavení osoby, ať už podle národního nebo mezinárodního práva, by neměla bránit ICC ve výkonu jeho jurisdikce nad osobou.¹³⁶

Tento přístup aplikace čl. 27 i na osoby třetích států našel jak odpůrce, tak své zastánce. Při hodnocení přístupu je však důležité si uvědomit že, jak již bylo uvedeno výše, hlavním cílem Římského statutu bylo ukončit u pachatelů, jež se

---

¹³⁵ Římský statut Mezinárodního trestního soudu čl. 98.

¹³⁶ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 275.

skrývají za svými státními funkcemi, beztrestnost za spáchání těch nejhorších zločinů podle mezinárodního práva.

5.1.3. Speciální subjekt

Na tuto problematiku lze navázat čl. 28 Statutu, kterým je založena trestní odpovědnost speciálních subjektů, tedy subjektů, u nichž je zapotřebí zvláštního postavení, a to mj. zločinu genocidia. Jedná se o subjekty, které tento zločin zosnují či řídí, konkrétně tudíž o velitele a jiné nadřízené. Jsou to právě oni, kdo mohli danému jednání díky svému nadřízenému postavení vůči podřízeným, zabránit. Římský statut ve svém článku 28 předvídá odpovědnost vojenských velitelů a jiných nadřízených osob za zločiny spáchané jejich podřízenými v důsledku toho, že řádně nevykonávali nad nimi kontrolu. Z dikce tohoto ustanovení však vyplývá, že se nejedná jen o formálního vojenského velitele nebo jinou nadřízenou osobu, ale může se jednat i o vojenského velitele či nadřízeného, který tuto funkci vykonává fakticky. Důležité je tak to, že podřízený fakticky nadřízenému či vojenskému veliteli podléhá.

Čl. 28 tak rozděluje odpovědnost vojenských velitelů a osob jednajících jako vojenští velitelé na jedné straně (písm. a)) a ostatní nadřízené často označené jako nevojenské nebo civilní nadřízené na straně druhé (písm. b)). Výraz odpovědnost velitelů (*command responsibility*) je tak používáno ve vztahu k prvnímu, zatímco odpovědnost jiných nadřízených (*non-military superior responsibility*) je používáno ve vztahu k druhým jmenovaným.

Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii ve své judikatuře zformuloval tříbodový test, dle kterého lze říci, zda může být osoba odsouzena na základě odpovědnosti nadřízeného. Za prvé je zde existence vztahu nadřízený- podřízený, tedy jedná se o situaci, kdy má určitý jedinec, ať už ze zákona nebo fakticky pozici autority a má materiální možnost zabránit a potrestat podřízené za spáchání mezinárodního zločinu. Druhým bodem je pak subjektivní znak (*mens rea*), který je pro odpovědnost nadřízených postaven na jiných standardech a to na „skutečném vědění“ (*actual knowledge*), kdy nadřízený má skutečné vědomí toho, že jeho podřízení půjdou spáchat nebo již páchají zločin, a „důvodu o tom, vědět“ (*reason to know*), což znamená, že nadřízený má informace takové povahy, které by ho upozorňovali na riziko spáchání takových zločinů tím, že naznačují potřebu dalšího vyšetřování k ujištění, zda se zločin chystal nebo byl

spáchán. K naplnění odpovědnosti nadřízeného dle tohoto ustanovení stačí naplnění jednoho ze dvou uvedených standardů subjektivního znaku. Posledním bodem je pak skutečnost, že vzhledem k selhání nadřízeného v zabránění spáchání zločinu nebo jeho potrestání, si může nadřízený přivodit odpovědnost, a to za buď selhání v zabránění spáchání zločinu ještě před tím než nastal nebo za selhání v potrestání svých podřízených za spáchání zločinu, tedy potom co se stal. Tento systém převzal i čl. 28 Římského statutu.¹³⁷

Tento článek doplňuje okolnosti zakládající trestní odpovědnost za zločiny spáchané podle Římského statutu uvedené v čl. 25. V čl. 25 je mj. stanoveno, že individuální trestní odpovědnost má ten, kdo nařídil spáchání takového zločinu, což vyžaduje, aby nadřízený k danému zločinu aktivně přispěl. Pokud se však jedná o odpovědnost podle článku 28, zde nemusí existovat důkaz o jakémkoli příkazu nebo jednání učiněném nadřízeným. Podle této doktríny má nadřízený odpovědnost na základě své nečinnosti nebo přesněji, za své selhání nebo opomenutí zabránit nebo potrestat pachatele zločinů.

Formulace článku naznačují, že by nadřízený měl být odpovědný za zločiny spáchané jeho podřízenými. Doslovná interpretace by tak vedla k závěru, že by nadřízený měl být odpovědný za „hlavní zločin“ (*principal crime*). Na tuto problematiku je však mnoho názorů. Jedna z teorií říká, že nadřízený je odpovědný za hlavní zločin na základě jednání opomenutím. Koncept této teorie říká, že kde je předepsána zákonem povinnost konat, osoba která tuto povinnost opomene je trestně odpovědná za tento zločin. Další teorie považuje opomenutí nadřízeného za způsob účasti na hlavním zločinu, kdy bude nadřízený odpovědný jako účastník na hlavním zločinu. Účastenství na zločinu je postaveno na aktivním přispění spolupachatelů, kdy však jednání nadřízeného je charakterizováno nejednáním tedy opomenutím. Poslední teorie říká, že odpovědnost nadřízeného je limitována jeho selháním jednat vzhledem k hlavnímu zločinu. Dle tohoto konceptu není nadřízený odsouzen za hlavní zločin ale za své selhání jednat. Tato interpretace však vyhodnocuje míru odpovědnosti nejen podle závažnosti vlastního selhání nadřízeného, ale také podle závažnosti hlavního zločinu.¹³⁸

K této třetí teorii lze uvést případ ICTY *Halilović*, kde byla odpovědnost nadřízeného interpretována tak, že nadřízený je pouze odpovědný za své

---

¹³⁷ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 275.

¹³⁸ Tamtéž, s. 280-282.

zanedbání povinnosti vůči zločinům spáchaným podřízenými. Soud tak měl za to, že nadřízený nesdílí stejnou odpovědnost jako podřízení a že jeho odpovědnost je omezena pouze na jeho neplnění povinností stanovených mezinárodním právem. Soudní dvůr nicméně zdůraznil souvislost se závažností hlavního trestného činu a to tak, že uložení odpovědnosti veliteli za porušení jeho povinností se musí zvážit oproti zločinům jeho podřízených. Velitel není odpovědný, jako by spáchal trestný čin sám, ale jeho odpovědnost se považuje za úměrnou závažnosti spáchaných trestných činů.¹³⁹

Jak bylo již popsáno výše, doktrína zodpovědnosti nadřízeného je složena ze tří částí, a to vztah nadřízeného a podřízeného, *mens rea* a selhání v zabránit zločinu a potrestání pachatelů zločinu.

V první řadě je důležité určit status nadřízeného (*superior*). Čl. 28 písm. a) striktně řeší vojenské velitele a osoby fakticky vykonávající funkci vojenského velitele. Nevojenští nadřízení jsou pak upraveni v čl. 28 písm. b).

Vojenský velitel je obecně člen armádních sil, který je formálně pověřen vydáváním přímých příkazů podřízeným, nebo vzhledem k tomu, že v řetězci velení je obecně několik velitelů, může mít tento také pravomoc vydávat příkazy velitelům jednotek pod ním. Hodnost velitele jako taková však není důležitá. Není také nutné, aby velitel byl přímým nadřízeným podřízeného, který se dopustí hlavního zločinu. Pro formální posouzení postavení nadřízeného je tak důležité, zda velitel skutečně má ve formální hierarchické struktuře pravomoc vydávat příkazy.¹⁴⁰

Příkladem osoby fakticky vykonávající funkci vojenského velitele může být například policista, kterému byla svěřena pravomoc vydávat rozkazy nad ozbrojenými jednotkami policie. Během konfliktů často nastávají situace, kdy nějaká osoba, která není formálně velitelem, převezme velení nad jednotkami. Pokud tuto osobu jednotky poslouchají, stává se osobou fakticky vykonávající funkci vojenského velitele (*de facto commander*).

Oporu tohoto názoru najdeme například v případě ICTY *Čelebići*, ve kterém bylo stanoveno, že formální jmenování velitelem by nemělo být považováno za nezbytný předpoklad pro přikázání odpovědnosti velení, protože

---

¹³⁹ ICTY, Prokurátor vs. Halilović, rozhodnutí ze dne 16. 11. 2005, IT-01-48-T [online]. bod 54 [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/halilovic/tjug/en/tcj051116e.pdf>.

¹⁴⁰ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 283.

taková odpovědnost může být uložena na základě faktického, jakož i *de jure* postavení velitele.¹⁴¹

Druhým důležitým pojmem je tzv. hlavní zločin (*principal crime*). Právě hlavní zločin musí být spáchán, aby nadřízený převzal odpovědnost podle této doktríny. Podřízeným (*subordinate*) je potom osoba, která spáchala hlavní zločin, za který nese nadřízený odpovědnost podle výše uvedené doktríny.

Máme tu také dvě důležitá slovní spojení „*faktické velení a kontrola*” (*effective command and control*) a „*vedení a kontrola*” (*authority and control*). Slovo kontrola je zastřešujícím termínem, který tak zahrnuje jak velení tak vedení. Jednotky pod „*velením a kontrolou*“ velitele jsou podřízeny veliteli v přímém řetězci velení, ať už je tento řetězec faktický nebo *de jure*.¹⁴²

Další důležitou problematikou je již zmiňované *mens rea*. V čl. 28 písm. a) bod i) máme dvě alternativy subjektivní stránky, a to že vojenský velitel věděl nebo že měl vědět, že ozbrojené síly páchají nebo se chystají spáchat zločin. To, že velitel věděl, bude dokazováno jak přímými tak nepřímými důkazy jako jsou počet, druh, rozsah nebo čas protiprávních jednání, typ jednotek nebo logistika, které se jich týkají, jakož i jejich umístění nebo rozšíření výskytu. Judikatura ICC stanovila, že skutečná vědomost vojenského velitele, a tudíž to, že je součástí organizované skupiny, může být primárně dokázáno skrz systém hlášení.¹⁴³

Důvody, které vedou k tomu, že velitel mohl vědět o páchání zločinu, jsou například skutečnosti, že velitel měl k dispozici informace takové povahy, které by ho přinejmenším upozorňovaly na riziko takových zločinů, přičemž by ho vedly k tomu, že je třeba provést další vyšetřování s cílem zjistit, zda byly tyto zločiny jeho podřízenými spáchány nebo se je spáchat chystají. Postačuje tak prokázat, že nadřízený měl určité obecné informace, které by ho upozorňovaly na možné protiprávní jednání jeho podřízených.¹⁴⁴

Poslední částí výše zmíněného třibodového testu je fakt, zda nadřízený selhal ve své povinnosti kontrolovat podřízené, tedy zda udělal všechny potřebné kroky k zabránění spáchání zločinu či k jeho potrestání. Tato povinnost se váže na tři stádia páchání zločinu, a to povinnost zločinu předejít, povinnost ho zmařit během páchání a povinnost jeho spáchání nahlásit.

¹⁴¹ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 283.

¹⁴² MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 287.

¹⁴³ Tamtéž, s. 290.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 291.

Čl. 28 písm. b) je pak věnován nevojenským nadřízeným. U tohoto nadřízeného (*superior*) je důležité určit, že není vojenským ani quasivojenským velitelem, a přesto má faktické vedení a kontrolu nad podřízenými, kdy je schopen zabránit či zmařit spáchání zločinu. Příkladem nevojenských nadřízených budou vůdci nevojenských složek vlády, jako jsou vůdci stran či hlavy států, obchodní vedoucí, vyšší státní úředníci, velitelé vězeňských táborů či náčelníci policie.

Podřízenými jsou pak všichni pod účinnou autoritou a kontrolou nadřízeného, tj. každý, kdo má nadřízeného, který mu může řídit jeho práci nebo pracovní činnosti.¹⁴⁵ Příkladem tak budou členové politické strany, vězeňská stráž, dělníci v továrnách, státní zaměstnanci, soukromí dodavatelé, civilní personál v mírových misích či pracovníci nevládních organizací.

Rozdíl od odpovědnosti vojenských velitelů je skutečnost, že test faktické kontroly nepotřebuje dokázat ani vedení faktické ani vedení *de jure*. Je však důležité, aby faktické vedení nevojenských nadřízených bylo hodnoceno případ od případu.

Není zde tak dána obecná aplikace doktríny odpovědnosti nadřízených. Na rozdíl od vojenského velení je zde však dán psychologický tlak a moc vlivu nadřízených. Judikatura Mezinárodních tribunálů stanovila, že vliv velení ve vztahu nadřízeného a podřízeného se často objevuje ve formě psychologického tlaku.¹⁴⁶

Co se týče *mens rea* v části „vědění“, toto je upraveno stejně jako u odpovědnosti vojenských velitelů (čl. 28 písm. b) bod i). Rozdíl je však v požadavku „*byl vědom skutečností zřetelně naznačující*“, jenž indikuje vyšší standard *mens rea* než u vojenských velitelů.

Tento nový standard byl například přirovnáván k „*úmyslné slepotě*“, to znamená, že nadřízený si je vědom vysoké pravděpodobnosti existence určité skutečnosti, a přesto se rozhodne nad touto skutečností zavřít oči. Máme tu tak kritérium stojící mezi skutečným věděním a bezohledností. Důvodem tohoto vyššího standardu je především skutečnost, že nadřízení v civilních strukturách obecně nemají tolik možností, jak získat informace o chování svých podřízených, jako vojenští velitelé.¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 298.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 298-301.

¹⁴⁷ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 302.

Dalším požadavkem pod bodem ii) je potom požadavek, *aby zločiny spočívaly v jednání spadajícím fakticky do pravomoci a pod kontrolu nadřízeného.*¹⁴⁸ Posledním požadavkem je pak pod bodem iii) fakt, že *nadřízený neučinil v rámci svých možností veškerá potřebná a opodstatněná opatření s cílem předejít a zmařit páchání těchto zločinů nebo neučinil oznámení příslušným orgánům k vyšetření a trestnímu stíhání.*¹⁴⁹ Opatření, která zabraňují nebo maří spáchání zločinu tak musí být potřebná a opodstatněná a v moci nadřízeného.

Tato povinnost nadřízeného by neměla být nad rámec toho, co lze od něj rozumně očekávat. Nevojenský nadřízený pravděpodobně nebude mít disciplinární pravomoci. Akcí, kterou lze od nadřízeného očekávat v souladu s jeho povinnostmi v oblasti prevence a represí, by mohlo být například vydávání příkazů podřízeným, aby ukončili svou činnost, okamžitě byli rozpuštěni nebo pokud jsou umístěny v zahraničí, aby se vrátili do vlasti.¹⁵⁰

5.1.4. Okolnosti vylučující protiprávnost

Římský statut pamatuje i na okolnosti vylučující protiprávnost, které jsou upraveny v čl. 31, kdy je stanoveno, že osoba není trestně odpovědná, pokud v době spáchání trestného činu jednala v nepřičetnosti způsobené duševní poruchou, pro niž nebyla schopna rozpoznat protiprávnost či povahu svého jednání nebo své jednání ovládnout natolik, aby bylo v souladu s právem; jednala pod vlivem omamné látky, jejímž požitím byla uvedena do stavu nepřičetnosti, pokud si ji dotyčná osoba dobrovolně nezpůsobila; jednala opodstatněně s cílem bránit sebe či jinou osobu (nutná obrana) nebo jednala v krajní nouzi, kdy její jednání by mohlo být jinak zločinem, ale bylo spácháno pod nátlakem spočívajícím v bezprostředním ohrožení života či bezprostřední hrozbě těžké újmy na zdraví, a zároveň toto jednání nesměřovalo ke způsobení větší újmy, než kterou odvracelo. Taková hrozba může být vyvolána jak jinou osobou, tak i okolnostmi, které nejsou v moci této osoby.¹⁵¹

Dle čl. 33 Statutu pak může být dalším důvodem vylučující protiprávnost i skutkový omyl, avšak pouze v případě, že popírá naplnění nutných znaků

¹⁴⁸ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 28 písm. b) bod ii).

¹⁴⁹ Tamtéž, čl. 28 písm. b) bod iii).

¹⁵⁰ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 302-303.

¹⁵¹ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl.31.

subjektivní stránky daného zločinu.¹⁵² Ačkoli tak čl. 32 Statutu počítá s další okolností vylučující protiprávnost a to s omylem skutkovým, je tím myšlen pouze negativní omyl skutkový. To znamená, že pachatel neví, že je v tomto případě dán základní znak skutkové podstaty.

V druhém odstavci je poté nejdříve vyloučen omyl právní jako další důvod vylučující protiprávnost, kdy je stanoveno, že právní omyl v hodnocení, zda určité jednání je zločinem spadajícím do jurisdikce soudu, není důvodem k vyloučení protiprávnosti.¹⁵³ Touto částí ustanovení je vyjádřena zásada, že neznalost zákona neomlouvá, aby následně byla popřena druhou větou, která stanovuje, že právní omyl může být důvodem k vyloučení trestní odpovědnosti, pokud popírá naplnění nutných znaků subjektivní stránky zločinu nebo v případech popsanych v čl. 33 (rozkaz nadřízeného).¹⁵⁴

Aby se tedy jednalo o důvod vylučující protiprávnost, musí osoba, která jednala na základě rozkazu vydaného vládou nebo vojenským či civilním nadřízeným, takto jednat proto, že byla povinna ze zákona uposlechnout rozkaz nebo si tato osoba nebyla vědoma, že rozkaz je protiprávní či rozkaz nebyl zjevně protiprávní. Pro tuto práci je podstatný odstavec druhý, který stanovuje, že pro účely čl. 33 se rozkaz provádět genocidu nebo zločiny proti lidskosti považuje za zjevně protiprávní.¹⁵⁵

5.2. Odpovědnost státu vyplývající z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia

Jak již bylo popsáno v kapitole věnované Mezinárodnímu soudnímu dvoru a jeho příslušnosti k řešení sporů vyplývajících z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia (dále jako Úmluva), i státy se mohou dopustit spáchání zločinu genocidia a ostatních trestných činů uvedených v čl. III Úmluvy. Čl. III Úmluvy stanoví, že vedle genocidia se považuje za trestný čin i spolčení k spáchání genocidia, přímé a veřejné podněcování k spáchání genocidia, pokus spáchání

---

¹⁵² Tamtéž čl. 32 odst. 1.

¹⁵³ Tamtéž, čl. 32 odst. 2.

¹⁵⁴ ŠTURMA, Pavel, 2002. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue* [online]. 2002(2), s. 43 [cit. 16. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgjpxi4s7gjpngxzugm&groupIndex=0&rowIndex=0>.

¹⁵⁵ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 33.

genocidia a účastenství na genocidiu.¹⁵⁶ V případě odpovědnosti států je však příslušným soudem k řízení o porušení Úmluvy Mezinárodní soudní dvůr (ICJ) nikoli tak Mezinárodní trestní tribunál (ICC), který je příslušný k vedení trestního řízení proti jednotlivým fyzickým osobám. Základním pramenem mezinárodního práva, na jehož základě bude hnán k zodpovědnosti stát a na jehož základě je k řízení příslušný právě Mezinárodní soudní dvůr, je zmíněná Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia.

5.2.1. Odpovědnost států za spáchání zločinu genocidia

Mezinárodní soudní dvůr se v minulosti musel vyrovnat s otázkou, zdali státy nesou odpovědnost nejen za selhání v povinnosti zabránit a potrestat zločin genocidia, ale i odpovědnost za samotné spáchání zločinu genocidia.

ICC se poprvé zabýval odpovědností státu za spáchání zločinu genocidia a otázce aplikace Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia v případě *Bosna a Hercegovina vs. Srbsko a Černá Hora*, a to konkrétně v rozsudku ze dne 26. 2. 2007.

ICJ v tomto rozhodnutí nejdříve konstatoval, že může rozhodovat pouze o sporech mezi státy, smluvními stranami, týkajících se výkladu, provádění nebo plnění Úmluvy proti genocidiu, a nemá tak pravomoc rozhodovat o údajných porušení jiných závazků podle mezinárodního práva, jež nepředstavují genocidium, zejm. závazků na ochranu lidských práv v ozbrojeném konfliktu.¹⁵⁷

Následně se ICJ v bodě 166 zabýval otázkou, zda smluvní strany jsou také zavázány nespáchat zločin genocidia, ačkoli tento závazek výslovně ze znění Úmluvy nevyplývá.

Soud stanovil, že smluvní strany jsou povinny zabránit spáchání takového činu, který se označuje jako „zločin podle mezinárodního práva“, a to na základě čl. I Úmluvy. Tento článek nevyžaduje, aby se státy zdržely páchaní genocidia, avšak podle názoru ICJ s přihlédnutím k ustálenému účelu úmluvy má čl. I za následek zákaz států, aby se sami dopouštěly zločinu genocidia. Takový zákaz vyplývá zprv ze skutečnosti, že článek klasifikuje genocidium jako „zločin podle mezinárodního práva“ a to proto, že pokud se smluvní strany dohodly na takové kategorizaci, musely se logicky zavázat, že se takového činu nedopustí. Za

¹⁵⁶ Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, čl. III.

¹⁵⁷ ICJ, *Bosna a Hercegovina vs. Srsko a Černá Hora*, rozsudek ze dne 26. 2.2007, dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf>.

druhé vyplývá z výslovně stanovené povinnosti zabránit spáchání zločinu genocidia. Tato povinnost vyžaduje, aby státy, které jsou stranami úmluvy, mimo jiné používaly prostředky, které mají k dispozici, k tomu aby zabránily osobám nebo skupinám, které nejsou přímo pod jejich pravomocemi, spáchat zločin genocidia nebo některého z dalších aktů uvedených v článku III. Bylo by paradoxní, kdyby státy byly povinny zabránit, pokud je to v jejich moci, spáchání genocidia osobami, na které mají určitý vliv, ale nebylo by jim zakázáno páchat takové činy prostřednictvím svých vlastních orgánů nebo osob, které mají tak pevnou kontrolu, že jejich jednání lze podle mezinárodního práva přičíst dotyčnému státu. Povinnost zabránit genocidiu tak musí nutně znamenat zákaz spáchání genocidy.¹⁵⁸

Soud dále stanovil, že se smluvní strany zavázaly k povinnosti nespáchat zločin genocidia skrze jednání svých orgánů nebo osob nebo skupin, jejichž jednání je jim přičitatelné.¹⁵⁹

Soud se také zabýval třemi argumenty, které stály proti tvrzení, že Úmluva neukládá povinnost smluvním stranám nespáchat zločin genocidia nebo jiné jednání uvedené v čl. III Úmluvy. První argument tvrdil, že mezinárodní právo obecně neuznává trestní odpovědnost státu a úmluva o genocidě tak neposkytuje prostředek k uložení této trestní odpovědnosti. Soud však uvedl, že závazky, o které se v tomto případě jedná, vyplývající z podmínek úmluvy, a povinnosti států, které by vznikly porušením těchto závazků, jsou závazky a odpovědnosti podle mezinárodního práva. Nejsou tak trestněprávní povahy, a proto tento argument nelze přijmout. Druhým tvrzením, s kterým se musel ICJ vypořádat, bylo tvrzení, že povaha úmluvy vylučuje ze své působnosti státní odpovědnost za genocidium a další akty vyjmenované v čl. III. Úmluva je dle tohoto tvrzení standardní mezinárodní úmluvou o trestním právu, která se zaměřuje hlavně na trestní stíhání a trestání jednotlivců a nikoli na odpovědnost států. Soudní dvůr však neviděl nic ve znění ani ve struktuře ustanovení Úmluvy o individuální trestní odpovědnosti, co by vytlačilo smysl článku I ve spojení s čl. III písm. a) až e), pokud tato ustanovení ukládají povinnosti států odlišné od povinností, které Úmluva ukládá jednotlivcům. Poslední argument se vázal k přípravným pracím na Úmluvě, konkrétně na čl. IX Úmluvy, dle kterých podle tohoto tvrzení nebyla

---

¹⁵⁸ ICJ, Bosna a Hercegovina vs. Srbsko a Černá Hora, rozsudek ze dne 26. 2.2007. [online]. bod 166 [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf>.

¹⁵⁹ Tamtéž, bod 167.

zamýšlena odpovědnost státu za spáchání genocidia. Soud však prozkoumal přípravné práce, a potvrdil, že podporují závěr, podle kterého jsou smluvní strany zavázány nespáchat genocidium prostřednictvím svých orgánů nebo osob či skupin, jejichž chování se jim přičítá. Pokud se tedy orgán státu nebo osoba či skupina, jejíž činy jsou právoplatně přičitatelné státu, dopustí některého z činů zakázaných čl. III Úmluvy, nastane mezinárodní odpovědnost tohoto státu.¹⁶⁰

ICJ také konstatoval, že „*má-li být stát odpovědný za porušení svého závazku nespáchat genocidu, musí být prokázáno, že byla spáchána genocida, tak jak je definována v Úmluvě. Totéž platí v případě spolčení podle čl. III písm. e), účastenství na genocidii podle čl. III písm. e) a pro účely závazku zabránit genocidii. Podle žalované strany však bylo nutnou podmínkou pro založení odpovědnosti státu předchozí prokázání, v souladu s pravidly trestního práva, individuální odpovědnosti pachatele, který vyvolal odpovědnost státu. Podle názoru Soudu však odlišné postupy a pravomoci ICJ a tribunálů, které soudí osoby za trestné činy, samy o sobě neznamenají, že existuje právní překážka pro ICJ, aby sám stanovil, že genocida a ostatní činy vypočtené v článku III byly spáchány. Podle svého Statutu je Soud způsobilý provést tento úkol, když použije standard dokazování odpovídající mimořádně závažným obviněním. Proto Soud došel k závěru, že podle Úmluvy může vzniknout odpovědnost za genocidium a spolčení k spáchání genocidia, aniž by byl jednotlivec odsouzen za tento zločin.*”¹⁶¹

Aby soud mohl stanovit mezinárodní odpovědnost státu za spáchání zločinu genocidia, vytvořil tří-složkový test, který musel být splněn, aby tato odpovědnost mohla být uložena. Zaprvé bylo třeba určit, zda lze skutky genocidia přičíst státu podle pravidel obyčejového mezinárodního práva o odpovědnosti státu. To znamená zjistit, zda byly činy spáchány osobami nebo orgány, jejichž jednání lze státu přičíst. Zadruhé bylo nutné zjistit, zda se činů uvedených v článku III Úmluvy, kromě samotné genocidy, dopustily osoby nebo orgány, jejichž jednání lze přičíst státu podle stejných pravidel o odpovědnosti státu. A za

---

¹⁶⁰ ICJ, Bosna a Hercegovina vs. Srbsko a Černá Hora, rozsudek ze dne 26. 2.2007. [online]. bod 168- 190[cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf>.

¹⁶¹ ŠTURMA, Pavel, 2007. MSD k aplikaci Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia. *Právní zpravodaj* [online]. 2007(10), s. 11 [cit. 08. 03. 2020]. ISSN 1212-8694. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqg5pxa6s7geyf6427geyq&groupIndex=0&rowIndex=0>.

třetí musel soud rozhodnout o otázce, zda stát splnil svou dvojí povinnosti vyplývající z článku I Úmluvy, a to zabránit a trestat genocidu.¹⁶² Těto třetí složce bude věnována pozornost níže.

5.2.2. Odpovědnost státu za zabránění zločinu genocidia

Další otázkou, kterou se bude tato práce zabývat je odpovědnost státu za porušení závazku zabránit zločinu genocidia a závazku jeho spáchání potrestat. Je důležité upozornit, že se jedná o dvě oddělené povinnosti státu.

U povinnosti zabránit genocidiu soud připomněl, že se jedná o závazek na jednání, nikoli na dosažení výsledku. Stát nemá povinnost za všech okolností zabránit genocidiu, avšak má využít všech dostupných prostředků, aby genocidě zabránil. Stát tak nenese odpovědnost jen proto, že nebylo dosaženo žádaného výsledku, ale odpovídá za své selhání, pokud zjevně opomenul přijmout všechna opatření, která byla v jeho moci a jimiž mohl přispět k zabránění genocidia. Odpovědnost státu za porušení povinnosti prevence pak vznikne pouze tehdy, když bylo genocidium skutečně spácháno. K okamžiku, kdy dojde k spáchání zakázaného činu (genocidia nebo některý z dalších aktů uvedených v čl. III Úmluvy), dojde k porušení povinnosti prevence.¹⁶³

Soud dále zdůraznil, že povinnost státu zabránit a tomu odpovídající povinnost jednat ve skutečnosti vzniká v okamžiku, kdy se stát dozví o existenci vážného rizika, že dojde k spáchání genocidia, nebo kdy by se o něm měl za normálních okolností dozvědět. Od té chvíle, pokud má stát k dispozici odrazující účinek na ty, kteří jsou podezřelí z přípravy genocidia nebo kteří jsou odůvodněně podezřelí, že mají zvláštní úmysl (*dolus specialis*) spáchat genocidium, je povinen tyto prostředky využít a to tak, jak to okolnosti dovolí. Pokud se však nakonec neuskuteční ani genocidium ani žádný z dalších aktů uvedených v čl. III Úmluvy, nemůže stát, jenž opomenul jednat, nést odpovědnost *a posteriori*, neboť k události nedošlo.¹⁶⁴

---

¹⁶² ICJ, Bosna a Hercegovina vs. Srbsko a Černá Hora, rozsudek ze dne 26. 2.2007. [online]. bod 379 [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf>.

¹⁶³ Tamtéž, bod 430-431.

¹⁶⁴ ICJ, Bosna a Hercegovina vs. Srbsko a Černá Hora, rozsudek ze dne 26. 2.2007. [online]. bod 431 [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf>.

5.2.3. Odpovědnost státu za potrestání zločinu genocidia

Další odpovědností státu, za jejíž porušení může být stát před ICJ souzen, je odpovědnost za potrestání zločinu genocidia.

Pokud se zaměříme na případ *Bosna a Hercegovina vs. Srsko a Černá Hora*, zde soud k povinnosti státu potrestat spáchání zločinu genocidia, v tomto případě konkrétně ve vesnici Srebrenici, stanovil, že tento nebyl spáchán na území žalovaného státu. Proto tento stát nemohl dle ICJ být obviněn za to, že nesoudil před svými soudy osoby obviněné z účasti na spáchání zločinu genocidia nebo dalších činů uvedených v čl. III Úmluvy.¹⁶⁵

Následně ICJ zkoumal, „zda žalovaný stát splnil svůj závazek spolupracovat s mezinárodním trestním soudem zmíněným v článku VI Úmluvy. ICJ potvrdil, že ICTY představuje mezinárodní trestní soud ve smyslu článku VI a že žalovaný stát „uznal jeho pravomoc“ ve smyslu tohoto ustanovení nejpozději od 14. 12. 1995, což je datum vstupu v platnost Daytonské dohody mezi Bosnou a Hercegovinou, Chorvatskem a SRJ. Příloha 1A této smlouvy stanoví, že strany musejí plně spolupracovat zvláště s ICTY.“¹⁶⁶

Z výše uvedeného lze dovodit, že při určení selhání státu potrestat spáchání zločinu genocidia bude důležité, zda stát pachatele potrestá sankcemi, které vysloví národní soud a to v případě, kdy byl zločin genocidia spáchán na území jeho státu, či v případě, kdy byl zločin genocidia spáchán na jiném území splní tuto povinnost tím, že spolupracuje s mezinárodním trestním soudem.

Důležité je upozornit, že odpovědnost státu za genocidu není ze své podstaty trestní a individuální trestní odpovědnost běží souběžně se státní odpovědností.

Není nutné, aby genocidní záměr byl připisován státu nějakým zvláštním způsobem, protože otázka zavinění je věcí primárních pravidel mezinárodního práva. Genocidní záměr musí být uveden pouze ve vztahu ke skutečným pachatelům genocidia. Jediným disponibilním prvkem odpovědnosti státu za genocidium je jeho kontrola nad těmi, kdo jej spáchají. Jedná se o praktický přístup, neboť dokazování genocidního záměru vysoce postaveného státního

---

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ ŠTURMA, Pavel, 2007. MSD k aplikaci Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia. *Právní zpravodaj* [online]. 2007(10), s. 11 [cit. 08. 03. 2020]. ISSN 1212-8694. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqg5pxa6s7geyf6427geyq&groupIndex=0&rowIndex=0>.

vedení s jakoukoliv rozumnou mírou jistoty by často bylo nemožným úkolem, a to z důvodu časté absence přímého důkazu.¹⁶⁷

Státy tak mohou být, jak již bylo uvedeno výše, odpovědné nejen za spáchání genocidia, ale také za porušení několika doplňkových povinností podle Úmluvy o genocidě, a to nezabránění nebo nepotrestání zločinu genocidia, spiknutí, přímé a veřejné podněcování nebo pokus o spáchání genocidia a za spoluúčast na genocidiu.

---

¹⁶⁷MILANOVIĆ, Marco, 2006. State Responsibility for Genocide. *European Journal of International Law* [online]. 17(3), s. 553-604 [cit. 18. 03. 2020]. ISSN 0938-5428. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/17/3/204.pdf>.

6. Alternativní formy jednání zločinu genocidia

Čl. II Úmluvy a čl. 5 Římského statutu uvádí pět alternativních forem jednání, které naplňují objektivní stránku zločinu (*actus reus*) genocidia předpokládaného Úmluvou i statuty mezinárodních soudních tribunálů (Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii z roku 1993, Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu z roku 1994 a Římský statut Mezinárodního trestního soudu z roku 1998). Všechna tato jednání spáchaná za účelem zničení mezinárodním právem chráněné skupiny tak znamenají spáchání zločinu genocidia.

6.1. Usmrcení příslušníků chráněné skupiny

Podle dokumentu ICC, nesoucího název Znaký skutkových podstat trestných činů (*Elements of crimes*), je zločin genocidia spáchán usmrcením (*killing*), pokud pachatel (*perpetrator*) usmrtí jednu nebo více osob, která patří k národní, etnické, rasové nebo náboženské skupině s úmyslem zničení celé nebo části této skupiny jako takové (*as such*) a to za předpokladu, že toto jednání buď proběhlo v kontextu zjevného vzorce podobného chování namířeného proti dané skupině nebo toto jednání mohlo samo způsobit takové zničení.¹⁶⁸ Tento dokument zakotvuje zaměnitelnost slova *usmrtit* (*killed*) se slovem *způsobit smrt* (*caused death*).¹⁶⁹ Smrt je tak nutným následkem pachatelova jednání, kdy mezi jednáním pachatele a tímto daným následkem je dána příčinná souvislost.

Ke znakům usmrcení se vyjádřil i ICTY v případě *Vasiljević*. Jako znak tohoto jednání uvedl, že oběť je mrtvá, smrt byla způsobena jednáním nebo opomenutím jednání obviněného či osobou nebo osobami, za jejichž činy nebo opomenutí nese obviněný trestní odpovědnost. Jako poslední znak pak uvedl úmysl usmrtit nebo způsobit závažná tělesná ublížení s vědomím, že takové jednání nebo opomenutí jednat povede pravděpodobně k smrti oběti.¹⁷⁰

¹⁶⁸ Elements of Crimes, ust. 6 písm. a), dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/ElementsOfCrimesEng.pdf>.

¹⁶⁹ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 25.

¹⁷⁰ ICTY, Prokurátor vs. Vasiljević, IT-98-32-T, ze dne 29. 11. 2002, bod 205, dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/vasiljevic/tjug/en/vas021129.pdf>.

Jedná se tedy o úmyslné usmrcení příslušníků chráněné skupiny. Neúmyslné usmrcení příslušníků dané skupiny není jednáním, které naplňuje znaky genocidia.

Toto tvrzení potvrzuje i rozhodnutí ICTR v případě *Akayesu*, kde soud výslovně uvedl, že k naplnění skutkové podstaty zločinu genocidia je třeba úmyslu.¹⁷¹

Příkladem takového jednání je vyvražďování etnické skupiny Tutsijů během Rwandského genocidia. Během tzv. sto krvavých dní bylo zavražděno až milion lidí. O rozsáhlém krveprolití vypovídalo mnoho svědků, jejichž výpovědi se objevily i v rozsudcích ICTR. Svědci vypovídali o hromadách těl, které viděli a také o způsobech, jakými byli tito lidé zabiti. Příkladem svědeckví, které podpořilo tvrzení, že byly naplněny znaky prvního jednání naplňujícího znaky genocidia tak může být např. svědeckví britského fotografa Simona Coxe, jenž v mnoha kostelech, např. v Remeru, Bimbi, Shaghi, vyfotil těla obětí, u kterých na zemi ležely identifikační karty s označením “Tutsi”.¹⁷²

Lze tak shrnout, že k naplnění této skutkové podstaty, a tudíž i skutkové podstaty genocidia samotného, musí být naplněna subjektivní a objektivní stránka tohoto zločinu a to způsobem, že pachatel usmrtí jednoho či více příslušníků národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny a to se zvláštním genocidním úmyslem zničit úplně nebo částečně tuto národnostní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou.

6.2. Způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům chráněné skupiny

Podle *Elements of crimes* je znakem tohoto pachatelova jednání způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch jedné nebo více osobám, která patří k chráněné skupině s úmyslem zničení celé nebo části skupiny jako takové a to za předpokladu, že toto jednání buď proběhlo v kontextu zjevného vzorce podobného chování namířeného proti dané skupině, nebo toto jednání samo o sobě mohlo způsobit takové zničení.¹⁷³

---

¹⁷¹ ICTR, Prokurátor vs. Akayesu, ICTR 96-4, ze dne 2. září 1998, bod 500, dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-96-4/trial-judgements/en/980902.pdf>.

¹⁷² Tamtéž, bod 116.

¹⁷³ Elements of Crimes, International criminal court, [online]. 2011. ust. 6 písm. b) [cit. 12. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-232-2, ICC-PIDS-LT-03-002/11_Eng. Dostupné z:

Travaux preparatoires k dané definici poznamenala, že „újmou na duševním zdraví“ rozumí více než drobné nebo dočasné poškození duševních schopností. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu však uvedený pojem vykládá širším způsobem tak, že újma nemusí být trvalá či nenapravitelná. Díky tomu mohlo dojít k subsumování znásilnění a jiných forem sexuálního násilí pod toto jednání.”¹⁷⁴

V případě *Krstić* ICTY uvádí, že těžké tělesné ublížení nebo duševní poruchu v kontextu zločinu způsobuje zamýšlené jednání nebo opomenutí. Závažnost utrpení pak musí být posuzována případ od případu, a to s náležitým ohledem na konkrétní okolnosti. Tak jako ICTR v případě *Akayesu*, ICTY stanovil, že závažné ublížení nemusí být způsobeno jako trvalé a nenapravitelné, ale musí způsobit takovou újmu, která jde nad rámec dočasných strastí, zdrženlivosti nebo ponížení. Musí to být ublížení, které má za následek vážné a dlouhodobé snížení schopnosti člověka vést normální a konstruktivní život. Jako příklad jednání, které takové ublížení může způsobit, uvádí nelidské zacházení, mučení, znásilnění, sexuální zneužívání a deportaci.¹⁷⁵

Senát ICTR v případě *Akayesu*, jak již bylo poznamenáno výše, podřadil pod těžké tělesné ublížení a duševní poruchy také znásilnění. Podle senátu soudu znásilnění a sexuální násilí zakládají zločin genocidia stejně jako jakékoliv jiná jednání, pokud jsou páchána se zvláštním úmyslem zničit celou nebo část chráněné skupiny jako takové. I znásilnění a sexuální násilí totiž nepochybně představují pro oběti vážné ublížení na zdraví a duševního zdraví a dle senátu soudu jsou jedním z nejhorších způsobů, jak tyto poruchy oběti způsobit. V případě genocidia spáchaného ve Rwandě, byly oběťmi znásilnění a sexuálního násilí pouze ženy kmene Tutsi, které byly vystaveny nejhoršímu veřejnému ponížení, zmrzačení, a mnohonásobnému znásilnění většinou vykonaného na veřejnosti, a to častokrát více než jedním násilníkem. Dle názoru soudu tak tato znásilnění vedly k fyzickému a psychologickému zničení tutsijských žen, jejich

---

<https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/ElementsOfCrimesEng.pdf>. Dále citováno jako *Element of Crimes*.

¹⁷⁴ ŠTURMA, Pavel, 2002. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue* [online]. 2002(2), s. 43 [cit. 16. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgjpxi4s7gjpzgxzugm&groupIndex=0&rowIndex=0>.

¹⁷⁵ ICTY, Prokurátor vs. Krstić, rozhodnutí ze dne 2. 8. 2001, IT-98-33-T [online]. [cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/krstic/tjug/en/krs-tj010802e.pdf>.

rodin a jejich komunity. Sexuální násilí tak bylo dle názoru soudu nedílnou součástí procesu zničení chráněné skupiny.¹⁷⁶

Senát ICTY v případě *Blagojević a Jokić* dále konstatoval, že k těžkému tělesnému ublížení obětí ve Srebrenici vedlo zabití 7000 bosensko muslimských mužů. Vážná psychická újma pak byla způsobena přeživším mužům traumaty z vražd, které přežili, ženám z přihlížení těmto hrůzám a z jejich nuceného odsunu. Ve svém vyjádření vzal soud za svou interpretaci těžkého tělesného ublížení ICTR z případu *Kayishema and Ruzindana*, kdy za tělesné ublížení se považují ublížení, která vážně narušují zdraví způsobující znetvoření nebo vážné poškození vnějších, vnitřních orgánů nebo smyslů, které však nemusí být trvalé nebo nenapravitelné. Musí však způsobit vážné a dlouhotrvající problémy ve vedení normálního života oběti. Stejně jako ICTR zařadil mezi způsoby, jež vedou k tělesným a duševním újmám sexuální násilí včetně znásilnění, dále výslechy spojené s bytím, výhrůžkami smrti a deportací. Senát vzal za dostačující důkaz tvrzení, že trauma způsobené přeživším masového vyvražďování vedlo k naplnění požadovaným znaků tělesného a duševního ublížení. Strach obětí z toho, že budou chyceny či pocit naprosté bezmoci a extrémního strachu o své bezpečí a bezpečí rodiny a přátel bylo dle názoru soudu traumatickou zkušeností, z které se nemůže nikdo rychle nezotavit. Přeživší i několik let po těchto událostech tak trpí nočními můrami, depresemi a pocity neustálého strachu. Zkušenost s přihlížením k popravám příbuzných a přátel či s ležením pod těly obětí za hluku probíhajících poprav, výkřiků bolesti zraněných a následně zvuků strojů, které vyhrábávají masové hroby jsou zajisté zkušenostmi, které způsobují vážné psychické újmy. Soud byl dále přesvědčen o tom, že i nucené deportace žen, dětí a starých lidí způsobily těmto jmenovaným vážná duševní zranění.¹⁷⁷

Důležité je doplnit, že pachatel této alternativní formy jednání zločinu genocidia musí mít v úmyslu spáchat těžké tělesné a duševní ublížení oběti nebo alespoň musí tento následek předpokládat. Judikatura *ad hoc* soudů potvrzuje, že újma musí být způsobena úmyslně.

---

¹⁷⁶ ICTR, Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu, rozsudek ze dne 1. 6. 2001, ICTR-96-4 [online]. [cit. 18. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-96-4/appeals-chamber-judgements/en/010601.pdf>.

¹⁷⁷ ICTY, Prokurátor vs. Vidoje Blagojević and Dragan Jokić, rozhodnutí ze dne 17. 1. 2005, IT-02-60-T [online]. bod 644- 650 [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/blagojevic_jokic/tjug/en/bla-050117e.pdf.

Mezinárodní trestní tribunály na základě zakotvení, že způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům chráněné skupiny neznamená poruchu trvalou a nenapravitelnou, zahrnují mezi taková jednání tělesné a psychické týrání, nelidské nebo ponižující zacházení, kruté zacházení, pronásledování, deportaci, znásilnění, sexuální násilí, mrzačení a výslechy kombinované s bitím a hrozbami smrti. Je však důležité upozornit, že takový seznam činů nespadá do výslovného výčtu stanoveného Úmluvou o genocidě, neboť i mezinárodní trestní tribunály stanovily, že tento seznam zůstává ilustrativní a nepředstavuje vyčerpávající výčet.¹⁷⁸

Na závěr tak lze shrnout, že v případě naplnění skutkové podstaty spáchání zločinu genocidia způsobením těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny, je za takové jednání považováno jednání, které vážně narušuje tělesné a duševní zdraví oběti, kdy však způsobená újma oběti nemusí být trvalá nebo nenapravitelná, avšak musí způsobit vážné a dlouhotrvající problémy s vedením normálního života oběti.

6.3. Uvedení do s životem neslučitelných podmínek

Další formou jednání je úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení.¹⁷⁹ Dle dokumentu ICC Znaky skutkové podstaty jsou znakem skutkové podstaty tohoto činu spadajícího pod genocidium záměrné uvedení jednoho nebo více příslušníků národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny do určitých životních podmínek a to s úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou. Tyto životní podmínky jsou takové, aby způsobily fyzické zničení skupiny za předpokladu, že toto jednání buď proběhlo v kontextu zjevného vzorce podobného chování namířeného proti dané skupině nebo toto jednání samo o sobě mohlo způsobit takové zničení.¹⁸⁰

Podle rozhodnutí ICTR v případě *Akayesu* se jedná o metody, které nevedou okamžitě k usmrcení členů skupiny, ale v konečném důsledku usilují o

---

¹⁷⁸ BEHRENS, Paul. *Elements of Genocide* [online]. Oxfordshire: Taylor & Francis Group, 2012. s. 62 [cit. 06. 03. 2020]. ISBN 9781136168567. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/knav/reader.action?docID=1181062&query=Elements+of+Genocide>.

¹⁷⁹ Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part.

¹⁸⁰ Elements of Crimes, ust. 6 písm. c).

jejich fyzické zničení. Pro účely výkladu tohoto jednání byl tak senát toho názoru, že za prostředky úmyslného zasahování do životních podmínek skupin, jež vedou k jejímu částečnému či úplnému fyzickému zničení, lze zahrnout mimo jiné podrobení skupiny lidí existenčnímu nedostatku potravin, systematické vyhánění z domovů a snížení základní lékařské pomoci pod její minimum.¹⁸¹

V tomto případě se tak jako znak trestného činu nevyžaduje, aby byla skupina úplně nebo částečně zničena.

Cílem není okamžitá smrt, ale postačí pouhé samotné vytvoření takových životních podmínek s úmyslem způsobit (*calculated*) úplné nebo částečné zničení skupiny. Mezi další příklady takového jednání, které může vést k pomalé smrti celé skupiny nebo její části patří nezajištění řádného bydlení, oblečení nebo hygieny či uložení nadměrné práce nebo fyzické námahy.¹⁸²

Tato alternativa trestného činu genocidia představuje následek, který však nespočívá ve zničení skupiny, ale ve skutečnosti, že zde pro zničení byly vytvořeny podmínky. Následek vyžaduje odpovídající prvek na straně *mens rea* zločinu. Výraz “*záměrně/úmyslně*” (*deliberately*) je odkazem na prvek, který tudíž nemůže zahrnovat nižší standard než úmysl. Na druhé straně výraz “*s úmyslem*” (*calculated*) neodpovídá *mens rea* pachatele, neboť tyto podmínky může nastavit i třetí strana, např. v případě vojenského velitele, který dá podřízenému příkaz, aby v detenčním táboře snížil zadrženým stravu na minimum. Tento aspekt věnující se povaze podmínek je však vedlejším prvkem. Důležité je, že pachatel má vědomost (*knowledge*) předpokládanou čl. 30 Římského statutu o tom, co svým jednáním může za daných okolností způsobit.¹⁸³

Senát ICTR se v případě *Kayishema* věnoval otázce, zda v tomto případě byli příslušníci kmenu Tutsiů podrobena takovým životním podmínkám, které předvídaly naplnění znaků tohoto jednání. Senát došel k názoru, že nebylo prokázáno, že by obvinění zavedli takové životní podmínky pro příslušníky chráněné skupiny, které by vedly k jejich zničení ať už celkovému nebo částečnému. Ačkoli příslušníci kmene, kteří uprchli, trpěli nedostatkem jídla, vody a adekvátních hygienických a lékařských zařízení, tyto strádání byly výsledkem pronásledování Tutsiů s úmyslem jejich odstranění v krátkém časovém úseku od

¹⁸¹ ICTR, Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu. Casebook ICRC [online]. [cit. 18. 3. 2020] Dostupný z <https://casebook.icrc.org/case-study/ictr-prosecutor-v-jean-paul-akayesu>.

¹⁸² ICTY, Prokurátor vs. Brdanin, rozsudek ze dne 1. 9. 2004, IT-99-36-T. [online]. bod 691- 692 [cit. 12. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/brdanin/tjug/en/brd-tj040901e.pdf>.

¹⁸³ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 26.

jejich útěku. Tato strádání tak záměrně nevytvořily podmínky života s úmyslem destrukce skupiny. Také časové období po kterou tyto strádání probíhala, není dostatečně dlouhé na to, aby vedlo k destrukci skupiny. Senát se tak v tomto případě věnoval pouze vraždám obětí.¹⁸⁴

Lze tak shrnout, že úmyslné uvedení národní, etnické, rasové či náboženské skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení je takové jednání, které nemá způsobit okamžitou smrt skupiny, ale má pomalým procesem vést k úplnému nebo částečnému zničení chráněné skupiny, kdy příkladem takového jednání může být podrobení skupiny nedostatku jídla, oblečení, řádného bydlení, hygienických podmínek či lékařské pomoci.

6.4. Opatření k zabránění rození dětí

Formou jednání naplňující znaky zločinu genocidia je i uložení opatření směřující k tomu, aby se v chráněné skupině bránilo rození dětí. Právní dokument ICC Znaky skutkových podstat trestných činů jako znak tohoto jednání stanovil, že pachatel musí podrobit jednoho či více příslušníků národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny, takovým opatřením, která jsou zamýšlena jako opatření zabraňující narození dětí, a to s úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou za předpokladu, že toto jednání buď proběhlo v kontextu zjevného vzorce podobného chování namířeného proti dané skupině nebo toto jednání samo o sobě mohlo způsobit takové zničení.¹⁸⁵

Podle *Travaux préparatoires* k čl. II písm. d) Úmluvy by taková opatření mohla zahrnovat sterilizaci, nucené potraty, oddělení osob různého pohlaví a překážky manželství.¹⁸⁶ Senát ICTR považoval za příklady takových opatření sexuální mrzačení, sterilizaci, nucenou kontrolu porodnosti, oddělení pohlaví či zákaz uzavírání manželství. Senát také vysvětlil, že v patriarchálních společnostech, kde je členství ve skupině určeno podle otce dítěte, je příkladem i

¹⁸⁴ ICTR, Prokurátor vs. Clément Kayishema and Obed Ruzindana, rozhodnutí ze dne 1. června 2001, ICTR-95-1-A [online]. bod 548 [cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-95-1/appeals-chamber-judgements/en/010601.pdf>.

¹⁸⁵ Elements of Crimes, ust. 6 písm. d).

¹⁸⁶ ŠTURMA, Pavel, 2002. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue* [online]. 2002(2), s. 43 [cit. 16. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgpxi4s7gipxgzugm&groupIndex=0&rowIndex=0>.

opatření, jehož cílem je zabránit narození v rámci skupiny, a to tak, že je žena během znásilnění úmyslně oplodněna mužem jiné skupiny s úmyslem porodit dítě, které následně již nebude patřit do skupiny své matky. Senát navíc uvedl, že tato opatření nejsou pouze fyzického charakteru ale i psychického. Například znásilnění může být opatřením, jehož cílem je zabránit narození, neboť znásilněná žena následně odmítá rodit. Stejným způsobem, skrze výhrůžky a traumata, mohou být členky skupiny vedeny k tomu, aby nerodily děti.¹⁸⁷

Toto rozhodnutí bylo důležitým vzorem i pro rozhodování ICTY a ICC. ICTY z něho vycházel i při posuzování zločinů spáchaných v Bosně a Hercegovině, při kterých došlo k znásilnění bosenských muslimských žen a dívek. Podle místní kultury je znásilnění chápáno jako poskvrnění ženy. Znásilněná žena se poté nemůže vdát a zároveň, pokud je znásilněna vdaná žena, má manžel možnost ji zavrhnout. Díky rozsudku v případě *Akayesu* je však možné znásilnění podřadit pod opatření směřující k zabránění rození dětí ve skupině, a tedy toto jednání potrestat jako zločin genocidia.¹⁸⁸

Komise pro mezinárodní právo OSN upřesnila pojem “uložení” (*imposing*) opatření tak, že je zde předpokládán prvek donucení. Toto jednání tak nezahrnuje například dobrovolné programy kontroly porodnosti sponzorované státem v rámci sociální politiky.¹⁸⁹

Úmysl je předpokládán tam, kde je spácháno dané jednání, a to ukládání opatření. Samotné opatření je nepřímým znakem tohoto jednání, kdy požadovaný psychický prvek, který se k němu váže, je kognitivní povahy. Pachatel tak musí vědět o povaze daného opatření. Úmysl pachatele je pak vyžadován i pro následek jednání, jímž je existence těchto opatření ve skupině.¹⁹⁰

Uložení opatření směřující k tomu, aby se v dané skupině bránilo rození dětí, je tak jednáním, kterým se pachatel snaží podrobit jednoho či více příslušníků národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny opatřením, která jsou zamýšlena jako opatření zabraňující narození dětí, a to s úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou.

---

¹⁸⁷ ICTR, Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu. Casebook ICRC [online]. [cit. 18. 3. 2020]. Dostupný z <https://casebook.icrc.org/case-study/ictr-prosecutor-v-jean-paul-akayesu>.

¹⁸⁸ AKSAR, Yusuf. *Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court*. 1. vyd. Londýn: Routledge, 2004, s. 227

¹⁸⁹ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 27.

¹⁹⁰ Tamtéž.

6.5. Násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné

Poslední z možných forem jednání spadajících pod zločin genocidia je násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.

Podle právního dokumentu ICC Znaků skutkové podstaty trestných činů je jednání tohoto činu spadajícího pod zločin genocidia charakterizováno jako jednání, kterým pachatel násilně převádí jednoho či více příslušníků národní, etnické, rasové nebo náboženské skupiny, kteří nedosáhli věku 18 let, o čemž pachatel věděl nebo měl vědět, a to s úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou. Takový převod je uskutečněn z jedné skupiny do druhé, a to za předpokladu, že toto jednání buď proběhlo v kontextu zjevného vzorce podobného chování namířeného proti dané skupině nebo toto jednání samo o sobě mohlo způsobit takové zničení.¹⁹¹

Dle ICTR má být potrestáno nejen fyzické převedení dětí ale i hrozby a traumata, která mohou k násilnému převodu dětí vést.¹⁹² Výraz “*násilný*” (*forcible*) není omezen na fyzickou sílu, ale může zahrnovat hrozbu síly nebo donucování, což způsobuje u osoby strach z násilí, nátlaku, zadržení, psychického útlaku nebo zneužití moci proti takové osobě nebo osobám, nebo může zahrnovat využitím výhody donucovacího prostředí. Pachatel musí s ohledem na následek vědět, že se jedná o převod z jedné skupiny do jiné. Skutečnost, že převáděnou osobou je dítě, je však nepřímým znakem. V tomto ohledu je stanoveno, že pro naplnění subjektivní stránky je postačující nižší standard než vědění, a to že pachatel “*měl vědět*” (*should have known*), že oběť jednání ještě nedosáhla 18 let věku. Jedná se o jeden z mála příkladů, ve kterém se *mens rea* pro jeden ze základních činů genocidia odchyluje od normy stanovené v čl. 30 Římského Statutu.¹⁹³

Tuto část lze uzavřít konstatováním, že znakem subjektivní stránky tohoto jednání bude opět úmysl pachatele úplně nebo částečně zničit chráněnou skupinu. Objektivní stránka je pak naplněna jak fyzickou silou, tak i hrozbou této síly.

¹⁹¹ Elements of Crimes, ust. 6 písm. e).

¹⁹² ICTR, Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu. Casebook ICRC [online]. [cit. 18. 3. 2020]. Dostupný z <https://casebook.icrc.org/case-study/ictr-prosecutor-v-jean-paul-akayesu>.

¹⁹³ MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017. s. 28.

7. Aplikace interpretace zločinu genocidia na zločiny spáchané proti mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya v oblasti státu Rakhine, Myanmar

V této druhé části rigorózní práce bude provedena aplikace interpretace zločinu genocidia, jež byla analyzována z judikatury mezinárodních trestních tribunálů OSN a následně sepsána v rámci první části této práce, na zločiny spáchané na území oblasti státu Rakhine v Myanmarské Unii proti mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya, a to především během tzv. *clearance operation* v roce 2017. Nejdříve bude nastíněna aktuální situace v Myanmaru z pohledu zeměpisného umístění státu a z pohledu historických událostí, které vedly k vojenskému převzetí státní moci. Právě propojení armády se státním aparátem je jedna z klíčových charakteristik státu, které pomáhají dění v Myanmaru pochopit. Pozornost bude také věnována společenskému rozdělení ve státě, které je dalším klíčem k porozumění myanmarské problematiky.

Tato část práce se pokusí prokázat nejenže se zločiny podřaditelné pod zločiny genocidia ve státě Rakhine skutečně staly, ale že této skupině chráněné podle mezinárodního práva jejich spáchání nadále hrozí, neboť stát Myanmar i jeho příslušníci pokračují v jednáních namířených proti této skupině, a to s genocidním úmyslem. Aby však bylo možné prohlásit, že zločiny, které se v Myanmaru odehrály a stále odehrávají, naplňují znaky zločinu genocidia, je nutné zjistit, zdali je skutečně možné skupinu Rohingů zařadit mezi skupiny chráněné podle Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia. Této analýze se věnuje kapitola o obětech zločinů spáchaných ve státě Rakhine. Ta se nejdříve soustředí na dění v této oblasti, aby následně konstatovala, zda Rohingové patří k chráněné skupině podle mezinárodního práva či nikoli. Poté bude pozornost obrácena k demonstraci způsobů, jakým je tato skupina diskriminována, a to nikoli pouze ze strany státu Myanmar, ale i různými, ať už etnickými či náboženskými, skupinami ve státě. Tato analýza bude provedena skrze kapitoly věnujícími se popření zákonných práv příslušníkům rohingské skupiny a skrze kapitolu zaměřující se na nenávistnou propagandu šířenou proti této skupině.

Pokračováno bude kapitolou, která se pokusí o demonstraci genocidního úmyslu nejen u konkrétních jednání, ale i u politiky a legislativní činnosti státu Myanmar a jeho vládních a vojenských činitelů. Tato kapitola tak povede

k závěru, zda stát Myanmar a jednotliví pachatelé jednají s genocidním *dolus specialis*, tedy s úmyslem zničit úplně nebo částečně chráněnou skupinu Rohingya jako takovou, nebo zda tato jednání genocidní úmysl absentují.

Je nutné si uvědomit, že protiprávní činy, kterými jsou závažně porušována lidská práva, se dějí ve více administrativních celcích, nikoli pouze ve státě Rakhine. Dalšími správními celky, ve kterých dochází k porušování lidských práv a porušování humanitárního práva, jsou také státy Kachin a Shan. Aktéry porušování mezinárodního práva jsou především Myanmarské bezpečnostní složky vojenského charakteru. Činy, které pravděpodobně naplňují znaky genocidia, však probíhají právě ve státě Rakhine, v ostatních dvou státech se bude pravděpodobně jednat o zločiny proti lidskosti. Tato rigorózní práce se tak omezí na analýzu činů, které jsou páčány a byly spáchány proti mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya ve státě Rakhine, neboť právě tato jednání jsou pro tuto práci zásadní. V další kapitole tak bude provedena analýza objektivní stránky těchto jednání. Konkrétně budou analyzovány jednotlivé formy jednání, které jsou alternativami zločinu genocidia. Tato problematika bude analyzována skrze zjištění získaná vyšetřováním Nezávislé mezinárodní průzkumné mise OSN (dále jako Mise OSN). Mandát této mise byl zřízen v březnu 2017 Radou OSN pro lidská práva. Této Misi OSN pomáhali odborníci a poradci z Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (*Office of the UN High Commissioner for Human Rights, OHCHR*). Její vyšetřování se řídilo přísnými pokyny OSN. Během dvou let mise vyslechla více než 1 000 obětí a svědků a analyzovala velké množství dokumentů, fotografií a videí. Ačkoli Myanmar odmítl s touto Misí OSN spolupracovat či jí poskytovat přístup do zasažené oblasti a k jednotlivým důkazům, nepodařilo se mu zabránit důkladnému a nestrannému vyšetřování. Právě na skutečnosti zjištěné Misí OSN bude následně aplikována interpretace znaků alternativních jednání zločinu genocidia vycházející ze zmíněných rozhodnutí Mezinárodních soudních tribunálů OSN, přičemž v závěru bude uzavřeno, zda tyto zjištěné skutečnosti podporují názor, že ve státě Myanmar došlo ke zločinu genocidia či nikoli.

Poté bude přikročeno k rozboru problematiky jednotlivých možných pachatelů zločinů spáchaných ve státě Rakhine během čistkových operací z roku 2017. Následovat bude rozbor odpovědnosti státu za případné spáchání zločinu genocidia, za jeho případné selhání v zabránění tohoto zločinu a za selhání

v potrestání pachatelů. Bude také pojednáno o příslušnosti soudů, které jsou k řízení o odpovědnosti státu i jednotlivých pachatelů příslušné.

Až po této výše uvedené podrobné analýze dění v Myanmaru a rozboru jednotlivých znaků skutkové podstaty činů spáchaných konkrétně ve státě Rakhine bude možné v závěru této práce konstatovat, zdali se skutečně stát Myanmar a jeho jednotliví státní i nestátní pachatelé dopouštějí proti mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya zločinu genocidia či se dopouštějí jiného zločinu podle mezinárodního práva.

7.1. Myanmar

7.1.1. Geografické umístění

Myanmar se nachází v západní části pevniny jihovýchodní Asie při pobřeží Bengálského zálivu a Andamanského moře v Indickém oceánu. Sousedními státy jsou Bangladéš, Indie, Čína, Laos a Thajsko. Než byla v roce 1948 vyhlášena nezávislost, jednalo se o britskou kolonii.

Do roku 1989 byl pro tento stát užíván anglický název Barma (*Union of Burma*), který byl v daném roce změněn na název Myanmar (úředním názvem je Republika Myanmarský svaz, *Union of Myanmar*), což je název, který místní pro tuto oblast používají již od 13. století. Hlavním městem je od roku 2005 město Neipyijto (*Naypyitaw*). Úředním jazykem státu je barmština.¹⁹⁴

Administrativně je země rozdělena na sedm států (*state*) (Kachin, Kayah, Kayin, Mon, Rakhine, Shan, Chin) a sedm oblastí (*division*) (Ayeyarwady, Bago, Magwe, Mandalay, Sagaing, Taninthay, Yangon). Stát, ve kterém probíhají protiprávní činy, jež pravděpodobně naplňují znaky zločinu genocidia, je přímořský stát na jihozápadě země nesoucí název Rakhine. Tento stát sousedí s oblastí Magwe, Bago a Ayeyarwady a se státem Chin. Na severu pak tento stát hraničí s Bangladéši.¹⁹⁵

---

¹⁹⁴ STEINBERG, David. Myanmar. In: *Encyklopaedia Britannica* [online]. Encyclopædia Britannica, 2019 [cit. 6. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Myanmar>.

¹⁹⁵ UN Geospatial information section, *Myanmar*, Map. No. 4168 Rev. 3 [online] 20. 6. 2012 [cit. 6. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/myanmar.pdf>.

Celkový počet obyvatel Myanmaru je dle sčítání lidu z roku 2014 51 486 253 obyvatel. Stát Rakhine má pak dle tohoto sčítání 3 188 807 obyvatel.¹⁹⁶

7.1.2. Vojenská diktatura

Pro zhodnocení dění ve státě Myanmar je důležité se zabývat také jeho politickou situací. Od roku 1962 je v zemi nastolen vojenský režim, který rozšířením sféry svého vlivu do všech složek vedení a správy země během let upevnil svou moc. Ozbrojené síly, jež hrají tuto zásadní roli v politice a ve vedení státu, jsou označovány jako *Tatmadaw*.

Již od převratu v roce 1962 dochází v zemi ke vzpourám etnických ozbrojených organizací, které se brání centralizaci moci, vlivu armády a ustanovení buddhismu jako státního náboženství. *Tatmadaw* však v minulosti, tak jako i nyní, používal jako omluvu pro svou kontrolu nad zemí údajnou „*etnickou*“ hrozbu pro národní suverenitu a územní celistvost.¹⁹⁷

V roce 1988 proběhly v zemi generální stávky a masové demonstrace známé jako Protesty 8888 (*8888 Uprising*), které byly nakonec potlačeny novým vojenským režimem, jenž ustanovil Radu pro navrácení státního práva a pořádku (*State Law and Order Restoration Council, SLORC*), a který převzal kontrolu nad vládními operacemi. Tato rada umožnila následně registraci novým stranám. Jednou z nich byla i strana Národní liga pro demokracii (*National league for democracy, NLD*), jež byla vedena Daw Aung San Suu Kyi¹⁹⁸, kterou však režim v roce 1989 uvěznil.¹⁹⁹

Devadesátá léta pak zůstala obdobím přísné vojenské kontroly, v jejíchž průběhu západní země uvalovaly na Myanmar za jeho systematické porušování lidských práv stále větší sankce. V roce 1997 změnila vojenská junta svůj název

---

¹⁹⁶ 2014 Population and housing census of Myanmar, In: *Myanmar census 2014* [online]. 2014 [cit. 5. 4. 2020]. Dostupné z: https://myanmar.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Census%20Data%20Sheet%20-%20ENGLISH_0.pdf.

¹⁹⁷ UN, Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings, [online]. 2018. s. 21- 25 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_CRP.2.pdf. Dále citováno jako *Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018*.

¹⁹⁸ Nositelka Nobelovy ceny míru z roku 1991.

¹⁹⁹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 21- 25.

ze SLORC na Státní radu pro mír a rozvoj (*State Peace and Development Council, SPDC*).²⁰⁰

Zásadním rokem pro vojenský režim byl však rok 2008, ve kterém byla schválena změna Ústavy, jež byla navržena armádou k udržení její dominantní role ve vedení a správě země. Změna ústavy zavedla vládní systém s vojenskými a civilními složkami. Tatmadaw si skrze změnu ústavy zakotvil pravomoc jmenovat 25 procent křesel v obou zákonodárných sborech a dále pravomoc vybírat kandidáty na tři nejdůležitější ministerstva, a to ministerstvo obrany, zahraničních věcí a vnitra. Má také pravomoc vybrat alespoň jednoho ze dvou viceprezidentů. Ústava dále vyžaduje 75 procent hlasů v obou komorách parlamentu k tomu, aby mohla být přijata další změna ústavy, což dává Tatmadawu prostřednictvím jeho jmenovaných členů parlamentu účinné veto. Těmito kroky získala armáda dostatečnou kontrolu nad Národní radou obrany a bezpečnosti a celého bezpečnostního aparátu státu. Tatmadaw má tak právo spravovat a rozhodovat všechny své záležitosti, a to bez jakéhokoli civilního dohledu. Je důležité si uvědomit, že jak současní, tak bývalí vojenští důstojníci zastávají pozice autority prakticky ve všech odvětvích vlády, v rámci státní správy a soudnictví a v mnoha státních podnicích.²⁰¹

Rok 2010 sebou přinesl další volby, které vyhrála strana podporovaná armádou a to Strana solidarity a rozvoje (*Union Solidarity and Development Party, USDP*). Prodemokratické strany však tyto volby neuznaly. Předseda USPD Thein Sein se však stal prezidentem. V roce 2010 byla také z domácího vězení propuštěna Daw Aung San Suu Kyi. Díky jejímu jednání s prezidentem došlo v roce 2012 k dalším volbám, kdy parlamentní křesla získala i její strana NLD, jejíž se stala předsedkyní. V roce 2014 proběhla neúspěšná snaha o změnu ústavy, která by Daw Suu umožnila stát se prezidentkou, a která by umožnila snížit roli armády při správě země. I přes tento neúspěch byla v zemi mezi lety 2011 až 2015 vidět snaha o demokratizaci a liberalizaci, což do země přilákalo zahraniční investice.²⁰²

V roce 2015 se opět konaly volby, které vyhrála NLD se ziskem 86 procent nevojenských křesel ve Shromáždění unie (*Pyidaungsu Hluttaw*), což je 60 procent všech křesel. Kandidát ze strany NLD U Htin Kyaw se stal

---

²⁰⁰ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 21- 25.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Tamtéž.

prezidentem. Daw Aung San Suu Kyi, která se dle ústavy nemůže stát prezidentkou, získala v roce 2016 post Státní poradkyně, což je funkce vytvořená pro ni, jejíž pravomoc však není zákonem jasně vymezená.²⁰³

Na závěr lze ještě doplnit skutečnost, že na rozdíl od jiných ústavních systémů, kde hlavou ozbrojených sil je hlava státu, v Myanmaru je velitelem ozbrojených sil Vrchní velitel Tatmadawu tedy vrchní generál Min Aung Hlaing.²⁰⁴

Touto částí bylo nastíněno, jakým způsobem získala armáda moc nad veškerými složkami vedení a správy v zemi a to nejen složkami vojenskými ale i civilními. Svou kontrolou a vlivem prostoupila zákonodárnou, výkonnou i soudní moc ve státě. Je důležité si uvědomit, že tuto moc stále drží a při dodržování ústavy státu, jak bylo demonstrováno výše, je velice těžké ji o tuto moc připravit.

7.1.3. Složení společnosti v Myanmaru

Dalším klíčovým bodem pro pochopení situace v Myanmaru je složení společnosti tohoto státu. Je důležité si uvědomit, že zde žije mnoho skupin s různorodým etnickým, náboženským, kulturním či jazykovým původem. Podle statistiky z roku 2014 má Myanmar 51 486 253 obyvatel, kdy největší skupinou obyvatel jsou Barmánci, kteří představují kolem 60 až 70 % obyvatel země. Tato skupina obyvatel vyznává především buddhismus a žije ve vnitrozemí státu. Naopak ostatní zmíněné různorodé skupiny obyvatel, které tvoří kolem 32 % obyvatelstva Myanmaru, žijí především v periferních oblastech státu, a to na hranicích s Bangladéší, Indií, Čínou a Thajskem.²⁰⁵

Jak vyplynulo z kapitoly věnující se vojenské diktatuře, po převratu v roce 1962 se Tatmadaw snažil o centralizaci moci, silný vliv armády ve vedení a spravování země a ustanovení buddhismu jako státního náboženství. Cílem mělo být národní sjednocení země. Lze však konstatovat, že ke skutečnému vytvoření

---

²⁰³ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 21- 25.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ 2014 Population and housing census of Myanmar, In: *Myanmar census 2014* [online]. 2014 [cit. 5. 4. 2020]. Dostupné z: https://myanmar.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Census%20Data%20Sheet%20-%20ENGLISH_0.pdf.

sjednocené unie Myanmar kvůli nepřátelským konfliktům mezi jednotlivými skupinami ve státě nikdy nedošlo.

Naopak pod vojenským velením vzrostl význam konceptu tzv. *národní rasy* jako kritéria členství v politické komunitě v zemi. V souladu s tímto konceptem pak vznikl koncept tzv. *ostatních osob* žijících v zemi. Vojenský režim vytvořil osm hlavních etnických skupin (Bamar, Shan, Karen, Rakhine, Rohingya, Kachin, Karenni, Chin, Mon, Wa, Kokang Chinese²⁰⁶), které rozdělil do dalších 135 národních ras. Tento seznam tak stanovuje, kdo tzv. patří do Myanmaru, s tím, že zbylí obyvatelé bez ohledu na to, kolik let ve státě žijí, jsou považováni za osoby bez státní příslušnosti či imigranty.²⁰⁷

Podle sčítání lidu z roku 2014, 87,9 % populace jsou buddhisté, 6,2 % křesťané a 4,3 % obyvatelstva se hlásí k Islámu. Ústava z roku 2008 stanovila buddhismu speciální pozici, ale přesto uznala i ostatní náboženství. Od roku 2011 však probíhají v zemi reformy, které pozici buddhismu posilují, díky čemuž roste buddhistický nacionalismus, prudká protimuslimská rétorika a násilí mezi buddhisty a muslimy. Došlo také k zřízení Asociace na ochranu rasy a náboženství známé také jako "*MaBaTha*", která se ustanovila jako ochránce buddhismu. Ačkoli byla tato organizace následně rozpuštěna, její nástupnické organizace jsou široce podporované.²⁰⁸

Na základě této etnické segregace byla jako skupina nacházející se v Myanmaru, ale nemající státní občanství, zařazena i etnická skupina Rohingya. Tato skupina je tak nyní státem Myanmar považována za skupinu bez státní příslušnosti. Následující kapitola je věnována právě této skupině jako oběti zločinů páchaných ve státě Rakhine, jež pravděpodobně vykazují znaky zločinu genocidia.

7.2. Rohingové jako oběti zločinů podle mezinárodního práva

Podle čl. II Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia „*se genocidiem rozumí kterýkoli z níže uvedených činů, spáchaných v úmyslu*

---

²⁰⁶ Myanmar: Major ethnic groups and where they live. In: *Aljazeera* [online]. 14. 3. 2017 [cit. 8. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2017/03/myanmar-major-ethnic-groups-live-170309143208539.html>.

²⁰⁷ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 21- 25.

²⁰⁸ Tamtéž.

zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou:

- a) usmrcení příslušníků takové skupiny;*
- b) způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny;*
- c) úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení;*
- d) opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí;*
- e) násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.”²⁰⁹*

Úkolem této kapitoly je zhodnotit, zda-li skupina Rohingya žijící ve státě Rakhine v Myanmaru naplňuje znaky potřebné k zařazení mezi některou ze čtyř jmenovaných skupin, na něž se vztahuje mezinárodní ochrana podle Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia či nikoli.

7.2.1. Situace ve státě Rakhine

K takovému hodnocení je nejdříve nutné prostudovat situaci ve státě Rakhine.

Stát Rakhine patří k nejchudším státům Myanmaru. Obyvatelé tohoto státu tvoří především dvě velké etnické skupiny, a to skupina Rakhinských buddhistů a skupina Rohingských muslimů. Je nutné poznamenat, že i etnická skupina Rakhine je ze strany vojenských jednotek státu podrobena soustavnému porušování lidských práv jako jsou nucené práce, nucená vystěhování, konfiskace půdy, soustavné zatýkání a zadržování či sexuální útoky.

Tato práce se však zaměřuje na zločiny páchané proti druhé jmenované skupině - skupině Rohingya - a to z důvodu, že tato jednání, jak bude demonstrováno v následujících kapitolách, pravděpodobně naplňují znaky skutkové podstaty zločinu genocidia. Je důležité uvést, že soustavný útlak, pronásledování a další diskriminační jednání vůči této skupině nejsou děním posledního desetiletí, naopak se jedná o několik dekad trvající stav, který se však neustále zhoršuje.

Musíme si uvědomit, že geografická poloha této oblasti je hlavní příčinou její etnické různorodosti. Tato etnická různorodost však vedla a vede k napětí

---

²⁰⁹ Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, čl. II.

mezi jednotlivými skupinami, které nabíralo na síle již od 20. let minulého století, kdy do země přišlo několik set muslimských Bengálců z Indie. Během 30. let a během druhé světové války došlo k několika závažným útokům na tyto přistěhovalce, které následně vedly k vyhnání téměř půl milionu příslušníků této skupiny ze země. V 50. letech pak byly oběma stranami vytvořeny ozbrojené síly bojující za nezávislost. Určité příměří přišlo až v roce 1974 s vytvořením státu Rakhine. Avšak i v 70. letech se Tatmadaw dopustil proti muslimům žijícím v této oblasti několika masivních operací, které vedly k útěku dalších 200 000 muslimů do Bangladéše.²¹⁰ Další přesun Rohingů pak následoval i v 90. letech minulého století.²¹¹ A bohužel alarmující situace Rohingů trvá dodnes. V roce 2012 proběhly dvě velké vlny násilí proti této skupině, a to v červnu a v říjnu 2012, které zasáhly 12 měst, během kterých bylo zavražděno minimálně 192 lidí a několik set jich bylo vážně zraněno. Došlo také k znásilňování rohingských žen.²¹² Další vlny útoků, na které se tato práce především zaměří, jsou tzv. čistkové operace (*clearance operations*) Tatmadawu z roku 2016 a 2017, které stály život tisíce lidí a zapříčinily další masivní exodus téměř tři čtvrtiny milionů Rohingů ze země.

7.2.2. Oběti zločinů spáchaných ve státě Rakhine

V kapitole věnující se objektu a předmětu útoku zločinu genocidia bylo vymezeno, že objektem zločinu genocidia je právo chráněné skupiny na to být a žít na této planetě. Předmětem útoku je pak konkrétní chráněná skupina, na kterou protiprávní činy naplňující znaky genocidia útočí. Abychom správně určili příslušnost ke chráněné skupině, je nutné k tomuto určení skupiny přistupovat individuálně na základě jak objektivních, tak subjektivních kritérií. Z judikatury ICTR, konkrétně z případu *Akayesu*, byla vyvozena charakteristika jednotlivých skupin chráněných mezinárodním právem. Jedná se o skupinu národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou či případně o jejich kombinaci. Pokud tato vymezení aplikujeme na případ skupiny Rohingya, dojdeme k závěru, že tato skupina je kombinací skupiny etnické, rasové a náboženské.

---

²¹⁰ SMITH, Martin. *Ethnic Groups in Burma: Development, Democracy and Human Rights*. Londýn: Anti-Slavery International, 1994, s. 54- 56, ISBN 0-900918-34-9.

²¹¹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 99.

²¹² Tamtéž.

Jelikož její členové sdílí společný jazyk a kulturu, považujeme skupinu Rohingya za skupinu etnickou. Jazyk, jímž tato skupina hovoří, je tzv. Rohingya, což je východní indoáráský jazyk.²¹³ Odlišná kultura se pak odráží ve stylu oděvů, hudby a používaných hudebních nástrojů či tradičních pokrmů jako je např. *Luçifiçá*.²¹⁴ Jedná se také o skupinu rasovou, neboť její příslušníci mají dědičné fyzické rysy, které jsou identifikovatelné s geografickou oblastí, a to bez ohledu na jazykové, kulturní národní nebo náboženské faktory. A konečně se také jedná o skupinu náboženskou, neboť tato skupina sdílí vyznávání stejného náboženství a to Islámu. Tato vymezení lze charakterizovat jako objektivní vnímání mezinárodně chráněné skupiny.

Vyvození subjektivního vnímání této skupiny bude uskutečněno skrze dvě kapitoly, které demonstrují vnímání skupiny Rohingya jako odlišnou skupinu, která je soustavně státem Myanmar a jiným skupinami pro svou etnickou, rasovou a náboženskou odlišnost diskriminovaná.

Je však třeba doplnit, že také samotní Rohingové se považují za odlišnou skupinu, neboť se pokládají za potomky arabských obchodníků a dalších skupin, které se v regionu po generace nacházely.²¹⁵

7.2.3. Popření zákonných práv příslušníkům skupiny Rohingya

Rohingové jsou mezinárodním společenstvím považováni za jednu z nejvíce diskriminovaných skupin na světě. Tato skupina měla v Myanmaru počátkem roku 2017 asi milion příslušníků. Jedná se o jednu z mnoha etnických menšin v zemi. Rohingští muslimové také představují největší procento muslimů v Myanmaru, přičemž většina z nich žije právě ve státě Rakhine.²¹⁶

Základním problémem pro skupinu Rohingya je nedostatek právního statusu. Rohingové byli etnickou skupinou Myanmaru, která měla plné právo na občanství, a to i po nezávislosti od Británie v roce 1948. Myanmarská vláda však zavedením nového zákona o občanství v roce 1982 (*Citizenship law*) zakotvila úpravu, na základě které občanství a zákonná práva s ním spojená patří

---

²¹³ Rohingya. In: *Omniglot* [online]. 2019 [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.omniglot.com/writing/rohingya.html>.

²¹⁴ Rohingyas: Their culture. In: *Canadien Rohingya development institute* [online]. 2019 [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.rohingya.ca/rohingyas-have-distinct-culture>.

²¹⁵ Myanmar Rohingya: What you need to know about the crisis. In: *BBC News* [online]. 23. 1. 2020 [cit. 13. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-41566561>.

²¹⁶ Tamtéž.

pouze tzv. *národním rasám*. Rohingové se však dle tohoto zákona za národní rasu nepovažují. Bylo jim tak odebráno občanství a s ním spojená práva, tudíž jsou nyní vnímáni jako osoby bez státní příslušnosti.

Rohingové jsou také podrobováni stálému přísnému, systematickému a institucionalizovanému útlaku. Jak vyplývá ze Zprávy nezávislé mezinárodní průzkumné mise OSN (dále jako Mise OSN) jejich pohyb mezi vesnicemi, městy a mimo stát Rakhine je dlouhodobě omezen, a to na základě diskriminačního autorizačního systému. Toto omezení vedlo a vede k vážným dopadům na ekonomická, sociální a kulturní práva této skupiny, zahrnující právo na přístup k potravinám, zdraví a vzdělání.²¹⁷

Dalšími diskriminačními omezeními jsou i řízení k povolení uzavřít sňatek či omezení počtu dětí. Příkladem takového diskriminačního omezení může být regionální nařízení č. 1/2005 Rady pro mír a rozvoj města Maungdaw z roku 2005 obsahující sekci, která je aplikovatelná pouze na ty, kteří se vezmou podle islámského práva, tudíž především na skupinu Rohingya. Tato část nařizuje obdržení speciálního povolení k uzavření sňatku. Ti, kdo toto povolení získají, však musí omezit počet narozených dětí.²¹⁸

Je důležité si uvědomit, že restrikce a pronásledování této skupiny nejsou v Myanmaru ničím novým. Již od roku 1989 jsou Rohingové podrobováni soustavnému pronásledování, které je založené na jejich odlišném náboženském vyznání a které zahrnuje mimosoudní popravky, mučení, svévolné zadržování, nucené odchody, zastrasování, hromadné znásilňování, nucené práce, krádeže, zapalování obydlí, vystěhovávání, zabránění půdy a přesídlování členů patřících k této skupině.²¹⁹

Od roku 2012 bylo dále 128 000 členů Rohingské skupiny a Kamanské skupiny²²⁰ v centrální části státu Rakhine umístěno do rozdělovacích táborů. V možnosti opustit tyto tábory jsou však omezeni. Je jim tak omezena svoboda. Ve městech se také tvoří pro příslušníky těchto skupin uzavřená getta.²²¹

---

²¹⁷ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 27- 30

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Jedná se o další muslimskou minoritní skupinu.

²²¹ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 520 také:

What awaits any Rohingya refugees who return to Myanmar? In: *BBC News* [online]. 28. 12. 2018 [cit. 15. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-46312889>.

7.2.4. Nenávistná propaganda vedená proti skupině Rohingya

Vnímání Rohingya jako odlišné etnické, rasové a náboženské skupiny, lze vyvozovat i z přístupu a politiky země, kdy Myanmar skupinu Rohingya neuznává za národní rasu a označuje ji jako tzv. *Bengali* (bengálce).

Státní media tak počala Rohingskou komunitu označovat právě tímto výrazem. Proti tomu označení se však Rohingové ohradili. Skupiny bojující za práva Rohingů a další zastánci této skupiny proti tomuto označení argumentovali tím, že se jedná o tzv. „*nenávistný projev*“ (*hate speech*), a že je přímo spojen s dezinformacemi a kampaněmi namířenými proti Rohingům, které jsou aktivně podporovány vládou, armádou a dalšími.²²²

Roli v šíření nenávisti proti Rohingům sehrála i sociální média, a to podle OSN především Facebook. Do roku 2013 byl přístup na internet v Myanmaru velmi omezený, a to i z důvodu ceny sim karty, která se v té době pohybovala kolem 200 dolarů. V roce 2013 však spolu s obchodními uvolněními došlo v zemi i k uvolnění telekomunikačních služeb, kdy cena sim karty klesla na pouhé 2 dolary. To umožnilo široké veřejnosti přístup na internet a přístup k široce žádané aplikaci Facebook. Veřejnost však díky minimální zkušenosti s online prostředím nebyla odolná vůči propagandě a dezinformacím šířenými státem na sociální síti. A Facebook nebyl dostatečně připravený na etnickou a náboženskou diskriminaci v zemi, během které se na této platformě pravidelně objevovaly pobuřující protirohingské příspěvky. V srpnu 2018 agentura Reuters objevila na 1 000 příspěvků, komentářů, pornografických obrázků napadající Rohingy a muslimy obecně. Tyto příspěvky byly téměř všechny v barmštině. Facebook po obdržení zprávy této agentury smazal desítky účtů a vymazal desítky stránek vztahujících se k barmským státním činitelům.²²³ Jako jeden z problémů uvedl neznalost barmského jazyka a také nedostatek zaměstnanců, kteří jsou skutečně schopni nahlášené účty a příspěvky kontrolovat. Navíc jeho systémy mají potíže s interpretací barmského skriptu kvůli způsobu, jakým se písmo často

---

²²² RAHMAN, Shafiur. Myanmar's 'Rohingya' vs 'Bengali' Hate Speech Debate. In: *The diplomat* [online]. 2019 [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2019/12/myanmars-rohingya-vs-bengali-hate-speech-debate/>.

²²³ The country where Facebook posts whipped up hate. In: *BBC News* [online]. 12. 9. 2018 [cit. 16. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-45449938>.

vykresluje na obrazovkách počítačů, což ztěžuje identifikaci rasových nadávek a jiných projevů nenávisti.²²⁴

Podle zprávy agentury Reuters zmíněné příspěvky nazývaly Rohingy nebo jiné muslimy psy, červy a násilníky, také naznačovaly, že by měli být krmeni prasaty, a nabádaly k jejich zastřelení nebo vyhlazení. Materiál, který agentura sesbírala, také obsahoval hrubě pornografické protimuslimské obrázky.²²⁵

Příkladem může být příspěvek jednoho z uživatelů facebooku, který v prosinci 2013 zveřejnil na svém účtu inzerát na restauraci s jídlem v rohingském stylu, ke kterému napsal: „*Musíme s nimi bojovat tak, jak to udělal Hitler s Židy, sakra už s těmi kalary!*“ Další příspěvek ukázal novinový článek z armády kontrolované publikace o útocích rohingských militantů na policejní stanice. „*Tito psi, kteří jsou nelidští kalarští psi, Bengálci, zabijejí a ničí naši zemi, naši vodu a naše etnické obyvatele,*“ napsal uživatel. „*Musíme zničit jejich rasu.*“ Tento příspěvek se na sociální síti objevil v září 2017, když násilí proti Rohingyům právě vrcholilo. Třetí uživatel sdílel položku na blogu, která zobrazuje rohingské uprchlíků na člunech přistávajících v Indonésii. „*Nalijte palivo a zapalte je, aby se mohli rychleji setkat s Alláhem,*“ napsal v únoru 2018 uživatel.²²⁶

Návrh na předběžné opatření státu Gambie podané u ICJ proti státu Mynamar v listopadu 2019 obsahuje analýzu obsahu systematické a trvalé kampaně proti Rohingům. Tato kampaň tak dle žalobce obsahuje *inter alia*: Podněcující protirohingské nálady Asociace na ochranu rasy a náboženství, což je organizace založená v roce 2013 buddhistickým mnichem Ashin Wirathu. Dále distribuci literatury buddhistickými mnichy ve státě Rakhine nabádající etnikum Rakhine neobchodovat a nestýkat se s Bengálci. Tato literatura také obsahovala výroky jako „*bengálci, kteří obývají Arakanskou zem, pijí Arakanskou²²⁷ vodu a odpočívají pod Arakanským stínem teď pracují na vyhynutí Arakinců.*“ Třetím bodem obsahu kampaně je dle návrhu šíření publikace *Strach z vyhynutí rasy* (*Fear of Extinction of the Race*), která vybízí obyvatelé státu k ochraně rasy

²²⁴ STECKLOW, Steve. Why Facebook is losing the war on hate speech in Myanmar. *Reuters* [online]. 2018 [cit. 2020-09-16]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-facebook-hate/>.

²²⁵ Myanmar burning. *Reuters investigates* [online]. 2018, 15. 8. 2018 [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-facebook-hate/>.

²²⁶ STECKLOW, Steve. Why Facebook is losing the war on hate speech in Myanmar. In: *Reuters* [online]. 2018 [cit. 16. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-facebook-hate/>.

²²⁷ Rakhinský stát byl dříve nazýván Arakinský stát.

a náboženství a která vyzývá k nenavštěvování muslimských obchodů a varuje před spolknutím země muslimy.²²⁸

Dalším bodem analýzy je publikace knihy *Inflix viruses- The illegal muslims in Arakan* (nelegální muslimové v Arakanu), která popisuje Rohingy jako chlupaté s dlouhými vousy, a ve které se opět objevuje spojení „bengálští Kalars“ spolikající zemi. Posledním bodem je pak publikace časopisu *Paccima zone*, která oslavuje členy vlády a policejní autority, a která publikovala článek s názvem „*Black Tsunami in a pitiful disguise*“ (Černé tsunami v žalostném převlečení) a článek „*Slow invasion*“ (Pomalá invaze), které opět popisují Rohingy jako společného nepřítele všech etnických skupin Myanmaru.²²⁹ Tento výčet však není konečný, neboť i politici a další autority státu svými výroky a projevy, které trvají mnoho let, volají po tzv. konečném řešení s Rohingy a po zničení této hrozby.

Ke kontextu je také nutné doplnit, že od zahájení reformy v roce 2011 začali také buddhističtí mniši pociťovat strach z ohrožení buddhistické kultury, na což reagovali zvýšenou nacionalistickou a protimuslimskou rétorikou. Myanmar byl tak svědkem probíhajících střetů mezi buddhisty a muslimy, a to hlavně ve státě Rakhine. *Hnutí 969*, vedené buddhistickými mnichy, bylo přímým aktérem při vytváření příběhu, ve kterém se muslimové snaží převzít Myanmar prostřednictvím sňatků a konverzací buddhistických žen, což byl právě jeden z důvodů, které vedly k pozdějším zločinům. Také se začaly objevovat obavy z ilegálního přistěhovalectví z Bangladéše a dominance místního kapitálu muslimy, a to i přesto, že muslimská populace v Myanmaru jako celku se odhaduje pouze na přibližně 4 procenta a v posledních desetiletích se drasticky nezvýšila.²³⁰

Právě kampaň vedená proti Rohingům spolu s odlišným zacházením, schvalováním speciálních zákonů, politik a praktik znevýhodňujících, utlačujících a diskriminujících skupinu Rohingya podporují názor, že se stát snaží o likvidaci této skupiny, a to právě z důvodu jejich odlišného etnika, rasy a náboženství. Cílem takového jednání může být vytvoření jednotné Unie Myanmar pouze s určitými tzv. národními rasami s jedním náboženstvím, jímž by byl buddhismus, nebo přinejmenším cíl demograficky a etnicky změnit charakter státu Rakhine.

---

²²⁸ ICJ, *Gambia vs. Myanmar*, návrh na vydání předběžného opatření státu Gambia ze dne 11. 11. 2019 [online]. bod 39 [cit. 17. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20191111-APP-01-00-EN.pdf>.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 26.

Lze tak uzavřít, že skupina Rohingya je skupinou chráněnou Úmluvou o zabránění a trestání zločinu genocidia z roku 1948 a jako taková musí být podle mezinárodního práva chráněná a jejímu ohrožení musí být podle mezinárodního práva zabráněno, popřípadě musí být potrestáno.

7.3. Subjektivní stránka zločinů spáchaných proti skupině Rohingya ve státě Rakhine

Z první části této rigorózní práce vyplynulo, že jednou ze skupin znaků, které je třeba naplnit, aby bylo možné dané činy označit za zločin genocidia, je skupina znaků subjektivní stránky (*mens rea*) tohoto zločinu. Obligatorním znakem subjektivní stránky je zvláštní genocidní úmysl (*genocidal intent*), který spočívá v úmyslu pachatele zničit, ať už úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou, a které je třeba v tomto případě dokázat. Bude se jednat o zničení fyzickými prostředky nebo biologickými prostředky. Je nutné připomenout, že není nezbytné, aby měl pachatel v úmyslu zničit celou skupinu, ale je důležité dokázat, že měl v úmyslu zničit alespoň podstatnou část této skupiny, kdy tato podstatná část musí být taková, aby její zničení mělo negativní dopad na celou skupinu. Jedná se o úmysl zničit skupinu jako takovou, tedy o úmysl zničit ji proto, že se jedná o tuto mezinárodním právem chráněnou skupinu jako odlišnou entitu. Oběti spáchaných činů jsou těmito oběťmi právě z důvodu příslušnosti k této skupině, kdy jejich zničení má vést k zničení chráněné skupiny, a to z diskriminačních důvodů jako je odlišná národnost, rasa, etnikum či náboženství chráněné skupiny.

Již bylo demonstrováno, že skupina Rohingya reprezentuje mezinárodním právem chráněnou skupinu, a to jako kombinace skupiny etnické, rasové a náboženské. Jedná se tedy o skupinu, jejíž existence je mezinárodním právem chráněná. Pokud se pachatel dopustí činů vyjmenovaných v čl. II Úmluvy z roku 1948 s tímto zvláštním úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou, bude se jednat o zločin genocidia. Pro prokázání genocidního úmyslu je pak nutné vzít v úvahu všechny dostupné důkazy. Tato kapitola vychází ze Zprávy nezávislé mezinárodní průzkumné mise OSN z roku 2018, která analyzovala dění ve státě Myanmar.

7.3.1. *Dolus specialis* zločinů spáchaných proti skupině Rohingya ve státě Rakhine

Zpráva nezávislé mezinárodní průzkumné mise OSN (dále jako Mise OSN) rozdělila faktory, které se váží na prokázání genocidního úmyslu v chování státu Myanmar, do 5 kategorií. První kategorie obsahuje širší kontext, ve kterém se činy odehrály, a široce převažující nenávistnou a opovržlivou rétoriku namířenou proti Rohingům.²³¹

Nenávistná rétorika a politika státu Myanmar

Již v kapitole věnované obětem činů spáchaných v Myanmaru ve státě Rakhine byl demonstrován širší kontext společensko historického pozadí, které vedlo ke spáchání zakázaných činů. Bylo vysvětleno, že tato jednání jsou důsledkem dlouhodobého diskriminačního přístupu státu, který je založený na odlišné etnické, rasové a náboženské identitě Rohingů. Tento diskriminační přístup ke skupině Rohingya je dán politikou, zákony a praktikami země. Rohingové jsou podrobováni systematickým útokům na svou skupinu, dlouhodobému špatnému zacházení a opovržlivému, nenávistnému označování. Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, Rohingové jsou označováni mj. za tzv. *bengálce* či nelegální imigranty.

Také touto rétorikou se Myanmar snaží o vyčlenění Rohingů ze skupin, jež dle právního řádu státu patří k Myanmarskému národu. Takové označování je tak výsledkem politiky národních ras, ze kterých byli Rohingové vyloučeni. Příslušníci této skupiny jsou vykreslováni jako existenční hrozby pro národní a buddhistický charakter země, což vede po celé zemi k šíření nenávisti proti nim. Především po násilnostech v roce 2012 je vnímán vysoký nárůst spojení skupiny Rohingya s „*násilnými extrémisty*“ a „*teroristy*“ a praktikujícími „*násilný Islám*“, čímž se ve společnosti prohlubuje strach a odpor vůči této skupině.²³² Jak již bylo jednou uvedeno, tento tzv. *hate speech* se projevuje i v rámci sociálních sítí, kde se prezentuje nenávistnými příspěvky, diskriminačními příběhy či podněcováním k násilnostem vůči této skupině.

---

²³¹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 359.

²³² Tamtéž.

Používání opovržlivého projevu vůči členům skupiny je jedním z faktorů, který dokazuje zvláštní genocidní úmysl. Takový projev má za úkol vyvolat strach a nenávist vůči chráněné skupině. Má za úkol tuto skupinu ponížít a degradovat tak, aby ji bylo možné vyloučit ze společnosti. Takový projev samozřejmě následně podněcuje k násilným útokům na členy skupiny, které si pachatelé ospravedlňují skrze rétorikou vykreslená nebezpečí, která touto skupinou Myanmarské společnosti údajně hrozí. Jelikož se tato rétorika primárně točí kolem odlišného náboženství, které skupina vyznává, tedy Islám, je v kontextu současného dění ve světě, z kontextu celosvětového strachu vyvolaného radikály Islámského státu, z kontextu neznalosti tohoto náboženství, kdy lidé často své názory vytvářejí na základě právě negativní propagandy státu, jednoduché v lidech vyvolat strach a podnítit tak v nich nenávistný přístup k členům skupiny, opovržlivé jednání či dokonce zakázané činy, které vedou až ke spáchání mezinárodně zakázaným zločinům.

Dalším faktorem v této kategorii, jenž dokazuje *dolus specialis* je i politika státu Myanmar, která vede k neustálé kontrole, utlačování, pronásledování a trestání Rohingů. Naopak však nedochází k potrestání nenávistných projevů vůči této skupině, kterých se dopouštějí i vysoce postavené vládní autority státu. Všechny tyto projevy dané politiky vedené proti chráněné skupině ukazují na existenci genocidního úmyslu.²³³

Prohlášení

Druhou kategorií ukazatelů zvláštního úmyslu jsou specifická prohlášení vládních představitelů, politiků, náboženských autorit, vojenských velitelů a přímých pachatelů před, během a po násilnostech odehraných především v letech 2016 a 2017.²³⁴

Z výpovědí přeživších z proběhnutých čistek z roku 2017 vyplynulo, že během těchto operací pachatelé používali nejen ponižující a opovrhující projevy vůči Rohingům, ale i projevy, které odkazovaly na vizi kompletního vyloučení této skupiny ze státu. Byly používány spojení, jako „odejděte, nepatříte sem, jste Bengálci, všechny vás zabijeme“. Přeživší svědkyně, která byla obětí skupinového znásilnění vypověděla, že pachatelé během tohoto zakázaného jednání říkali věty

---

²³³ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 359-360.

²³⁴ Tamtéž s. 360.

jako „znásilněním vás zabijeme, zabijeme Rohingy, znásilníme tě, tohle není tvoje země“. Objevily se i nadšené příspěvky vojáků Tatmadawu na sociálních sítích, které se vázaly k těmto operacím, a ve kterých tito vyjadřovali svou touhu po zabití Rohingů.²³⁵

Jak již bylo uvedeno výše, nejen přímí pachatelé se vyjadřovali k těmto jednáním. Např. na internetové stránce youtube se objevilo video, ve kterém předseda Strany míru a rozmanitosti na fotbalovém stadionu ve svém prohlášení k divákům pronesl řeč, ve které podněcoval ke střílení, zabíjení a pohřbívání Rohingů, a to proto, že „pokud nebudou zastřeleni, zabiti a pohřbeni, budou se nadále plížit do země“. Důležitými faktory, které dokazují diskriminaci a extrémní násilí vůči skupině, je i odmítání tvrzení vysokých činitelů země o tom, že v zemi dochází k násilnostem vůči této skupině, a dále prakticky žádné odsouzení násilností vůči Rohingům. Ani náboženští duchovní se nebrání podobným nenávistným prohlášením. Jeden z nejvyšších duchovních v zemi se obrátil ve svém projevu k vojákům ve vojenských školách, kdy je svým prohlášením zprostil viny za zabití Rohingů. Dalším příkladem mohou být i výroky Vrchního generála Min Aung Hlaing, nejmocnější osoby v Myanmaru a autora mnoha výroků, které odmítají existenci Rohingů, prohlašující tuto skupinu za nelegální imigranty, teroristy a extrémisty či odmítající jakékoliv provinění Tatmadawu ve státě Rakhine.²³⁶

Je třeba zasadit všechny tyto uvedené nenávistné výroky, pohrdání, výroky, které míří na úmysl zničit skupinu Rohingya, jejich vyhnání ze země, výroky politiků a představitelů státu a náboženství, do kontextu, ve kterém se Myanmar nachází. Výroky představitelů státu a dalších autorit, které dění v Myanmaru podporují spolu se skutečností, že tyto autority ani nedělají nic proto, aby daná jednání zastavili, ba naopak je i dokonce popírají, mohou vést k závěru, že tyto osoby jednají se zvláštním genocidním úmyslem, a to zničit skupinu Rohingya.

---

²³⁵ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 359-360.

²³⁶ Tamtéž.

Diskriminační plány a politika státu

Třetí faktor ukazatelů genocidního úmyslu se vztahuje na existenci diskriminačních plánů a politiky, která se snaží o změnu demografického a etnického složení státu Rakhine.²³⁷

Že se stát Myanmar skrze přijaté zákony a další nařízení o tyto změny snaží bylo demonstrováno již v předešlých kapitolách. Během let byly přijaty zákony a nařízení omezující uzavírání sňatků a narození dětí v Rohingské populaci na severu státu Rakhine. Dále od 90. let došlo k výstavbě tzv. *NaTaLa* modelových vesnic, což vyžadovalo vyvlastnění půdy a její znovupřidělení příslušníkům etnické skupiny Rakhine nebo jiným buddhistickým obyvatelům státu. Také vládní snahy o rekonstrukci zničeného území po čistkách proběhnutých v roce 2017 ukazují na plán přemístění jiných etnických skupin na území, kde dříve stály Rohingské vesnice.²³⁸

Pokud se na tuto problematiku podíváme ze širšího úhlu, lze i zákonem odebrané občanství Rohingů, díky kterému jsou považováni za osoby bez státní příslušnosti či imigranty, považovat za indikátor snahy zbavení se této skupiny.

Z předešlé části této práce, jenž se konkrétně věnovala alternativnímu jednání, kterým je možné spáchat zločin genocidia, bylo stanoveno, že lze tento zločin spáchat i opatřeními, kterými je zabráněno rození dětí. Právě taková opatření se pak projevují na demografických změnách. V této části práce pak bylo díky judikatuře ICTR a ICTY stanoveno, že i znásilnění a sexuální útoky na ženy a dívky mohou vést k zabránění rození dětí v této skupině. Jelikož se jedná o muslimky, je pravděpodobné, že dívky, které byly znásilněny, nebudou již ve skupině muži k uzavření sňatku akceptovány a naopak ženy, které již vdané byly, mohou z důvodu svého znásilnění, být vypuzeny svými manžely. Dále vzniklé trauma z takového jednání může mít dopad na vůli ženy či dívky mít v budoucnu pohlavní styk, který by vedl ve skupině k narození dítěte. Bohužel v případě čistek, které v Myanmaru a konkrétně ve státě Rakhine v roce 2017 proběhly, docházelo během těchto akcí také k úmyslnému znetvoření pohlavních orgánů Rohingských žen a dívek. Je tak velice pravděpodobné, že účelem takového zvrhlého jednání, jako i znásilnění a sexuálních útoků, bylo právě

---

²³⁷ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 361.

²³⁸ Tamtéž.

znemožnění rození dětí ve skupině, a tak následné demografické změny ve státě Rakhine.

Ze zprávy OSN vyplývá, že uvedené plány, politiky a akty demonstrují aktivní činnost vlády a armády řešit rohingskou přítomnost ve státě Rakhine, kdy projev úmyslu na straně státních autorit snížit nebo odstranit skupinu Rohingya ze státu Rakhine se tak dle této zprávy váže právě na genocidní úmysl.²³⁹

Organizovaný plán zničení chráněné skupiny

Čtvrtá skupina ukazatelů genocidního úmyslu se vztahuje k důkazům organizovaného plánu na zničení dané skupiny.

V první části této práce bylo uvedeno, že ačkoli existence plánu nebo politiky není zákonným znakem zločinu genocidia, může se tento plán či politika stát důležitým důkazním prostředkem. Demonstrace, že jednání konzistentního charakteru byla systematicky vedena proti určité chráněné skupině, podporuje názor, že je zde dán genocidní úmysl. Z dříve uvedených skutečností lze vyvodit, že vedle čistek, které proběhly v letech 2016 a 2017, jež jsou výsledkem dlouhodobé politiky útlaku a pronásledování skupiny Rohingya, vede tato politika k extrémní kontrole a zabezpečení oblasti.²⁴⁰

Úroveň organizace čistkových operací, která dokazuje naplánovanost zničení skupiny, může být vyvozena z mnoha skutečností, jako je systematický způsob usmrcování, typy zbraní a metod, které byly útočníky konzistentně používány během celého útoku a také aplikovaný konzistentní *modus operandi* během útoků. Akce ze srpna roku 2017 byly dle zprávy Mise OSN nápadně konzistentní. Ačkoli se tato vojenská operace týkala velké zeměpisné rozlohy a trvala týdny, oběti a svědci těchto útoků popisují stejné vzorce jednání bezpečnostních složek. Je zde podobné načasování operací, jejich posloupnost, typy použitých zbraní, asistence ze strany jiných bezpečnostních složek a etnika Rakhine, koordinace a rozdělení rolí mezi pachateli, druhy útoků a způsob jakým byly spáchány. Modus operandi byl po celou dobu těchto útoků rozpoznatelný a konzistentní.²⁴¹

---

²³⁹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 361.

²⁴⁰ Tamtéž s. 362.

²⁴¹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 361.

Přípravu na dané operace lze vyvodit i z období před útoky. Již měsíc před útoky došlo v oblasti k navýšení vojenských jednotek. Také došlo k odstranění ochranných plotů kolem rohingských domů a konfiskaci veškerých zbraní a ostrého nářadí Rohingů. Naopak etnikum Rakhine a milice byly v tomto období ozbrojovány.²⁴²

Významné je také konstatování, že do operace se zapojila celá armáda a nikoli jen izolovaná buňka vojáků. Implikace multilevelového řazení příkazů během operace může také dokazovat systematickou povahu trestných činů a organizovaný plán zničení, což může vést k závěru, že je zde dán genocidní úmysl.²⁴³

Také konzistentní výběr cílů útoků je ukazatelem úrovně plánování. Ženy a dívky reprodukčního věku byly cílem brutálních znásilnění, skupinových znásilnění a sexuálního útoku. Děti byly zabíjeny. Dalším speciálním cílem byli vzdělání, majetní a vlivní muži, kteří byli lídry Rohingských vesnic a měst. Tento výběr cílů vede k závěru, že zde byl dán plán zničit možnost znovuvytvoření této skupiny.²⁴⁴

Ze zprávy OSN tak vyplývá, že i tento čtvrtý indikátor byl naplněn. Synchronizaci a naplánování těchto útoků nelze popřít. Již zmíněné odzbrojování Rohingů před operací, následné celoplošné útoky vedené stejným způsobem vůči stejným obětem, prováděny stejnými zbraněmi dokazují, že zde byl předem organizovaný plán zničení.

Brutalita útoků

Poslední pátý indikátor úmyslu se váže na extrémní brutalitu jednání a na kampaň vedenou proti Rohingům. Brutalita útoku je důležitá ke stanovení, zda pachatelé jednali se zvláštním genocidním úmyslem. Již dříve bylo z judikatury dovozeno, že pokud dojde k brutálním útokům vůči tisícům členům etnika, nemůže být pochyb o úmyslu zničit celou nebo část této skupiny. I nešetření těhotné ženy a dětí bylo v minulosti judikaturou trestních tribunálů bráno za důkaz úmyslu zničit chráněnou skupinu. Dále i rozsáhlá tělesná zranění je významným faktorem pro posouzení tohoto úmyslu.²⁴⁵

---

²⁴² Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 361.

²⁴³ Tamtéž, s. 362.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 363.

Z toho co již bylo uvedeno výše a v předchozích kapitolách, stejně jako bude rozebráno v kapitole následující věnované objektivní stránce činů spáchaných v Myanmaru, lze konstatovat, že útoky, které se během vojenských operací v roce 2017 odehrály, lze považovat vzhledem k jejich brutalitě za důkaz, jenž prokazuje genocidní úmysl. Pachatelé těchto útoků cílili především na ženy, které brutálním způsobem znásilňovali, mrzačili a zabíjeli, a dále na děti, které nemilosrdně vraždili. Ušetřeni nebyli ani staří lidé a nemohoucí. Je také nutné zdůraznit, že útoky nebyly vedeny proti místním bezpečnostním sborům nebo členům ARSA (*Arakan rohingya salvation army*), ale cílily na bezbranné civilní obyvatelstvo. Všechny tyto skutečnosti vedou k závěru, že je zde dán genocidní úmysl.

V této kapitole bylo představeno pět kategorií identifikátorů zvláštního genocidního úmyslu, které při jejich naplnění mohou vést k závěru, že v daném případě Myanmar a jednotliví pachatelé jednájí s genocidním *dolus specialis*. Každá tato skupina identifikátorů byla výše analyzována a rozebrána tak, aby demonstrovala, že ve státě Myanmar byly nejen operace z let 2016 a 2017 ale i celková politika Myanmaru vedena s úmyslem zničit mezinárodním právem chráněnou skupinu Rohingya.

Myanmar dlouhodobě vede proti Rohingům diskriminační politiku, kdy je soustavně utlačuje, pronásleduje a trestá. Vládní, vojenské a duchovní autority se nebrání opovrhlivým a k násilí nabádajícím a násilí podporujícím výroky a prohlášením, a to i na sociálních sítích. Bylo také demonstrováno, jak vojenské operace z roku 2017 nesou známky předem připraveného plánu. Také bylo předvedeno jakým způsobem, se Myanmar snaží o demografické změny ve státě Rakhine. Mezi tyto snahy se řadí politika státu, která vedla k odebrání občanství a státní příslušnosti Rohingů. Také politika státu, která vede ke konfiskaci rohingské půdy. I opatření, které omezují rození dětí a brutální útoky na ženy a dívky, kterým byly během těchto útoků zmrzačeny reprodukční orgány, vražedné útoky na děti, to vše vede k závěru, že se Myanmar snaží o výše zmíněné demografické a etnické změny ve státě Rakhine, a to nejen likvidací této chráněné skupiny Rohingya, ale také znemožněním jejího znovuvytvoření. Všechny tyto faktory tak ukazují, že je velmi pravděpodobné, že politika a útoky

vedené proti této skupině ve státě Rakhine v Myanmaru jsou vedené se zvláštním genocidním úmyslem.

7.3.2. Motiv protiprávních činů spáchaných v Myanmaru

Fakultativním znakem subjektivní stránky zločinu genocidia je motiv pachatele, který ho vedl k rozhodnutí spáchat tento zločin. Předpokládaným motivem jednání vedených proti skupině Rohingya v Myanmaru po zhodnocení faktorů, které naplňují znaky *dolus specialis* mezinárodního zločinu genocidia, bude pravděpodobně vytvoření jednotné Unie Myanmar. Tuto Unii by pak mohla tvořit pouze zákonem uznaná etnika se státním náboženstvím buddhismem. K tomuto závěru přispívá jak demonstrováná diskriminační politika země, tak opovržlivá rétorika vedená proti Rohingům, mj. z důvodu jejich muslimského vyznání. Rohingové jsou vykreslováni jako islámští extrémisté, což spolu s prostředím strachu z této skupiny a z jejich hodnot a vyznání vybudovaným Myanmarským státem a jeho vládními, vojenskými a duchovními autoritami, vede ke strachu a nenávisti ostatních obyvatel státu proti této skupině. Ostatní obyvatelé jsou bez racionálních podložení přesvědčováni o rohingské snaze ovládnout zemi a odstranit buddhistické hodnoty, a o potřebě Rohingy jako hrozbu státu zlikvidovat. Důležitým důkazem pro obhájení tohoto motivu je i regulační politika země vztahující se k regulaci uzavírání sňatků a rození dětí v této chráněné skupině, stejně jako další, již v předchozí kapitole demonstrováné, nástroje demografických a etnických změn nejen ve státě Rakhine, ale v celém Myanmaru.

7.4. Objektivní stránka zločinů spáchaných v Myanmaru

V předchozí části této rigorózní práce byl proveden rozbor pěti forem alternativního jednání, které naplňují fyzickou stránku (*actus reus*) zločinu genocidia, a to i každý samostatně. Jedná se o usmrcení příslušníků chráněné skupiny, způsobení těžkých tělesných a duševních poruch členům chráněné skupiny, uvedení skupiny do životních podmínek, které předpokládají fyzické zničení této skupiny, opatření bránící rození dětí ve skupině a násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.

V následujících kapitolách bude aplikována interpretace těchto jednání vyplývající z judikatury Mezinárodních trestních tribunálů OSN na protiprávní jednání spáchané v Myanmaru, především pak na čistkové operace, které se odehrály ve státě Rakhine od 25. srpna 2017. Právě tyto vojenské operace zakládají podezření, že se jak stát Myanmar tak jeho představitelé a jednotliví přímí pachatelé dopustili jednání, která tyto znaky zločinu genocidia naplňují.

Konkrétně se Tatmadaw a další bezpečnostní složky státu pravděpodobně dopustily čtyř z výše uvedených forem jednání, a to usmrcení příslušníků skupiny Rohingya, způsobení jim těžkých tělesných a duševních poruch, uvedení skupiny Rohingya do životních podmínek, které předpokládají fyzické zničení této skupiny a uložení opatření, které vedou k zabránění rození dětí Rohingů.

7.4.1. Čistkové operace z roku 2016

Než budou rozebrány vojenské operace z roku 2017, je nutné uvést, že první tzv. čistkové operace (*clearance operation*) ve státě Rakhine proběhly již v říjnu 2016.

Dle zprávy OSN dne 9. října 2016 malá skupina Rohingů ozbrojená klacky, noži a několika palnými zbraněmi napadla v severní části státu Rakhine tři příslušníky pohraniční myanmarské policie. Pouhých pár hodin na to Tatmadaw zahájil operaci, kterou nazval tzv. čistkovou operací, a jež byla namířená proti rohingským vesnicím v oblasti města Maungdaw. Během těchto operací příslušníci Tatmadawu, Myanmarské policie a Pohraniční policie systematicky stříleli do lidí, zabíjeli, znásilňovali, skupinově znásilňovali, sexuálně napadali, zadržovali, bili a mučili rohingské civilisty. Během těchto operací byly také páleny rohingské domy, mešity a obchody. Během těchto útoků pachatelé oběti nazývali jako tzv. *lidé z Bagladéže, Bengálci a Kalar*.²⁴⁶

---

²⁴⁶ UN, OHCHR, Flash Report, 3. 2. 2017 [online]. 2017. s. 15 [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf>

7.4.2. Čistkové operace z roku 2017

..... *Ten den byl jako poslední den tohoto světa, jako by se celý svět zhroutil. Myslel jsem, že přišel soudný den...*²⁴⁷

Operace z roku 2017 je třeba dát do kontextu událostí, které se v srpnu 2017 odehrály. V časných hodinách 25. srpna 2017 zahájila ARSA (*Arakan Rohingya Salvation Army*) koordinované útoky na vojenské základny bezpečnostních sil napříč severním Rakinským státem. Tato akce byla reakcí na zvýšený tlak na komunity Rohingů s cílem získat tak celosvětovou pozornost. Pouze malý počet minimálně vyškolených vůdců bylo vyzbrojeno zbraněmi. Naopak významný počet netrénovaných vesničanů bylo vybaveno holemi a noži. Někteří měli improvizovaná výbušná zařízení. Celkem bylo zabito dvanáct členů bezpečnostních sborů. Během pár hodin však přišla prakticky okamžitá reakce bezpečnostních složek státu, které s odůvodněním, že je třeba zlikvidovat teroristickou hrozbu státu, zahájily čistkové operace, které se však netýkaly pouze členů ARSA, ale naopak se dotkly celé populace Rohingů. Tyto operace trvaly dva měsíce a vedly ke zničení 40% roghinských vesnic v severní části státu Rakhine. Výsledkem těchto operací byl také v září 2017 exodus 725 000 Rohingů do Bangladéše.²⁴⁸

Na počátku září 2020 se objevila informace o videu s dvěma vojáky myanmarské armády, kteří jsou považováni za dezertéry, a kteří podali svědectví o zločinech spáchaných během čistkových operací z roku 2017 vedených proti skupině Rohingya. Tito vojáci dle dostupných informací uvedli, jakých zločinů se z příkazů velitelů dopustili, a v kterých konkrétních vesnicích. Také uvedli devatenáct jmen příslušníků armády, jež se zločinů účastnili, a jména šesti konkrétních velitelů, na jejichž příkaz se dopustili zločinů vraždy a znásilnění, a to dle svých slov za účelem zničení skupiny Rohingya. Vojáci měli uvést, že byly tyto operace vedeny s motivem zastřelit „všechny, koho vojáci uvidí a

---

²⁴⁷ Z výpovědi svědka, UN Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 177

²⁴⁸ UN, OHCHR, Flash Report, 3. 2. 2017 [online]. 2017. s. 15 [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf>

koho uslyší“.²⁴⁹ Jeden z vojáků vypověděl, že od svého velitele dostali příkaz „zabít všechny koho uvidí, ať již děti nebo dospělé.“²⁵⁰ Uvedení vojáci by se nyní měli nacházet ve vazbě v Hagu, kde budou pravděpodobně za své zločiny souzeni Mezinárodním trestním soudem.²⁵¹

7.4.3. Usmrcení příslušníků chráněné skupiny

Této alternativní formy jednání zločinu genocidia se pachatel dopustí usmrcením jedné či více osob patřící ke chráněné skupině, a to s úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou. Následkem takového jednání musí být smrt, která byla způsobena jednáním či opomenutím pachatele, kdy mezi následkem a daným činem musí být příčinná souvislost.

Tamadaw a další bezpečnostní složky spolu i s civilním obyvatelstvem, které nepatří ke skupině Rohingya, již od roku 2011 úmyslně usmrcovali příslušníky Rohingské skupiny, a to nejen muže, ale i ženy a děti. K masivnímu usmrcování však došlo obzvláště od 25. srpna 2017, kdy se rozběhly čistkové operace státu Myanmar. Právě během těchto operací vraždění Rohingů nabralo neuvěřitelné intenzity. Bezpečnostní složky na rozsáhlém území státu Rakhine Rohingy vraždily, ničily rohingské vesnice a podpalovaly jejich domy.

Podle zprávy Mise OSN mohlo od srpna 2017 dojít k usmrcení 10 000 lidí. Jako příklad demonstrace spáchání tohoto jednání mohou být uvedeny zločiny spáchané ve skupině vesnic v oblasti Min Gyi. Blízko vesnice Min Gyi ze dne 25. na 26. 8. 2017 provedla ARSA zmíněné útoky, na což mezi dny 26. 8.- 29. 8. 2017 reagoval Tatmadaw svými vojenskými operacemi. Při příchodu do vesnic v této oblasti začali příslušníci Tatmadawu střílet do přehajících lidí a zapalovat jejich domy. Tyto hrůzy zachytily i satelitní snímky UNOSAT, které ukazují destrukci přibližně 900 struktur v této oblasti. Dne 30. 8. 2017 pak příslušníci Tatmadawu spolu s civilisty z etnika Rakhine a dalších etnik a spolu s policejními ozbrojenými sbory vstoupili do vesnice Min Gyi. Po příchodu začali podpalovat obydlí a střílet do přehajících lidí, z nichž mnoho bylo zabito.

---

²⁴⁹ Ex-Myanmar soldiers give details of Rohingya atrocities. In: *Youtube* [online]. 2020 [cit. 15. 9. 2020]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=xXx4LMFmps8&ab_channel=GlobalNews.

²⁵⁰ BEECH, Hannah. Kill all you see: In a first, Myanmar soldiers tell about Rohingya slaughter. In: *The New York Times* [online]. 8. 9. 2020 [cit. 16. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/09/08/world/asia/myanmar-rohingya-genocide.html>.

²⁵¹ Tamtéž.

Prchající lidé však byli zastaveni řekou, u které byli nakonec zadrženi vojáci. Došlo tak k rozdělení mužů a žen, kdy muži a chlapci byli systematicky postříleni. Ti kdo přežili střelbu, byli následně podřezáni nožem, a to i děti. Jejich těla byla pak podpálena. Následně se pozornost vojáků obrátila na dříve oddělené ženy a děti. Děti byly postříleny či vhozeny do řeky, kde se utopily či byly vhozeny do ohně. Ženy a dívky byly následně odvečeny do blízkých obydí, kde byly zbity, skupinově znásilněny a pobodány. Pokud měly s sebou děti, tak ty byly zavražděny nebo vážně zraněny, a to především pobodáním. Ženy byly následně zavražděny či vážně zraněny. Domy s jejich těly byly následně uzamčeny a podpáleny. Ženy, které tyto hrůzy přežily, Misi OSN svá zranění, na důkaz odehraných hrůz, ukázaly. Z jejich výpovědí pak bylo znát nepředstavitelné trauma z prožitých událostí. Analýza snímků ze září 2017 ukázala, že ke zničení Min Gyi došlo ke dni 16. 9. 2017, kdy došlo ke zničení kolem 440 rohingských obydí. Naopak vesnice etnika Rakhine nebyla vůbec dotčena.²⁵²

Díky výpovědím obětí, které Mise OSN vyslechla byly identifikovány čistkové operace v 54 lokacích a následné dodatečné operace v dalších 22 lokacích. Podle výpovědí přeživších, které byly provedeny Misí OSN, lze dojít k závěru, že tyto vraždy probíhaly systematicky na rozsáhlém území a byly prováděny brutálním způsobem.²⁵³

Také samotní vojáci z nahrávky ze září 2020 uvedli, že se zúčastnili v září 2017 znásilnění a poprav žen, mužů a dětí, a to konkrétně například ve vesnici Taung Bazar. Jeden z uvedených vojáků Zaw Naing Tun uvedl, že odhaduje, že jeho skupina zavraždila kolem 80 muslimů včetně starých lidí a zlikvidovali na dvacet vesnic v oblasti Maungdaw, včetně vesnic Doe Tan, Ngan Chaung, Kyet Yoe Pyin, Zin Paing Nyar and U Shey Kya. Ve vesnici Zin Paing Nyar dle jeho výpovědi, skupina pěti vojáků svázala deset příslušníků rohingské skupiny, které poté popravila, následně vykopala jámu, kde pohřbila mrtvoly, čímž dle jeho slov splnila zadaný úkol. Celá akce pak dle jeho výpovědi trvala dvě hodiny.²⁵⁴ Druhý z vojáků Myo Win Tun vypověděl, že se „účastnil vraždy 30 nevinných mužů, žen a dětí, kteří byli pohřbeni do jednoho hrobu,“²⁵⁵

---

²⁵² Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 177-183.

²⁵³ Tamtéž, s. 353.

²⁵⁴ MUPAS, Stéphanie. Rohingya: les aveux de deux soldats birmans. *Le Monde*. 2020, 76(23536), 2, ISSN 1950-6244.

²⁵⁵ BEECH, Hannah. Kill all you see: In a first, Mynamar soldiers tell about Rohingya slaughter. In: *The New York Times* [online]. 8. 9. 2020 [cit. 16. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/09/08/world/asia/myanmar-rohingya-genocide.html>.

Znaky této formy jednání zločinu genocidia lze dle výše uvedených zjištění, výpovědí, důkazů považovat za naplněné.

7.4.4. Způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch příslušníkům chráněné skupiny

Aby se jednalo o tuto formu jednání naplňující znaky zločinu genocidia, je nutné, aby tato ublížení a poruchy byly pachatelem způsobeny jedné nebo více osobám patřící ke chráněné skupině s úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou. Judikaturou ICTR bylo do této kategorie jednání zahrnuto i znásilnění a sexuální násilí. Důležité je zopakovat, že se nemusí jednat o poruchy trvalé či nenapravitelné. Těžké tělesné ublížení a duševní poruchy zahrnují vážné narušení zdraví, znetvoření nebo vážné poranění vnějších a vnitřních orgánů či smyslů. Takové jednání pak oběti způsobuje traumatickou zkušenost.

Zranění, která vykazovali přeživší z vojenských operací z roku 2016 a 2017, lze kvalifikovat jako těžká tělesná ublížení. Jak již bylo popsáno, útoky, které se v tomto období uskutečnily, byly vedeny neuvěřitelnou krutostí a byly velice brutální. Jak již bylo zmíněno, mnoho lidí bylo vážně postřeleno, pobodáno a popáleno, a to takovým způsobem, že jim byla způsobena nejen dlouhodobá vážná zranění, ale také doživotní znetvoření. Mnoha obětem byly uřezávány končetiny, což vedlo k vážnému poranění vnějších orgánů. Především útoky na ženy však vykazovaly neomezené brutality. Ženám byla uřezávána ňadra a končetiny. Znásilňování, skupinová znásilňování a další sexuální násilí byla doprovázena bitím, zjizvením obličeje, ňader, stehů a genitálií a zmrzačením jejich reprodukčních orgánů.²⁵⁶

Dle výpovědi vojáka z nahrávky ze září 2020 páchali násilí na ženách především vyšší důstojníci. Vojáci nižší hodnosti museli být během znásilňování na stráži.²⁵⁷

Je třeba si uvědomit, že taková jednání způsobují přeživší oběti prakticky trvalé nevyhléditelné trauma. Tak jak bylo dříve uvedeno na případu etnické čistky spáchané ve Srebrenici, i zde lze dovodit trvalé trauma způsobené strachem ze zabítí či ze znásilnění. I zde došlo k oddělení mužů a žen, i zde byli přihlížející

²⁵⁶ Fact-Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 353.

²⁵⁷ MUPAS, Stéphanie. Rohingyas: les aveux de deux soldats birmanes. *Le Monde*. 2020, 76(23536), 2, ISSN 1950-6244.

nuceni vidět umírat své příbuzné a přátele, své děti. I oni prožili pocit absolutní bezmoci a extrémního strachu o sebe a své blízké.

Přeživších takových hrůz tak vykazují známky psychických traumat, které se projevují sociálním straněním, neochotou jíst, pasivitou a ustrašeným chováním. Mise OSN získala také důkazy o sebepoškozování a pokusech sebevražd přeživších obětí.²⁵⁸

Všechny tyto zážitky, prožitky a pocity způsobily jejich nositeli trauma, které spolu s uvedenými fyzickými zraněními může skutečně vést ke zničení chráněné skupiny, v tomto případě skupiny Rohingya. Lze tak dojít k závěru, že takovým jednáním byl demonstrován úmysl zničit skupinu Rohingya, a že takovým jednáním byly naplněny znaky spáchání zločinu genocidia touto formou jednání.

7.4.5. Uvedení příslušníků chráněné skupiny do s životem neslučitelných podmínek

Tato forma jednání vede k tzv. pomalé smrti, kdy se pachatel nesnaží danou skupinu zničit okamžitě, ale uvede jí do takových životních podmínek, které zapříčiní postupné zničení chráněné skupiny. Příkladem pak může být existenční nedostatek potravin, systematické vyhánění z domovů či snížení lékařské pomoci na minimum. V tomto případě pak pro naplnění skutkové podstaty zločinu není nutný následek ve formě smrti či vážného tělesného ublížení či duševní poruchy oběti, ale je dostatečné prokázání, že takové podmínky měly k tomuto následku vést.

Je třeba si uvědomit, v jakém prostředí Rohingové již po dekády žijí. V předchozích kapitolách bylo demonstrováno, že stát Myanmar vytvořil skrze zákony a státní opatření pro tuto skupinu velice stresující prostředí, ve kterém jsou Rohingové pod neustálým tlakem, pronásledováním, urážením a útoky pro svou příslušnost k této skupině.

Již dříve bylo také ukázáno, že Myanmar vede diskriminační politiku vůči této chráněné skupině, jejímž výsledkem bylo odebrání státní příslušnosti a občanství příslušníkům této skupiny. Celý tento soubor represivních pravidel, politiky a nařízení má za úkol v povědomí lidí zakotvit tuto skupinu jako existenční hrozbu pro národ. Má také za úkol kontrolovat rození dětí

---

²⁵⁸ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 354.

a tímto způsobem změnit demografické složení státu Rakhine.²⁵⁹ Z vyšetřování Mise OSN vyplynulo, že Rohingové jsou podrobováni omezení pohybu a přístupu k jídlu a živobytí, přístupu do nemocnic, jiných lékařských zařízení a ke vzdělání. Čelí také vydírání, vysokým poplatkům a ekonomickým tlakům. Jejich oddělení od ostatních skupin a pravidelné blokování humanitární pomoci ve státě Rakhine spolu s předešlými jmenovanými omezeními narušily schopnost Rohingů přežít ve státě Rakhine jako komunita.²⁶⁰

Je zřejmé, že takové podmínky vedou k narušení zdraví, zdravého vývoje u dětí, k nemocím a následným úmrtím. Jako příklad takového jednání bylo na začátku této podkapitoly uvedeno také soustavné vyhánění z domovů. Již dříve bylo demonstrováno úsilí státu o konfiskaci půdy Rohingů, kdy je tato posléze dána do užívání jiným etnikům uznaných státem. Hlavním důvodem však pro odchod přes 700 000 lidí ze státu byly vojenské operace z roku 2017. Násilí, které během nich proběhlo, a strach z jejich opakování donutilo Rohingy k takovému masovému odchodu do uprchlických táborů nacházejících se hlavně v Bangladéši. Zde žijí v nelidských podmínkách, kdy nemají dostatek potravin, hygienických prostředků, přístup k čisté pitné vodě, oblečení a lékařskému ošetření a vzdělání.

Pro úplnost je třeba dodat, že nucený pohyb Rohingů probíhal již dříve, a to především po násilnostech v roce 2012, kdy došlo k masivnímu přemístění tisíců Rohingů v zemi. Během roku 2016 pak desetitisíce Rohingů ze strachu z násilí opustili zemi na lodích.²⁶¹

Také vypalování rohingských vesnic a přeměna krajiny buldozery znamená pro Rohingy nemožnost znovunavrácení se do jejich domovů a životů, z kterých byli vyhnáni. Jejich vesnice, jejich domovy již neexistují. Pokud tak přijmeme hypotézu vyvozenou z judikatury soudů, že skupinu tvoří i její historie, tradice a vztah s ostatními skupinami a vztah s jejich zemí, lze dojít k závěru, že jednáním státu Myanmar byly tyto vztahy narušeny, a tudíž toto jednání pravděpodobně povede ke zničení skupiny Rohingya.²⁶²

Pro představu lze doplnit, že ze satelitních snímků, které měli vyšetřovatelé k dispozici lze vyčíst, že v severní části státu Rakhine bylo částečně nebo úplně spáleno kolem 400 vesnic, tedy téměř 40% obydlí, což znamená

---

²⁵⁹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 355.

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 355.

likvidaci 37 700 domů, kdy 80% z nich bylo zlikvidováno během prvních tří týdnů vojenských operací.²⁶³

Na závěr nesmí být opomenuty ani životní podmínky, které byly způsobeny rohingským ženám a dívkám sexuální násilím Tatmadawu. Brutalita a systematická povaha těchto útoků vede k závěru, že tyto jednání měly za úkol zničení struktury této komunity především tak, že vzpomínky na tato jednání budou nadále narušovat celou rohingskou komunitu.²⁶⁴

Lze tak konstatovat, že uvedené příklady prokazují, že skupina Rohingya byla uvalena do takových podmínek, které narušují jejich komunitu, a u kterých lze důvodně předpokládat, že mají vést k jejímu fyzickému zničení, což vede k závěru, že toto jednání naplňuje znaky jednání formujícího zločin genocidia.

7.4.6. Opatření k zabránění rození dětí příslušníků chráněné skupiny

Poslední jednání, jehož spáchání ze zprávy Mise OSN proti skupině Rohingya vyplývá, je uvalení opatření, která zabraňují rození dětí. V kapitole, která se této formě jednání zločinu genocidia věnovala, bylo stanoveno, že se může jednat jak o opatření fyzická, tak psychická.

Již bylo zmíněno, že Myanmar propaguje proti Rohingům lživé informace o jejich nekontrolovatelné porodnosti. Tato negativní propaganda pak v roce 2015 vedla k zákonům „na ochranu rasy a náboženství“, která diskriminuje rohingské ženy a dívky. Mise OSN také zjistila, že ve státě Rakhine dochází také k omezení uzavírání sňatků Rohingů a k omezení počtu a rozmístění jejich dětí.. Tato situace pak vede páry k náboženským obřadům, za které jim však hrozí tresty. Dalším důsledkem této politiky jsou také nebezpečné potraty, jimž se ženy a dívky podrobují.²⁶⁵

Další opatření, která vedou k zabránění rození dětí ve skupině Rohingya, jsou brutální sexuální útoky vedené proti rohingským ženám a dívkám během vojenských operací, a to nejen v roce 2017. V předešlých kapitolách byla vyjádřena obava z toho, že tyto brutální znásilnění vedly k tak závažnému traumatu u jejich obětí, že zapříčinily odmítání žen porodit dítě. Také fyzická zranění, která byla těmito útoky způsobena, a to konkrétně poškození

---

²⁶³ Myanmar Rohingya: How a 'genocide' was investigated. In: *BBC News* [online]. 3. 9. 2018 [cit. 16. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-45341112>.

²⁶⁴ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 355.

²⁶⁵ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 356.

reprodukčních orgánů a zmrzačení genitálií, vedou k fyzickému zabránění rození dětí. Posledním faktem také zůstává zmíněná skutečnost, že z důvodů kulturního tabu kolem sexuálního násilí a jeho obětí, ztrácí neprovdaná znásilněná žena či dívka do budoucna možnost sňatku, zatímco provdaná žena může být svým manželem vypuzena. Lze důvodně předpokládat, že pachatelé těchto útoků si byli výše uvedených skutečností vědomi a jejich útoky tak byly vedeny s úmyslem zabránit rození dětí u chráněné skupiny Rohingya.

Tuto podkapitolu lze uzavřít konstatováním, že politika a zákony Myanmaru týkající se kontroly porodnosti u skupiny Rohingya spolu se sexuálními útoky Tatmadawu vedené proti této skupině tvoří jednání, která naplňují znaky formy mezinárodním právem předpokládaného opatření, které brání rození dětí, a které tak naplňuje znaky zločinu genocidia.

8. Pachatelé domnělého zločinu genocidia spáchaného ve státě Rakhine a jejich individuální trestní odpovědnost

Zločiny podle mezinárodního práva vedou jak k odpovědnosti státu, tak k individuální trestní odpovědnosti jednotlivých pachatelů. V této kapitole bude věnována pozornost jednotlivým pachatelům domnělého zločinu genocidia za současné analýzy jejich individuální trestní odpovědnosti.

8.1. Pachatelé domnělého zločinu genocidia spáchaného ve státě Rakhine

Tzv. čistkové operace z roku 2017, které, jak bylo demonstrováno v předchozí kapitole, naplňují znaky zločinu genocidia, byly vedeny především příslušníky Tatmadawu a dalších bezpečnostních složek státu, jimiž jsou Myanmarští policejní sbor a hraniční policie.

Ze zprávy Mise OSN vyplynulo, že především jednotky Západního velitelství (*Western Command*) se aktivně zapojily do těchto operací, a to společně s 33. a 99. lehkou pěchotní divizí (*Light Infantry Division*), jež přímo podléhají zástupci vrchního velitele (*Deputy Commander-in-Chief*), generálu Soe Win. Tyto divize byly zodpovědné za některé z nejvíce závažných porušení mezinárodního práva. Podle vyšetřování Mise OSN téměř všechny stupně sexuálního násilí byly spáchány právě příslušníky Tatmadawu.

8.1.1. Tatmadaw

Z proběhnutého vyšetřování Mise OSN a ze získaných důkazů vyplynulo, že právě Tatmadaw vedl veškeré vojenské operace z roku 2017. Způsob jakým byl Tatmadaw do operací zapojen pak vypovídá o plánování této akce. Jeho příslušníci jsou odpovědní za většinu hromadných vražd a znásilnění. Také jsou odpovědní za rozsáhlé ničení majetku požáry, svévolné zatýkání, vynucená zmizení osob a nucená vysídlení Rohingů. Jeho příslušníci byli viděni při všech proběhnutých akcích, což dokazují svědectví vesničanů, jež příslušníky Tatmadawu rozpoznali především na základě jejich uniforem, označení a dalších společných charakteristik. Do operací se zapojily i jednotky Západního velitelství a 33. a 99. lehké pěchotní divize (LID). LID jsou považovány za nejzkušenější jednotky v Tatmadawu. Často jsou nasazeni jako hlavní úderná síla operace, a to především v protipovstaleckých operacích proti nestátním ozbrojeným

skupinám. LID se dle dostupných informací dopustily ve státě Rakhine nejen vydírání, krádeží a násilného bití, ale také vražd. Důstojníci z LID se také aktivně účastnili schůzek, na nichž bylo Rohingům vyhrožováno a to i smrtí. 99. LID hrála významnou úlohu při masovém vyvražďování během operací z roku 2017, a to především v severní oblasti Maungdaw a v Min Gyi, kde se také dopouštěly znásilňování rohingských žen a dívek. Tyto jednotky zůstaly v Min Gyi až do listopadu 2017. Jednotky 33. LID se pak účastnily čistkových operací především v jižní oblasti Maungdaw a Rathedaung, kde se dopustily hromadného vyvražďování. Jak již bylo uvedeno v úvodu kapitoly, téměř všechny stupně sexuálního násilí byly spáchány právě příslušníky Tatmadawu.²⁶⁶

8.1.2. Pohraniční policie, Myanmarská policie a Lon Htein

Pohraniční policie sehrála roli v pokračujícím útlaku Rohingů v období od října 2016 až srpna 2017. V tomto období došlo k hromadnému zatýkání rohingských mužů. Dle vyšetřování Mise OSN příslušníci pohraniční policie některé z takto uvězněných mužů i mučila na svých základnách. Důstojníci pohraniční policie často také příslušníky skupiny Rohingya vydírali. Dle Mise OSN se podařilo prokázat, že pohraniční policie doprovázela Tatmadaw během operací z roku 2017, spolu s kterými spáchala ty nejkrutější zločiny. Také Myanmarská policie, která podléhá Ministerstvu vnitra, se zapojila do vojenských operací z roku 2017. Podle zprávy Mise OSN bylo minimálně potvrzeno, že její příslušníci se v oblasti Inn Din dopustili vraždy 10 mužů.²⁶⁷ V dalších vesnicích byli identifikováni jako účastníci operací, avšak dle Mise OSN je třeba dalšího vyšetřování tohoto zapojení. Do operací se zapojila i odnož myanmarské police s názvem Lon Htein. Důležité je také zjištění, že mnoho skupinových znásilnění proběhlo právě na policejních stanicích, kdy pachatelé těchto zločinů byli příslušníci policie. Mnoho obětí dokázalo identifikovat příslušníky policie díky jejich uniformám. Všechny tři ozbrojené složky se tak zúčastnily čistkových operací a to pod faktickou kontrolou (*effective control*) Tatmadawu.²⁶⁸

---

²⁶⁶ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 308-310.

²⁶⁷ více k událostem v Inn Din: Massacre in Myanmar. *Reuters investigates* [online]. 8. 2. 2018 [cit. 16. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-rakhine-events/>.

²⁶⁸ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 310.

8.1.3. Civilní pachatelé

Mise OSN během svého vyšetřování zjistila, že do vojenských operací se kromě příslušníků výše zmíněných ozbrojených sil široce zapojili i civilisté, a to především příslušníci etnika Rakhine. Civilisté se do operací zapojovali konzistentním způsobem, kdy vykonávali jim přidělené specifické funkce. Pro vojenské operace, během kterých doprovázeli ozbrojené síly, byli vybaveni nezbytnými nástroji a vybavením jako jsou např. zápalky, hořlaviny, pytle, vozidla pro rabování, meče a zbraně, a to ke splnění jim určených konkrétních úkolů, mezi které patřila i vražda. Civilní pachatelé se tak dopouštěli nejen spalování rohingských obydlí a majetků, a to i po skončení čistkových operací, ale také sexuálních útoků, znásilňování a vražd. Skutečnost, že Tatmadaw distribuoval ještě před vojenskými operacemi zbraně civilistům, svědčí také o přednaplánování a koordinování těchto akcí, a to právě touto vojenskou složkou státu.²⁶⁹

8.1.4. ARSA

Také ARSA se dopustila vážných porušení lidských práv, zahrnující také zabití desítek podezřelých informátorů a spálení Rakhinské vesnice Ah Htet Pyu Ma dne 25. srpna 2017. A právě vláda Myanmaru na svou obranu tvrdila, že ARSA nese vinu za spálení rohingských vesnic. O tom však nebyl Misí OSN nalezen žádný důkaz.²⁷⁰

8.2. Individuální trestní odpovědnost

Na začátku je důležité si uvědomit, že nositeli individuální trestní odpovědnost jsou pachatelé zločinu genocidia jak podle národního práva konkrétního státu, tak podle práva mezinárodního. Odpovědnost pachatelů za zločiny genocidia podle mezinárodního práva byla rozebrána v kapitole V. této práce, kdy byla stanovena mezinárodní individuální trestní odpovědnost pachatele podle čl. 25 Římského statutu. V předchozí kapitole byli za pachatele zločinů spáchaných ve státě Rakhine označeni příslušníci Tatmadawu,

---

²⁶⁹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 310- 312.

²⁷⁰ Tamtéž s. 313.

Myanmarské policie a Pohraniční policie spolu i s civilními obyvateli státu Rakhine.

V čl. 28 Římského statutu je však zakotvena trestní odpovědnost velitelů a jiných nadřízených za zločiny spáchané jejich podřízenými v důsledku toho, že nad nimi řádně nevykonávali kontrolu. Jednotky, za které je velitel odpovědný, pak musí být pod jeho faktickým vedením, velením a kontrolou. Právě na tyto speciální subjekty, jež se dopustili spáchání zločinů ve státě Rakhine, se tato práce v následující části zaměří.

8.2.1. Tatmadaw a jeho struktura

K určení odpovědnost velitelů jednotek podle čl. 28 Římského statutu je nutné určit, zdali tito velitelé mají faktické vedení a kontrolu nad těmito jednotkami. Je tak důležité zaměřit se na strukturu Tatmadawu a jeho systém velení.

Podle Ústavy Myanmaru všechny ozbrojené složky podléhají Tatmadawu. Tamdaw se skládá ze tří složek a to armády, námořnictva a letectva. Vrchní generál Min Aung Hlaing je vrchním velitel všech ozbrojených sil v Unii. Vrchní velitel velí všem podřízeným jednotkám prostřednictvím generálního štábu, někdy označovaného jako Válečný úřad. Právě generální štáb rozhoduje o celkové vojenské strategii a politice. Všechny následné příkazy jsou založeny na této celkové strategii. Každá větev Tatmadawu má pak svou vlastní strukturu. Armáda se skládá ze šesti Úřadů zvláštních operací (*Bureaus of Special Operations*, BSO), které jsou považovány za první úroveň velení na operativní úrovni. Každý BSO je zodpovědný za konkrétní geografickou oblast. Každá geografická oblast je pak rozdělena mezi Regionální vojenské velitelství (*Regional Military Commands*, RMC). Každému regionálnímu vojenskému velitelství jsou podřízeny jedna až tři bojové oddíly, obvykle nazývané Vojenské operativní velitelství (*Military Operational Commands*, MOC), které se skládají z deseti pěchotních praporů. Lehké pěší divize (LID) pak nejsou trvale rozmístěny v geografických oblastech, ale jsou přímo podřízeny velitelské armádě jako „mobilní“ jednotky, které jsou rozmisťovány podle potřeby. Jejich rozmístění je nařízeno minimálně velitelstvím vrchního velitele ozbrojených sil v rámci systému velení, a to pravděpodobně s vědomím vrchního velitele ozbrojených sil.

Jak již bylo v této práci jednou uvedeno, vrchní velitel armády je také Vrchním velitelem celého Tatmadawu.²⁷¹

Tatmadaw je tak funkční, organizovaná vojenská síla s identifikovatelným řetězcem velení, fungující na principu „jednoty velení“ (*unity of command*). Všechny úrovně velení jsou schopny uplatňovat účinnou kontrolu nad svými podřízenými jednotkami, také vydávají a dodržují příkazy a dodržují přísné požadavky na podávání zpráv. Provozní sofistikovanost Tatmadawu je prokázána její schopností provádět operace ve velkém měřítku napříč širokými zeměpisnými oblastmi. Je tak jisté, že Tatmadaw disponuje nejen příslušnými strukturami jako je zpravodajství, logistika, komunikace, ale že také disponuje účinným řetězcem operativního velení vedeného generálním štábem, který může předávat a přijímat informace v reálném čase, což mu umožňuje účinně řídit činnost všech svých sil.²⁷²

8.2.2. Odpovědnost velitelů

Odpovědnost velitelů je upravena v čl. 28 Římského statutu a byla jí věnována podrobná pozornost v části třetí V. kapitoly této práce.

Je důležité si uvědomit, že činy Tatmadawu a dalších státních bezpečnostních sil Myanmaru, jakož i činy jejich podřízených jednotek během vojenských operací, jsou přičitatelné státu a stát za ně také nese odpovědnost.

Pokud je spáchán zločin podle mezinárodního práva, podle ustanovení Římského statutu nese za tento zločin odpovědnost jak přímý pachatel zločinu, tak vojenský velitel, pod který přímý pachatel zločinu spadá. Podle čl. 28 písm. a) může být velitel trestně odpovědný za zločiny spáchané jeho podřízenými, pokud je *a) vojenským velitelem nebo osobou fakticky jednající jako vojenský velitel, b) který má faktické vedení a kontrolu nad jednotkami, c) věděl (nebo vzhledem k okolnostem v té době měl vědět), že síly se těchto zločinů dopouštějí nebo se chystají spáchat, d) který nepřijal všechna nezbytná a přiměřená opatření k zabránění nebo potlačení spáchaní zločinu, a e) k zločinům došlo v důsledku selhání tohoto velitele.*²⁷³ Každý z těchto požadavků byl v případě velitelů jednotek, které spáchaly zločiny ve státě Rakhine, splněn.

---

²⁷¹ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 383.

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ Římský statut Mezinárodního trestního tribunálu, čl. 28.

Tatmadaw jako organizovaná vojenská jednotka vykazuje hierarchickou velitelskou strukturu s řetěžením velení. Velitel tak má pravomoc vydávat příkazy svým podřízeným a tyto podřízené kontrolovat.

Co se týče faktické kontroly, Mise OSN došla na základě svého vyšetřování k závěru, že v případě Myanmaru není pochyb o faktické kontrole velitelů nad jednotkami, které prováděly vojenské operace. Také není pochyb o tom, že byly pod faktickým vedením vrchního velitele ozbrojených sil, a to vrchního generála Min Aung Hlaing. Lze s jistotou říct, že Vrchní velitel vedl generální štáby. Tyto generální štáby byly zodpovědné za formulaci cílů a limitů vojenských operací, úlohy a složení zapojených sil, pravidel nasazení a nezbytné logistiky. Systematická, trvalá a opakovaná povaha operací ukazuje na existenci a realizování plánu prováděných operací ve státech Kachine, Rakhine a Shan. Velké vojenské operace, během nichž je pohyb několika jednotek koordinován, často s leteckou podporou, lze plánovat, nařídit a kontrolovat pouze na úrovni hlavního velitele. Je důležité si uvědomit, že v armádě, která je tak přísně kontrolována jako Tatmadaw, budou jednotky nižších stupňů pracovat pouze na základě přímých příkazů jejich velitelů a odchylka od těchto příkazů je nepřijatelná. Je nutné si také uvědomit, že jakýkoliv velitel v řetězci velení Tatmadawu mohl své podřízené jednotky během operace odvolat a zabránit jim tak v páchání zločinů.²⁷⁴

Ačkoli Myanmarští policie včetně Pohraniční policie mají svou vlastní velitelskou strukturu, během čistkových operací podléhaly velení Tatmadawu. Tento názor podporuje i zjištění Mise OSN týkající se *modus operandi* útoků. Právě tento *modus operandi* útoků Tatmadawu poskytuje další oporu závěru, že jeho generální štáb, vedený vrchním velitelem, vykonával faktickou kontrolu nad všemi jednotkami účastnicími se vojenských a bezpečnostních operací.²⁷⁵

Co se týče vědomí velitele o zločinech páchaných jeho podřízenými, dle vyšetřování Mise OSN bylo zjištěno, že nejen že byly tyto zločiny známy na nejvyšší úrovni velení Tatmadawu, ale byly součástí jeho celkové vojenské strategie. Mise OSN zjistila, že generálové byli v reálném čase informováni o probíhajících zločinech. Mnozí se také na místa činů dostavili, aby byli přímo

---

²⁷⁴ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 385.

²⁷⁵ Tamtéž.

na místě o provedených operacích podrobně informování s tím, že na základě těchto reportů i okamžitě přezkoumávali a přeorganizovali mapy operací.²⁷⁶

Ve vztahu k selhání přijmout nezbytná a přiměřená opatření k zabránění nebo potlačení spáchání zločinu, Mise OSN nezjistila, že by jednotky Tatmadawu dostaly jakékoli nařízení neubližovat civilistům nebo udržovat alespoň nejzákladnější pravidla humanitárního práva. Povinnost zabránit a potlačit páchaní zločinů byla konzistentně porušována. Také neexistují žádné důkazy o tom, že by některý z Tatmadawských velitelů podnikl jakékoli významné kroky ke zmírnění protiprávního charakteru operací a jejich ničivých důsledků na lidský život a důstojnost. Obvinění z páchaní zločinu jsou naopak veřejně popírána a údajní pachatelé jsou chváleni a propagováni.²⁷⁷

Tato zjištění podporuje i výpověď vojáků ze září 2020, jejichž přiznání dle prohlášení šéfa organizace Fortify Rights Matthew Smitha²⁷⁸, dokazují „že myanmarská armáda je dobře fungující národní armáda operující se specifickou a centralizovanou velitelskou strukturou. Velitelé ovládají, řídí a přikazují svým podřízeným vše, co dělají. V tomto případě velitelé nařídili pěšákům, aby spáchali genocidní činy a vyhladili Rohingyu, a to je přesně to, co udělali.“²⁷⁹

Také o příčinné souvislosti mezi spáchanými zločiny a selhání velitelů zabránit těmto zločinům není pochyb. Díky selhání v trestání těchto zločinů se v Myanmaru vytvořil pocit beztrestnosti za spáchání těchto zločinů, kdy násilí proti civilistům je normalizováno a pachatelé tak jednájí s vědomím, že jejich chování nebude mít žádné důsledky. Podřízení velitelé a jednotky ví, že jejich zločiny budou tolerovány a ospravedlněny, neboť velitelé Tatmadawu toto trestné chování přijímají, omlouvají a také podporují.²⁸⁰

Na závěr lze uvést, že Mise OSN ve své zprávě uvedla demonstrativní seznam domnělých pachatelů, kteří by měli být prioritně vyšetřováni a stíháni. Ačkoli se jedná o seznam přímých domnělých pachatelů, seznam se hlavně soustředí na ty, kteří jsou držiteli faktické kontroly nad těmito přímými pachateli. Těmito jsou kromě vrchního velitele ozbrojených sil Min Aung Hlaing, také

---

²⁷⁶ Fact-Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 386.

²⁷⁷ Tamtéž, s. 387.

²⁷⁸ Organizace, jež získala a analyzovala videa s přiznáními vojáků.

²⁷⁹ International Criminal Court: Prosecute and Offer Witness Protection to Myanmar Army Deserters. In: *Fortify Rights* [online]. 2020 [cit. 17. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2020-09-08/>.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 389.

zástupce vrchního velitele Soe Win, velitel Úřadu speciálních operací- generál poručík Aung Kyaw Zaw, velitel Západního regionálního vojenského velitelství- major generál Maung Maung Soe, velitel 33. lehké pěší divize- brigádní generál Aung Aung a velitel 99. lehké pěší divize- brigádní generál Than Oo.²⁸¹

8.2.3. Postoj civilních autorit státu Myanmar

Lze třeba dodat, že ačkoli civilní autority státu nemají žádnou faktickou moc zasáhnout do jednání Tatmadawu, což vyplývá již ze samotné pozice armády ve vedení a správě státu, tak přesto žádná z civilních autorit, a to ani nositelka Nobelovy ceny míru z roku 1991 Daw Aung San Suu Kyi, se nepokusila ovlivnit situaci v Myanmarské Unii. Daw Aung San Suu Kyi ani zkusila ze své pozice hlavy vlády zamezit těmto jednáním, ovlivnit situaci, zastat se obyvatel státu a to především právě skupiny Rohingya, která byla podrobena ze strany armády nejhorším zločinům. Naopak neustále tvrdí, že k žádným čistkovým operacím ve státě Rakhine nedošlo a že armáda pouze bojuje proti teroristům v dané oblasti. Tento svůj postoj vyjádřila i v nedávno započatém řízení před Mezinárodním soudním dvorem v Haagu, kde Myanmar čelí obviněním ze spáchání zločinu genocidia proti skupině Rohingya ve státě Rakhine. I zde Daw Aung San Suu Kyi popřela útoky Tatmadawu a popřela, že by se stát Myanmar dopouštěl na této chráněné skupině zločinu genocidia. Nejen ona ale i další autority úmyslně přehlíželi a přehlíží zločiny páchané Tatmadawem i jeho likvidaci důkazů o spáchání těchto zločinů. Také se neustále snaží brzdit a ztěžovat jejich vyšetřování. Jak již bylo popsáno dříve, civilní autority dokonce svými výroky útoky proti chráněné skupině podporují, dále šíří i tzv. *fake news* a *hate speech*, jež jsou namířené právě proti skupině Rohingya.

Je samozřejmě nemožné, aby civilní autority o probíhajících zločinech nevěděli, neboť zločiny páchané na Rohingské skupině byly široce medializované a mnoho příslušníků Tamadawu se k těmto útokům vyjádřilo i na sociálních sítích. Také vojenské a civilní autority se na svých facebookových účtech vyjadřovali k probíhajícím akcím. Skrze své příspěvky poskytovali svým sledovatelům aktuální informace k čistkovým operacím, které právě ve státě Rakhine probíhaly. Lze se tak ztotožnit se závěrem vyšetřování Mise OSN, že svým jednáním

---

²⁸¹ Fact- Fiding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 389.

a opomenutím civilní autority minimálně alespoň přispěly ke spáchání těchto zločinů.²⁸²

8.2.4. Nestátní ozbrojené skupiny a jednotlivci

Také nestátní ozbrojené skupiny ve státech Kachinu, Rakhine a Shan se dle Mise OSN dopustily porušování lidských práv a zločinů proti civilistům, v některých případech dokonce i válečných zločinů. Bojovníci v těchto nestátních ozbrojených skupinách, kteří se účastnili zločinů, tak také ponесou trestní odpovědnost. Doktrína velení odpovědnosti se vztahuje i na tyto nestátní ozbrojené skupiny. Pokud tak velitelé, kteří vykonávají účinnou kontrolu nad jednotkami, nepřijali nezbytná a přiměřená opatření k předcházení a potrestání zločinů, o nichž věděli nebo měli vědět, může se jim za trestné činy těchto vojsk přikládat individuální trestní odpovědnost. Mise však nedošla k závěru, že by se tyto skupiny či jednotlivci dopustili zločinu genocidia.²⁸³

8.3. Jurisdikce Mezinárodní trestního soudu při projednání zločinů spáchaných v Myanmaru

V kapitole věnující se pachatelům zločinu genocidia bylo stanoveno, že individuální trestní odpovědnost za zločin genocidia ponесou podle čl. 28 Římského statutu velitelé ozbrojených sil v Myanmaru a dle čl. 25 Římského statutu přímí pachatelé tohoto zločinu, tedy příslušníci ozbrojených sil a to Tatmadawu, Myanmarské ozbrojené policie a Pohraniční policie. Je důležité připomenout, že Mezinárodní trestní tribunál (dále pod zkratkou „ICC“) stanovil svou úlohu vůči národním jurisdikcím jako komplementární, tedy tzv. doplňující. To znamená, že soud má pravomoc soudit pachatele zločinů jen tehdy, pokud stát sám nehodlá vést u svých národních soudů řízení proti takovému pachateli. Pokud tak stát Myanmar v této své povinnosti selže, což vzhledem k jeho minimálnímu zájmu o vyšetřování proběhnutých událostí lze očekávat, mělo by do tohoto případu zasáhnout mezinárodní společenství skrze Mezinárodní trestní soud, který má pravomoc vyšetřovat a vést řízení proti jednotlivým pachatelům, kteří spáchají zločiny, ke kterým je podle Římské dohody Mezinárodní trestní soud příslušný.

---

²⁸² Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2018, s. 389.

²⁸³ Tamtéž, s. 390.

Jedním z těchto zločinů je i zločin genocidia. Pravděpodobně prvními souzenými pachateli zločinů spáchanými proti skupině Rohingya budou u Mezinárodního trestního soudu vojáci, kteří se ke zločinům přiznali skrze videonahrávku, jež se objevila na začátku září 2020 a kteří byli dle dostupných informací téhož měsíce převezeni do Haagu.

Problém, který však v případě spáchaných zločinů v Myanmaru nastává, je skutečnost, že Myanmar není smluvní stranou Římského statutu.

Přesto dne 6. září 2018 Přípravný senát I ICC (*Pre-Trial chamber I*) vydal rozhodnutí o žádosti žalobkyně ze dne 9. 4. 2018 rozhodnout podle čl. 19 odst. 3 Římského statutu (dále jen „Statutu“) v otázce jurisdikce ICC. Její žádost se týkala otázky jurisdikce ICC podle čl. 12 odst. 2 písm. a) Statutu, tedy otázky zdali má soud jurisdikci v případě deportace příslušníků skupiny Rohingya z Myanmaru do Bangladéšské lidové republiky (dále jen „Bangladéš“). Ve své žádosti mj. popsala také situaci ve státě Rakhine během dvou vln násilí proběhnutých v roce 2016 a 2017, jež jsou důvodem tohoto exodu 725 000 příslušníků skupiny Rohingya. Žalobkyně uvedla, že v kontextu dané situace, je zde podezření, že došlo k spáchání také několika dalších zločinů jako je např. nucené rozmístění Rohingů, zbavení základních práv příslušníků této skupiny, zabíjení, sexuální násilí, nucené zmizení, ničení majetku a rabování.²⁸⁴

Čl. 12 odst. 2 písm. a) Římského statutu mj. stanoví, že ICC může vykonávat svou jurisdikci, „pokud jeden nebo více států jsou stranami tohoto statutu nebo pokud uznaly jurisdikci ICC a zároveň se jedná o stát, na jehož území došlo k dotyčnému jednání“.²⁸⁵ Přípravný senát ICC se ve svém rozhodnutí ze dne 6. září 2018 tak věnoval otázce, zdali má ICC jurisdikci k projednávání podezření, že příslušníci skupiny Rohingya z Myanmaru, jež není smluvní stranou Statutu, byli deportováni do Bangladéše, jenž však smluvní stranou statutu je.²⁸⁶ Senát nejdříve stanovil, že ICC má jurisdikci projednat zločin deportace či nucený přesun populace podle čl. 7 odst. 1 písm. d) Statutu, avšak je přinejmenším nutné, aby byl alespoň jeden znak zločinu, k němuž má ICC jurisdikci, či alespoň část

---

²⁸⁴ Office of the Prosecutor. *Report on Preliminary Examination Activities 2018* [online]. 2018, s. 76. [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/181205-rep-otp-PE-ENG.pdf>.

²⁸⁵ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 12 odst. 2 písm. a).

²⁸⁶ ICC, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 6. 9. 2018, ICC-RoC46(3)-01/18. [online]. bod 50 [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2018_04203.PDF.

tohoto zločinu spáchána na území smluvního státu Statutu.²⁸⁷ Přeshraniční charakter zločinu deportace dle názoru senátu ICC potvrzuje interpretaci čl. 12 odst. 2 písm. a) Statutu, neboť znakem deportace je nucené přemístění přes mezinárodní hranice, což znamená, že jednání, které se vztahuje k tomuto zločinu, nutně probíhají na území alespoň dvou států. Senát ICC navíc zdůraznil, že navrhovatelé Statutu nelimitovali zločin deportace z jednoho členského státu do druhého členského státu, neboť čl. 7 odst. 2 písm. d) pouze stanovuje přemístění osob z jedné oblasti, ve které byli tito umístěni legálně, a znaky zločinu obecně směřující k deportaci do jiného státu.²⁸⁸ Senát tak uzavřel, že vzhledem k tomu, že akt deportace začal v nečlenském státě, a to skrz vyhoštění či jiné donucovací jednání, a byl ukončen v členském státě Statutu, a to ve smyslu oběti překračující hranici státu, spadá tento zločin pod čl. 12 odst. 2 písm. a) Statutu. Přípravný senát tak tímto rozhodnutím shledal v souladu s čl. 12 odst. 2 písm. a) Římského statutu nejen jurisdikci ICC k řízení o nucené deportaci Rohingů z Myanmaru do Bangladéže, ale také o dalších potencionálních zločinech podle čl. 7 Římského statutu, který se týká zločinů proti lidskosti.²⁸⁹ Žalobkyní, jež vede předběžné vyšetřování, se stala Fatou Bensouda.

Pro tuto práci je zvlášť důležitá část, která se věnuje příslušnosti ICC právě v souvislosti s jinými zločiny. Senát zdůraznil, že to co bylo stanoveno v případě zločinu deportace, se vztahuje taktéž na další zločiny, jež spadají do příslušnosti ICC. Pokud je tak stanoveno, že alespoň jeden znak jiného zločinu, jenž spadá do příslušnosti ICC nebo jeho část byla spáchána na území členského státu Statutu, ICC může uplatňovat svou příslušnost podle čl. 12 odst. 2 písm. a) Statutu. Jako příklad uvedl senát čl. 7 odst. 1 písm h) statutu tedy zločin *„pronásledování jakékoli identifikovatelné skupiny na základě politických, rasových, národnostních, etnických, kulturních, náboženských, genderových nebo jiných důvodů, které jsou podle mezinárodního práva všeobecně považovány za nepřijatelné v souvislosti s jakýmkoli činem uvedeným v tomto odstavci nebo jakýmkoli trestný čin v jurisdikci soudu.“*²⁹⁰

Spojení *jakýkoli čin uvedený v tomto odstavci* podle senátu znamená, že pronásledování musí být *spácháno v souvislosti s jakýmkoli jiným trestným*

---

²⁸⁷ ICC, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 6. 9. 2018, ICC-RoC46(3)-01/18. [online]. bod 63 [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2018_04203.PDF.

²⁸⁸ Tamtéž, bod 71.

²⁸⁹ Tamtéž, bod 50.

²⁹⁰ Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 7 odst. 1 písm. h).

činem v jurisdikci soudu, což obsahuje i zločin deportace, pokud takový čin je spáchán na základě jakéhokoli znaku zmíněného v čl. 7 odst. 1 písm. h) Statutu. Tudiž pokud by bylo stanoveno, že Rohingové byly deportovány z Myanmaru do Bangladéše na základě důvodů uvedených v čl. 7 odst. 1 písm. h) Statutu, ICC by měl i pravomoc podle čl. 12 odst. 2 písm. a) Statutu k řízení o zločinu pronásledování, s ohledem na to, že znak či část zločinu se stala na území členského státu Statutu.²⁹¹

Úřad žalobkyně následně od 18. září 2018 začal situaci v Bangladéši a v Myanmaru předběžně vyšetřovat.²⁹² Dne 14. listopadu 2019 soudci Přípravného senátu III ICC (*Pre-Trial Chamber III*) vyhověli žádosti žalobkyně o povolení k vyšetřování věci podle čl. 15 Statutu. Žalobkyně požádala o povolení k vyšetřování situace v Bangladéši a v Myanmaru, a to v období od 9. října 2016. Konkrétně žádala o povolení k vyšetřování trestných činů spadajících do jurisdikce ICC, u kterých se alespoň jeden znak vyskytl na území Bangladéše, a k němuž došlo v souvislosti se dvěma vlnami násilí, v letech 2016 a 2017, ve státě Rakhine na území Myanmaru, jakož i jakékoli jiné trestné činy, které jsou dostatečně spojeny s těmito událostmi.²⁹³ Senát ve svém rozhodnutí shledal, že zde existují důvodná podezření, že zločiny proti lidskosti, konkrétně deportace a pronásledování na základě etnika a náboženství, spáchané proti příslušníkům skupiny Rohingya, byly skutečně spáchány.²⁹⁴ V otázce své jurisdikce vyšel ze svého rozhodnutí ze září 2018 a stanovil, že žalobkyně může vyšetřovat jakýkoli zločin, nikoli pouze deportaci a pronásledování, pokud však jsou v rámci jurisdikce ICC a jsou dostatečně spojené se situací popsanou v žádosti žalobkyně, tedy situací týkající se dvou vln násilí z let 2016 a 2017 vedené proti skupině Rohingya ve státě Rakhine. Důležité bylo především zdůraznění, že žalobkyně není ve svém vyšetřování omezena pouze na zločiny uvedené v daném rozhodnutí

---

²⁹¹ ICC, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 6. 9. 2018, ICC-RoC46(3)-01/18. [online]. bod 75- 76 [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2018_04203.PDF.

²⁹² Office of the Prosecutor. *Report on Preliminary Examination Activities 2018* [online]. 2018, s. 12. [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/181205-rep-otp-PE-ENG.pdf>.

²⁹³ Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, following judicial authorisation to commence an investigation into the Situation in Bangladesh/Myanmar. In: *International Criminal Court* [online]. Hague, 2019 [cit. 4. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=20191122-otp-statement-bangladesh-myanmar>.

²⁹⁴ ICC, rozhodnutí Přípravného senátu III ze dne 14. 11. 2019, ICC-01/19. [online]. bod 92 [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2019_03510.PDF.

a ve své žádosti, ale měla by své vyšetřování rozšířit i na další zločiny proti lidskosti a na zločiny podle čl. 5 Statutu, a to potud, pokud zůstane v rámci autorizace vyšetřování.²⁹⁵ K otázce časové působnosti, senát stanovil, že jurisdikce ICC platí jak pro zločiny, které se již staly, a to které se staly od roku 2010, tedy roku kdy se Bangladěš stal členskou stranou Statutu, tak i pro zločiny budoucí.²⁹⁶

Žalobkyně tak může sbírat všechny dostupné důkazy. V okamžiku, kdy bude mít dostatek důkazů, může požádat soudce buď o vydání předvolání podezřelého k dobrovolnému dostavení se před soud, nebo vydání zatýkacího rozkazu. Odpovědnost však za vymáhání zatýkacích rozkazů zůstává na státech, protože ICC nemá žádný policejní sbor.²⁹⁷

Ačkoli se jedná v dané věci o klíčové rozhodnutí ICC, žalobkyně je stále limitována na vyšetřování pouze některých z mnoha zločinů armády, jež se týkají pouze překročení mezinárodních hranic. Z tohoto důvodu je zásadní, aby do věci zasáhla Rada bezpečnosti OSN tak jako např. v případě bývalého prezidenta Súdánu Al Bashira, jež je podezřelý ze spáchání pěti druhů zločinů proti lidskosti, dvou druhů válečných zločinů a tří druhů genocidia údajně spáchaných v súdánském Dárfúru. Súdán také není členským státem ICC. Rada bezpečnosti OSN však předala svou rezolucí č. 1593 ze dne 31. 3. 2015 případ žalobci ICC, který tak mohl zahájit předběžné vyšetřování, které později vedlo až k vydání mezinárodního zatykače.²⁹⁸ Rada bezpečnosti OSN by se měla obdobně zachovat i v případě Myanmaru, kdy by situaci v celé zemi postoupila ICC, jenž by tak mohl zahájit vyšetřování i domnělého zločinu genocidia spáchaného přímo na území státu Rakhine.

Na závěr lze doplnit i variantu, dle které dojde Mezinárodní společenství k závěru, že je nutné zřídit, tak jako například v případě genocidia spáchaného ve Rwandě, *ad hoc* mezinárodní trestní tribunál pro zločiny spáchané v Myanmaru.

---

²⁹⁵ ICC, rozhodnutí Přípravného senátu III ze dne 14. 11. 2019, ICC-01/19. [online]. bod 124- 126 [cit. 1. 10 2020]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2019_03510.PDF.

²⁹⁶ Tamtéž, bod 133.

²⁹⁷ Opening of an ICC investigation into the situation in Bangladesh/Myanmar. In: *International Criminal Court* [online]. Hague, 14. 11. 2019 [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/QandA-bangladesh-myanmar-eng.pdf>.

²⁹⁸ UN, Security Council, Resolution 1593 (2005), S/RES/1593 (2005), Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/85FEBD1A-29F8-4EC4-9566-48EDF55CC587/283244/N0529273.pdf>.

Zřízení tohoto *ad hoc* tribunálu navrhla také Mise OSN, která navrhla zakotvit časovou, místní, osobní a věcnou příslušnost takového soudu se zaměřením na specifický kontext a požadavky, které budou zahrnovat potřeby obětí zločinů spáchaných v Myanmaru.²⁹⁹ Usnadnit vznik takového soudu může také zřízený Nezávislý vyšetřovací mechanismus, zřízený Radou pro lidská práva OSN v roce 2018, jenž již spisový materiál organizuje, sbírá všechny dostupné důkazy a připravuje je na případné budoucí procesy (více kapitola 9.8.).

---

²⁹⁹ UN, HRC, Report of the independent international fact-finding mission on Myanmar, A/HR/42/50, 8. 8. 2019 [online]. 2019. s. 17 [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://undocs.org/en/A/HRC/42/50>.

9. Odpovědnost státu Myanmar za domnělý zločin genocidia spáchaný proti skupině Rohingya

Nejen fyzické osoby mohou být stíháni za spáchání zločinu genocidia. Z kapitoly o odpovědnosti státu vyplývající z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia vyplynulo, že stát je zodpovědný nejen za své selhání v povinnosti zabránit a potrestat spáchání zločinu genocidia, ale také může nést odpovědnost za jeho spáchání.

Mise OSN ve své zprávě z roku 2019 došla k závěru, že se Myanmar dopustil zločinu genocidia a je tak za spáchání tohoto zločinu odpovědný, stejně jako nese odpovědnost za nezabránění a nepotrestání tohoto zločinu podle Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia (dále jako Úmluvy). Svůj závěr postavila na určení, že skupina Rohingya je chráněnou skupinou podle Úmluvy a jako taková je ohrožena jednáními zakázanými Úmluvou jako je usmrcení či způsobení těžkých tělesných ublížení a psychických poruch, uvedení do nelidských podmínek a uložení opatření, které brání rození dětí. Tyto jednání, které byly spáchány úmyslně, lze přičíst státu.³⁰⁰

Na základě skutečností, které již byly v této práci uvedeny, lze předpokládat, že se Myanmar aktivně zapojil do jednání, jejichž cílem bylo zničení skupiny Rohingya.

9.1. Příspěvní Myanmaru ke spáchání domnělého zločinu genocidia

Podle mezinárodních pravidel o odpovědnosti státu nese odpovědnost stát a ne jednotlivci. Při stanovení této odpovědnosti státu je třeba hodnotit jeho činy a úmysl prostřednictvím jeho orgánů a zástupců. Aby tak mohl být Myanmar odpovědný za zločin genocidia, je nejdříve nutné dokázat, že spáchání zločinu genocidia je přičitatelné jeho státnímu orgánu, jako je ministerstvo nebo bezpečnostní složky, a to bez nutnosti identifikovat konkrétní osobu, která je za genocidium odpovědná.³⁰¹

V předešlých kapitolách byla dostatečně demonstrována skutečnost, že stát Myanmar se do čistkových operací skutečně zapojil. Bylo dokázáno, že tyto

---

³⁰⁰ UN, Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings, [online]. 2019. s. 71. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/20190916/A_HRC_42_CRP.5.pdf. Dále citováno jako *Fact- finding milion, Report of the Detailed findings 2019*

³⁰¹ Tamtéž.

vojenské operace proběhly plánovaně, systematicky pod jednotným systémem velení. Z vyšetřování Mise OSN vyplynulo, že útoky byly vedeny i z vládních základů, byly použity vrtulníky, námořní lodě a vojenské dopravní prostředky. Lidé byli mučeni ve vládních zadržovacích zařízeních. Je zde odůvodněné podezření na to, že Myanmar zásoboval a podporoval i civilní pachatele z jiných etnik, kteří bojovali po boku Tatmadawu.³⁰²

Signálem odpovědnosti státu za zločin genocidia je také jednání státu po útocích. Myanmar implementoval plány a politiku, která útoky popírala či omlouvala. Byly ničeny důkazy protiprávních jednání. Stát odmítl útoky účinně prověřit a vyšetřit. Dále byly implementovány plány na zničení obydlí, zabavení domů a půdy Rohingů, kteří byli tak nuceni své domovy opustit. Myanmar také implementoval plány k tomu, aby se Rohingové, kteří byli nuceni opustit zemi, nemohli vrátit domů.³⁰³

Na základě všech nejen v této kapitole uvedených skutečností lze uzavřít, že zapojení státu prostřednictvím jednání armády a civilistů a opomenutí jeho orgánů a vojenských činitelů do spáchání domnělého zločinu genocidia je dostatečně prokázáno.

9.2. Určení genocidního úmyslu státu Myanmar

Aby mohl být Myanmar odpovědný za zločin genocidia, je třeba prokázat jeho genocidní úmysl zničit, ať už celou nebo její část, skupinu Rohingya jako takovou. Z této práce vyplynuly následující indikátory genocidního úmyslu, a to brutalita Tamdawu při jeho útocích; organizace těchto útoků Tatmadawu; brutalita a způsob sexuálních útoků a znásilnění Rohingových žen a dívek během čistkových operací; urážlivé, hanlivé, rasistické a vylučovací výroky myanmarských představitelů ale i dalších autorit před, během a po těchto operacích; existence diskriminačních zákonů a politik, jako je například zákon o občanství z roku 1982, jakož i úsilí vlády o vyčištění, zbourání, konfiskaci půdy a následné nové zastavení půdy způsobem, který se snaží změnit demografické a etnické složení státu Rakhine s cílem snížit v této oblasti podíl Rohingů; vládní tolerance vůči veřejné, nenávistné, diskriminační rétorice proti Rohingům;

---

³⁰² Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2019, s.72.

³⁰³ Tamtéž.

a neschopnost státu Myanmar vyšetřit a trestně stíhat hrubá porušení lidských práv a závažná porušení mezinárodního humanitárního práva.

Je důležité si uvědomit, že každé toto jednání bylo spácháno nebo bylo zapříčiněno opomenutím orgánu, které je přičitatelné státu Myanmar, a to včetně armády a dalších bezpečnostních sborů, ministry, zákonodárnými sbory či civilními institucemi. Společně tvoří rámeček chování, které vede k závěru, že genocidní úmysl u státu Myanmar je prokázán.

9.3. Pokračování genocidního úmyslu

Je nutné pochopit, že genocidní úmysl Myanmaru se čistkovými operacemi z roku 2017 nevytratil. Naopak Myanmar neodstraněním legislativy, která Rohingům odpírá právo na státní občanství, pokračováním v restrikcích přístupu Rohingů k základním lidským právům, ničením důkazů a narušováním vyšetřování zločinů spáchaných během těchto operací, změnou charakteru území po těchto operacích v místech, kde stály rohingské vesnice, pokračováním ve své politice, která se snaží o demografickou a etnickou změnu území státu Rakhine, pokračováním v nenávistné rétorice proti této skupině a implementací plánů jak Rohingům zabránit v úmyslu vrátit se do země, to vše dokazuje, že genocidní úmysl Myanmaru zničit mezinárodním právem chráněnou skupinu Rohingya stále trvá. Tato skupina je tak stále zranitelná a rozhodně není před dalšími útoky ze strany státu v bezpečí. A to ani ti příslušníci této skupiny, kteří ze země uprchli. Téměř tři čtvrtě milionu Rohingů se nyní nachází v uprchlickém táboře v Bangladéši, kde se bojí případného nuceného návratu domů. A to i přesto, že v tomto táboře žijí v kritických podmínkách, kdy nemají dostatečný přísun potravin, čisté pitné vody či dostatečný přístup k hygienickým a lékařským zařízením. Jejich pohyb mimo tábor je pak velmi omezen, v posledních týdnech dokonce zakázán.

V roce 2018 se Myanmar a Bangladéš dohodli o postupném navrácení Rohingů do Myanmaru, což vedlo k panice mezi uprchlíky, neboť mnozí z nich zažili násilí, během kterého byli jejich rodinní příslušníci zabiti vojáky Tatmadawu či byly spáleny jejich domovy. Rohingové proti návratu zoufale protestovali. Jedinou podmínkou, za níž by byli připraveni se do Myanmaru vrátit, je v případě, kdyby dostali občanství. Jejich největší strach spočívá v tom, že budou žít mezi buddhistickými davy nesoucími vinu ze spalení jejich vesnic

a že budou chráněny stejnými armádními jednotkami, které jsou obviněny ze spáchání genocidních činů spáchaných proti nim.³⁰⁴ Myanmar však změnu svého zákona o občanství a ani změnu přístupu k této skupině nechystá. Jelikož je situace pro Rohingy v Myanmaru stále stejně neúnosná, každý den se stovky z nich snaží o útěk ze země a to na lodích, kterými se snaží dostat do Thajska a Malajsie. Mnoho z nich však při těchto pokusech přijde o život.

Situaci v uprchlickém táboře navíc zhoršila také současná pandemie zapříčiněná virem Covid 19. Rohingové v uprchlickém táboře mají omezený přístup k lékařské pomoci, hygienickým pomůckám a čisté vodě. Vzhledem k velké koncentraci osob je pak jejich uprchlický tábor dokonalým místem pro šíření tohoto virového onemocnění, jež je další ránou pro tuto ohroženou skupinu.

Ačkoli Mezinárodní soudní dvůr při rozhodování sporu o aplikaci Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia a o uložení předběžných opatření v případě *Gambia vs. Myanmar*, konstatoval, že v této fázi ještě nelze prohlásit, že zde byl spáchán zločin genocidia, přesto však shledal, že jsou zde dány okolnosti, které vyžadují uložení předběžných opatření a to k ochraně práv skupiny Rohingya, neboť zde této skupině skutečně hrozí nenapravitelná újma na jejich základních právech a právech podle Úmluvy o genocidiu. Myanmar během soudního jednání popřel, že by této skupině hrozila jakákoli újma. Tvrdil, že se snaží o návrat Rohingů do země a to za podpory mezinárodních aktérů, kteří by jej nepodporovali, pokud by zde byl dán tvrzený genocidní úmysl. Dále také tvrdil, že se snaží o zajištění stability ve státě Rakhine, kdy je jeho cílem ochrana těch, kteří zde žijí i těch, kteří se sem vrátí. Také prohlásil, že pachatelé, kteří se dopustili útoků v roce 2017, budou potrestáni dle národního práva před národními soudy, tudíž zde nemůže být dán tvrzený genocidní úmysl. Přes tato tvrzení Mezinárodní soudní dvůr zastává názor, že Rohingové zůstávají extrémně zranitelnou skupinou v Myanmaru, což vedlo v lednu 2020 k nařízení předběžných opatření státu Myanmar, jež se vážou k zabránění spáchání zločinu genocidia.³⁰⁵

---

³⁰⁴ Rohingya return to Myanmar: Confusion and fear in refugee camps. In: *BBC News* [online]. 15. 11. 2018 [cit. 25. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-46217505>.

³⁰⁵ ICJ, *Gambia vs. Myanmar*, nařízení ze dne 23. 1. 2020. [online]. [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20200123-ORD-02-00-EN.pdf>.

9.4. Selhání státu Myanmar ve vyšetřování a potrestání domnělého zločinu genocidia

Na základě zjištění, které byly představeny v této práci lze dojít k závěru, že Myanmar ve své povinnosti vyšetřit a potrestat spáchaný zločin genocidia podle Úmluvy z roku 1948 selhal. Vládní představitelé úmyslně ignorují důkazy, které prokazují spáchání čistkových operací v letech 2016 a 2017, tyto útoky nevyšetřují, naopak se snaží o zničení důkazů a potrestání osob, které se snaží tyto činy odhalit.

Také myanmar byl seznámen s výsledky vyšetřování Mise OSN. Zpráva Mise OSN z roku 2018 byla Myanmaru představena na setkání Rady pro lidská práva. Myanmar však na tuto zprávu odpověděl pouhým oficiálním prohlášením.³⁰⁶ Až v srpnu 2019 Myanmar informoval Radu bezpečnosti OSN o zřízení Nezávislé vyšetřovací komise (*Independent Commission of Enquiry, ICoE*). Také Myanmarští ozbrojení síly založily svůj Soud pro vyšetřování a stíhání porušení lidských práv ve státě Rakhine. Vyšetřovací komise však, jak vyplynulo ze zprávy Mise OSN, neplní efektivně svou funkci. Její pravomoc není přesně specifikována a je třeba si uvědomit, že se stále jedná o vládní orgán, který je na vládě závislý. Je tak nemožné předpokládat, že takový orgán se bude snažit o skutečné vyšetření zločinů s následným označením pachatelů a snahou o zajištění odpovědnosti pachatelů za tyto činy spolu se zajištěním náhrady újmy obětem těchto zločinů.³⁰⁷

Na podporu tvrzení, že stát Myanmar selhal ve vyšetřování a potrestání pachatelů zločinů spáchaných na mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya, lze uvést také skutečnost, že v listopadu 2018 Myanmar propustil již po jednom roce vězení 7 vojáků Tatmadawu odsouzené k deseti letům vězení za vraždu 10 rohingských civilistů v září 2017.³⁰⁸

Lze tak uzavřít, že ačkoli je Myanmaru známo, jaké zločiny byly na jeho území spáchány, selhal ve své povinnosti tyto zločiny vyšetřit a potrestat. Naopak tyto činy soustavně popírá, ničí důkazy a zbavuje se osob, které se snaží o odhalení těchto zločinů. A i když zřídil Vyšetřovací komisi pro vyšetření těchto jednání, tato komise není nezávislá, a tudíž nelze očekávat, že přinese efektivní

³⁰⁶ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2019, s. 74.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 75.

³⁰⁸ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2019, s. 74.

vyšetřování, které by vedlo k potrestání pachatelů zločinů a které by vedlo k nahrazení škody jeho obětí. Také soustavné popírání či ospravedlňování útoků na skupinu Rohingya, přicházející z nejvyšších pozic státu, podpodrují názor, že se Myanmar do budoucna nebude o vyšetřování a potrestání viníků hrůzných činů snažit. Myanmar tak porušil tuto svou povinnost vyplývající z Úmluvy o zabránění a vyšetřování zločinu genocidia.

9.5. Selhání státu Myanmar v povinnosti zajistit účinnost Úmluvy o genocidiu

Myanmar také selhal v povinnosti vyplývající z čl. V Úmluvy o genocidiu. Čl. V této úmluvy ukládá státu *povinnost přijmout takové zákony, které by zajistily účinnost ustanovení této Úmluvy a které zejména stanoví účinné tresty proti osobám, které spáchali genocidium nebo kterýkoli z ostatních činů vypočtených v článku III Úmluvy.*³⁰⁹

Trestní zákoník Myanmaru neobsahuje ustanovení o zločinu genocidia. Část tohoto lze vysvětlit skutečností, že trestní zákoník nebyl podstatně změněn od prvního přijetí v roce 1891, tedy ještě předtím, než byl poprvé použit termín „*genocidium*“ a než se tento zločin stal součástí mezinárodního trestního práva. Přesto je nutné uvést, že žádné ustanovení trestního zákoníku neobsahuje podstatu, předmět či účel Úmluvy o genocidiu, neboť trestní zákoník ani nezahrnuje ustanovení, které by znaky zločinu genocidia obsahovaly.³¹⁰

Na základě výše uvedeného lze uzavřít, že stát Myanmar selhal i ve své povinnosti zajistit účinnost ustanovení Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia.

9.6. Selhání státu Myanmar v povinnosti zabránit domnělému zločinu genocidia

Že Myanmar selhal v povinnosti zabránit domnělým zločinům genocidia v předešlých letech, bylo již v předchozích kapitolách dokázáno. Je nutné si však uvědomit, že toto nebezpečí pro Rohingy nadále trvá. Tento závěr lze opřít o rizikové faktory, jež byly vytvořeny jako identifikátory krutých zločinů podle mezinárodního práva Úřadem pro zabránění genocidia a odpovědnost chránit

---

³⁰⁹ Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, čl. V.

³¹⁰ Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings 2019, s. 76.

(*UN Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect*), které lze kompletně na situaci v Myanmaru, konkrétně na situaci ve státě Rakhine, aplikovat. Celkem bylo stanoveno osm znaků pro kruté zločiny (*atrocities*) a dva pro genocidium.

Mezi rizikové faktory indikující kruté zločiny byly zařazeny situace ozbrojeného konfliktu nebo jiné formy nestability, záznam o vážném porušení mezinárodních lidských práv a humanitárního práva, slabost státního aparátu, motivy nebo jiné podněty ke spáchání zločinu, schopnost spáchat krutý zločin, absence zmírňujících faktorů, okolnosti umožňující kruté zločiny nebo přípravné akce těchto zločinů a spouštějící faktory. Dále pak byly stanoveny specifické rizikové faktory pro jednotlivé zločiny mezinárodního práva. Pro tuto práci jsou však podstatné dva specifické rizikové faktory indikující nebezpečí zločinu genocidia. Jedná se o rizikový faktor meziskupinového napětí nebo vzorce diskriminace chráněných skupin a náznaky úmyslu zničit zcela nebo zčásti chráněnou skupinu.³¹¹

Na základě provedené analýzy situace v Myanmaru, lze konstatovat, že zde identifikujeme všech osm faktorů pro kruté zločiny a lze také dojít k závěru, že situace ve státě Rakhine naplňuje i rizikové faktory specifické pro zločin genocidia.

Co se týče nestability státu Myanmar a konkrétně státu Rakhine, lze konstatovat, že právě region státu Rakhine je po desetiletí sužován nestabilitou, vyvolávanou mezi skupinovým napětím způsobeným velkou diverzitou etnických a rasových skupin tohoto regionu. Dochází tak k diskriminaci minoritních skupin a to především těch, kterým za pomoci diskriminačních zákonů státu Myanmar bylo odebráno státní občanství, a to ve všech oblastech jejich života na úkor většinové skupiny či skupiny akceptovaných státem právě podle diskriminačního Zákona o občanství.

Pokud se jedná o záznam o vážném porušení mezinárodních lidských práv a humanitárního práva, lze uvést, že demonstrací krutého jednání ozbrojených složek státu bylo dostatečně prokázáno, že Tatmadaw a s ním spolupracující ozbrojené složky státu svým krutým jednáním proti skupině Rohingya porušily závažně mezinárodně uznávaná lidská práva a humanitární práva.

---

³¹¹ UN, Framework of analysis for atrocities crimes, A tool for prevention, [online]. 2014 [cit. 23. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.49_Framework%20of%20Analysis%20for%20Atrocities%20Crimes_EN.pdf.

Vzhledem k tomu, že vojenská diktatura prakticky ovládá veškeré složky moci ve státě, kdy neexistuje nezávislé soudnictví a armáda prakticky jedná bez civilního dohledu, lze dojít k závěru, že státní aparát je velmi slabý.

Případný motiv ke spáchání krutého zločinu byl popsán v kapitole věnující se subjektivní stránce předpokládaných zločinů genocidia spáchaných ve státě Rakhine. Motiv byl demonstrován jako snaha státu o demografickou a etnickou změnu ve státě Rakhine a to nejen skrze politiku a zákony státu, ale i skrze vojenské operace, které vyhnaly téměř milion Rohingů z této oblasti. Motiv je demonstrován také na jednání státu po vojenských operacích z roku 2017, kdy se stát aktivně zapojil do územních změn tohoto regionu a to vypalováním vesnic, buldozery měnícími terén krajiny, konfiskací půdy Rohingů za současného jejího přidělení jiné uznané skupině státu.

Co se týče schopnosti spáchat krutý zločin, tato schopnost byla u Tatmadawu dostatečně prokázána, a to ať už způsoby jakými byly spáchaly dané zločiny či jejich rozsahem.

Lze také konstatovat, že v zemi chybí jakékoliv zmírňující faktory jako např. procesy, zdroje, spojenci nebo jiné prvky, které by mohly přispět ke schopnosti ohrožených skupin, obyvatel nebo jednotlivců chránit se. Byla zde také demonstrována absence nezávislých médií ve státě, v zemi je také minimální či téměř nulová prezence neziskových organizací, či je zde dána minimální snaha kooperovat s národními i mezinárodními organizacemi pro lidská práva.

Sedmým rizikovým faktorem jsou okolnosti umožňující kruté zločiny nebo přípravné akce těchto zločinů. Tatmadaw jako nejsilnější organizace ve státě má prostor k provádění útoků, pro jejichž naplánování má také potřebný prostor.

A konečně touto prací byl také demonstrován poslední osmý rizikový faktor, a to spouštěcí faktor krutých zločinů ve státě Rakhine. Právě stát Rakhine je jedním z oblastí Myanmaru, kde je situace natolik vážná, že i relativně izolované činy jako jsou např. protesty či kritika ze strany Rohingů nebo použití síly ozbrojenou skupinou, mohou vést ke spáchání těchto zločinů.

Co se týče dvou speciálních rizikových faktorů identifikujících se se zločinem genocidia, lze k prvnímu z nich, a to faktoru meziskupinového napětí uvést, že v Myanmaru a konkrétně ve státě Rakhine je meziskupinové napětí realitou několika desetiletí. Indikátorem naplnění tohoto faktoru jsou i diskriminační, vylučující a restriktivní politika a zákony Myanmaru vůči

Rohingům; odmítání existence této chráněné skupiny ze strany Myanmaru; již v minulosti spáchané kruté zločiny proti této chráněné skupině; existence vážného napětí a konfliktů, pokud jde o přístup k právům a zdrojům; socioekonomické rozdíly, účast na rozhodovacích procesech, bezpečnost; vyjádření identity skupiny nebo vnímání cílové skupiny, a to nejen mezi chráněnými skupinami navzájem ale i státem. Dalším indikátorem, který je v případě Myanmaru prokázán, je nedostatek vnitrostátních mechanismů nebo iniciativ k řešení napětí nebo konfliktu mezi skupinami založeného na jejich identitě.

Analýza krutých zločinů k tomuto faktoru uvedla, že se jedná o diskriminaci skupiny založenou na takových rozdílech, které zakládají rozdělení ve společnosti a které slouží nejen jako materiální příčina, ale také jako vnímané ospravedlnění skupinového násilí. Bez této skupinové diskriminace není pravděpodobné, že by se i hluboce usazené problémy proměnily ve vzorce zneužívání, které vedou ke genocidii.³¹²

Druhý faktor vztahující se k úmyslu zničit chráněnou skupinu, a to zcela nebo zčásti, byl již v této práci popsán v předešlé kapitole (9.2.).

Splnění těchto faktorů vede k závěru, že je v zemi dáno riziko spáchání tohoto zločinu. Tyto faktory tedy slouží jako varovné signály, které mají vést k přijetí opatření státu, jež by měly vést k zabránění spáchání daného zločinu, na který indikátory ukazují. V tomto případě se jedná o zločin genocidia, který stále v Myanmaru hrozí a který stát Myanmar nadále nejenže ignoruje, ale i popírá. Nalezení všech faktorů v situaci ve státě Rakhine zcela odůvodňuje obavy mezinárodního společenství o mezinárodním právem chráněnou skupinu Rohingya, která je, jak bylo nyní ukázáno, stále v ohrožení své existence, neboť jí neustále hrozí úplné nebo částečné zničení ze strany státu Myanmar, tedy zločin genocidia.

---

³¹² UN, Framework of analysis for atrocity crimes, A tool for prevention, [online]. 2014. s. 18. [cit. 23. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.49_Framework%20of%20Analysis%20for%20Atrocity%20Crimes_EN.pdf.

9.7. Příslušnost Mezinárodního soudního dvora k projednání zločinů spáchaných v Myanmaru

Jak již bylo uvedeno dříve, v listopadu 2019 stát Gambie podal k Mezinárodnímu soudnímu dvoru návrh na předběžné opatření a žádost o aplikaci Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia (dále jako Úmluva) proti státu Myanmar. ICJ se tak zabýval předběžnou otázkou k tomuto sporu, a to zda je k projednání příslušný. Jak vyplynulo z kapitoly věnující se příslušnosti ICJ k řešení sporů vyplývajících z Úmluvy, je tak příslušnost ICJ podmíněna existencí sporu mezi smluvními státy o výkladu, uplatňování nebo plnění Úmluvy. Je tak třeba dokázat, že mezi stranami existuje spor jako neshoda v právním nebo skutkovém stavu, kdy nárok jedné strany je dán pozitivně proti nároku druhé strany. Pokud ICJ dojde k závěru, že zde existuje spor mezi stranami, na který je možné aplikovat Úmluvu z roku 1948, je ICJ příslušný k projednání tohoto sporu týkajícího se výkladu, provádění nebo plnění Úmluvy, a to včetně sporů týkajících se odpovědnosti státu za zločin genocidia.

ICJ ve svém nařízení ze dne 23. 1. 2020 stanovil, že mezi státem Gambií a státem Myanmar, kteří jsou oba smluvními stranami ICJ, tento spor existuje. Své nařízení založil na výrocích a dokumentech vyměněných mezi stranami. ICJ tak došel k závěru, že je příslušným soudem k řešení tohoto sporu a to podle čl. IX Úmluvy. Došel také k závěru že k ochraně skupiny Rohingya a z důvodu rizika nenapravitelných následků je třeba státu Myanmar uložit předběžná opatření spočívající v uložení povinnosti zajistit všemi dostupnými prostředky zabránění zločinu genocidia podle čl. II Úmluvy. Dále byla státu Myanmar uložena povinnost, aby zajistil, že armáda jako i další ozbrojené jednotky nebudou páchat žádný čin, který naplňuje formu jednání genocidia, a to ani spolčení se za účelem spáchání genocidia, přímé a veřejné podněcování k spáchání zločinu genocidia, pokus spáchat genocidium či spoluúcast na genocidiu. Třetí předběžné opatření ICJ ukládá státu Myanmar povinnost zajistit účinné opatření k zabránění zničení důkazů a opatření k uchování důkazů vztahující se k tvrzeným aktům, jejichž cílem bylo spáchání zločinu genocidia podle čl. II Úmluvy. Posledním opatřením je pak povinnost státu Myanmar odeslat soudu zprávu o přijetí všech výše

zmíněných opatření a to ve lhůtě čtyř měsíců od data přijetí tohoto nařízení a poté každých šest měsíců do závěrečného rozhodnutí soudu.³¹³

Lze tak uzavřít, že Mezinárodní soudní dvůr je příslušným soudem k projednání zločinů spáchaných v Myanmaru, což daný soud potvrdil i svým rozhodnutím ze dne 23. 1. 2020.

9.8. Nezávislý vyšetřovací mechanismus pro Myanmar

V reakci na zprávy Vyšetřovací Mise OSN vydala dne 27. září 2018 Rada pro lidská práva OSN rezoluci č. A/HRC/RES/39/2, v níž ustanovila Trvalý nezávislý mechanismus pro Myanmar (*Independent Investigative Mechanism for Myanmar*), jehož cílem je shromažďovat, konsolidovat, uchovávat a analyzovat důkazy o nejzávažnějších mezinárodních zločinech a porušování mezinárodního práva, k nimž došlo v Myanmaru od roku 2011. Mechanismus má připravit spisy s cílem usnadnit a urychlit spravedlivé a nezávislé trestní řízení v souladu s mezinárodními právními normami u vnitrostátních, regionálních nebo mezinárodních soudů, které mají nebo mohou mít v budoucnu jurisdikci nad těmito trestnými činy, a to v souladu s mezinárodním právem.³¹⁴ Hlavou tohoto mechanismu byl jmenován Nicholas Kolumjian, který vykonává tuto funkci ode dne 1. 7. 2019. První report byl vydán dne 7. 8. 2019. Záměrem reportu bylo vyjádřit cíle tohoto mechanismu, jeho uvědomění si zodpovědnosti, jež má k obětem zločinů spáchaných v Myanmaru, komplexity dané problematiky, důležitosti a rozsahu vyšetřování, a především zdůraznění naléhavosti, že nejen tento mechanismus spolu se svědky a oběťmi stačí k prosazení spravedlnosti pro tyto oběti zločinů spáchaných v Myanmaru. Tato zpráva zdůraznila, že je nutné, aby i státy v daném regionu spolu s celou mezinárodní komunitou potvrdily jeho konečný závazek usilovat o odpovědnost za nejzávažnější mezinárodní zločiny a porušování mezinárodního práva spáchané v Myanmaru od roku 2011.³¹⁵

³¹³ ICJ, Gambia vs. Myanmar, nařízení ze dne 23. 1. 2020. [online]. [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20200123-ORD-02-00-EN.pdf>.

³¹⁴ UN, HRC, Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar, A/HRC/RES/39/2, 3. 10. 2018 [online]. 2018 [cit. 26. 04. 2020]. Dostupné z: <https://undocs.org/en/A/HRC/RES/39/2>.

³¹⁵ UN, HRC, Report of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar, A/HRC/42/66, 7. 8. 2019 [online]. 2019 [cit. 5. 10. 2020]. Dostupné z: <https://iimm.un.org/wp-content/uploads/2020/07/HRC-42-IIMM-report.pdf>.

V září 2020 představil mechanismus svůj druhý výroční report, v němž shrnul svoje pokroky, jichž dosáhl v roce 2019 a 2020. Především se jedná o získání prostor pro jeho fungování a zaměstnání vysoce kvalifikovaného personálu. Zaměřil se také na spolupráci s příslušnými subjekty a zúčastněnými stranami a provádění jeho věcného mandátu. Také obdržel kopie všech důkazů, které opatřila vyšetřovací Mise OSN v uplynulých letech. Ve svém závěru opět zopakoval uvědomění si svého úkolu a vyjádřil ujištění o pokračování své mise.³¹⁶

Tento mechanismus je velmi ambiciózním projektem, jenž při naplnění svých cílů bude důležitou součástí všech procesů týkajících se zločinů spáchaných od roku 2011 v Myanmaru, které se již u mezinárodních či národních soudů projednávají či projednávají budou. Mohl by být také především základním kamenem při potencionálním zřízení *ad hoc* mezinárodního soudu pro zločiny spáchané v Myanmaru, neboť bude shromažďovat a analyzovat veškeré důkazy spáchaných zločinů a připraví spisy pro nastalá trestní jednání o těchto zločinech.

---

³¹⁶ UN, HRC, Report of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar, A/HRC/45/60, ze dne 7. 7. 2020 [online]. 2020 [cit. 5. 10. 2020]. Dostupné z: <https://iimm.un.org/wp-content/uploads/2020/08/G2016493.pdf>.

10. Závěr

Cílem této práce bylo prokázat, zdali protiprávní jednání spáchané na mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya v oblasti státu Rakhine v Myanmaru především v období roku 2017, a to nejen jednotlivými fyzickými osobami ale i samotným státem Myanmar, naplňují skutkovou podstatu zločinu genocidia či nikoli. Aby bylo možné utvořit takový opodstatněný a odůvodněný závěr, bylo nejdříve nutné analyzovat jednotlivé znaky těchto zkoumaných protiprávních jednání za následné aplikace interpretace znaků zločinu genocidia, tak jak jsou definovány judikaturou Mezinárodních tribunálů zřízených OSN příslušných k rozhodování o tomto zločinu, a to na znaky konkrétních protiprávních jednáních namířených proti uvedené chráněné skupině.

Prvním klíčovým znakem zločinu genocidia je její oběť. Bylo tudíž nutné zjistit, zdali skupina Rohingya skutečně reprezentuje mezinárodním právem chráněnou skupinu. Rozborem charakteristických znaků skupiny Rohingya tato práce potvrdila, že tato skupina reprezentuje mezinárodním právem chráněnou skupinu podle čl. II Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia, a to jako kombinace skupiny etnické, rasové a náboženské. Jedná se tedy o skupinu, jejíž existence je mezinárodním právem chráněná, a pokud se tak pachatel dopustí činů vyjmenovaných v čl. II této Úmluvy s úmyslem zničit celou nebo část této skupiny jako takovou, bude se jednat o zločin genocidia.

Esenciálním znakem zločinu genocidia je genocidní úmysl pachatele zločinu, jenž musí být nutně prokázán. Pokud by nebyl prokázán tento genocidní úmysl pachatele, jenž se dopustil protiprávních jednání, nemohli bychom činy spáchané na skupině Rohingya kvalifikovat jako zločin genocidia, ale museli bychom tyto činy podřadit pod jiný zločin podle mezinárodního práva či podle práva národního. Za použití pěti kategorií identifikátorů zvláštního genocidního úmyslu, bylo však v této práci demonstrováno, že nejen tzv. čistkové operace z let 2016 a 2017 ale i celková politika Myanmaru je vedena s úmyslem zničit mezinárodním právem chráněnou skupinu Rohingya. Bylo ukázáno, že Myanmar vede dlouhodobě proti Rohingům diskriminační politiku, kdy je soustavně utlačuje, pronásleduje a trestá. Vládní, vojenské a duchovní autority se nebrání opovržlivým a k násilí nabádajícím a násilí podporujícím výrokům a prohlášením, a to i na sociálních sítích. Také bylo předvedeno, jakým způsobem se Myanmar snaží o demografické a etnické změny ve státě Rakhine,

a to svou politikou, která vedla k odebrání občanství a státní příslušnosti Rohingů, a jež také vede ke konfiskaci rohingské půdy, opatřeními, které omezují rození dětí spolu s brutálními sexuálními útoky na ženy a dívky, a vražednými útoky na děti. Všechny tyto způsoby dokazují snahu Myanmaru o výše zmíněné demografické a etnické změny ve státě Rakhine, což vede k závěru, že je velmi pravděpodobné, že politika a útoky vedené proti této skupině ve státě Rakhine jsou vedené se zvláštním genocidním úmyslem.

Analýzou dalšího obligatorního znaku, a to objektivní stránky jednání, a následnou aplikací mezinárodněprávní interpretace alternativních forem jednání zločinu genocidia na tato protiprávní jednání spáchaná během čistkových operací z roku 2016 a 2017 bylo zjištěno, že Tatmadaw a další bezpečnostní složky státu se pravděpodobně dopustily čtyřech forem jednání, jež naplňují znaky zločinu genocidia, a to usmrcení příslušníků skupiny Rohingya, způsobení těžkých tělesných a duševních poruch příslušníkům této skupiny, uvedení skupiny Rohingya do životních podmínek, které předpokládají fyzické zničení této skupiny a uložení opatření, které vedou k zabránění rození dětí v této skupině.

Také bylo odhaleno, že čistkové operace z roku 2017, jež pravděpodobně naplňují znaky zločinu genocidia, byly vedeny především příslušníky Tatmadawu a dalších bezpečnostních složek jako Myanmarskými policejními sbory a Pohraniční policií. Bylo také stanoveno, že jednotky, za které je velitel odpovědný, musí být pod jeho faktickým vedením, velením a kontrolou. Tatmadaw jako organizovaná vojenská jednotka vykazuje hierarchickou velitelskou strukturu s řetěžením velení. Velitel tak má pravomoc vydávat příkazy svým podřízeným a tyto podřízené kontrolovat. Velitelé uvedených bezpečnostních složek tak nesou odpovědnost, za zločiny spáchané jejich podřízenými v důsledku toho, že nad nimi řádně nevykonávali kontrolu a nezabránili jim ve spáchání výše uvedených protiprávních jednání. Je však nutné připomenout, že výše uvedení vojenští pachatelé by měli být primárně souzeni podle národního práva Myanmaru, tudíž jeho národními soudy. Pokud Myanmar v této své povinnosti selže, což vzhledem k minimálnímu zájmu tohoto státu o vyšetřování proběhnutých událostí lze očekávat, mělo by do tohoto případu zasáhnout mezinárodní společenství skrze Mezinárodní trestní soud. Ten má pravomoc vyšetřovat a vést řízení proti jednotlivým pachatelům, kteří spáchají zločiny, ke kterým je podle Římské dohody příslušný. Jedním z těchto zločinů

je také zločin genocidia. Individuální trestní odpovědnost za zločin genocidia tak ponесou velitelé ozbrojených sil v Myanmaru podle čl. 28 Římského statutu a přímí pachatelé tohoto zločinu tedy příslušníci výše uvedených ozbrojených sil dle čl. 25 Římského statutu.

Vzhledem k velkému množství důkazů, které musí být provedeny, velkému množství svědků, kteří musí být vyslechnuti, vzhledem k množství pachatelů a složitosti případu by však mohla být ideálním řešením situace, kdyby se mezinárodní společenství rozhodlo zřídit *ad hoc* mezinárodní trestní tribunál, který bude příslušný pouze pro zločiny spáchané na území státu Myanmar nebo mimo jeho území, spáchané však státem Myanmar či jeho ozbrojenými jednotkami.

Trestní odpovědnost civilního obyvatelstva, především příslušníků buddhistických klášterů a příslušníků jiných etnických skupin za zločin genocidia nebyla zatím natolik prokázána, aby bylo možné v této rigorózní práci uvést takový závěr.

Stát pak nese odpovědnost za případné spáchání zločinu genocidia, za své případné selhání v zabránění tohoto zločinu či za selhání v potrestání pachatelů. Na základě podrobného rozboru situace v Myanmaru bylo možné konstatovat, že stát Myanmar aktivně přispěl ke spáchání domnělého zločinu genocidia. Bylo dokázáno, že vojenské operace z roku 2016 a 2017 proběhly plánovaně, systematicky pod jednotným systémem velení, kdy tyto útoky byly vedeny i z vládních základen za použití vrtulníků, námořních lodí a vojenských dopravních prostředků. Na podporu tohoto závěru lze použít také zjištění, že i ve vládních zadržovacích zařízeních docházelo k mučení lidí. Je zde také dáno odůvodněné podezření, že Myanmar zásoboval a podporoval také civilní pachatele z jiných etnik, kteří bojovali po boku Tatmadawu. Signálem odpovědnosti státu za zločin genocidia je také jednání státu po útocích. Myanmar implementoval plány a politiku, které útoky popíraly či omlouvaly. Byly ničeny důkazy, které by prokazovaly spáchání těchto protiprávních jednání. Stát odmítl útoky účinně prověřit a vyšetřit. Dále byly implementovány plány na zničení obydlí, zabavení domů a půdy Rohingů, kteří byli tímto způsobem nuceni opustit své domovy. V neposlední řadě pak byly Myanmarem implementovány plány k ztíženému návratu uprchlých Rohingů do země.

Aby mohl být Myanmar odpovědný za zločin genocidia, bylo primární prokázat jeho genocidní úmysl zničit, ať už celou nebo část skupiny Rohingya jako takovou. Z této práce vyplynuly následující indikátory genocidního úmyslu státu Myanmar, a to brutalita Tamdawu při jeho útocích; organizace útoků Tatmadawu; brutalita a způsob sexuálních útoků a znásilnění Rohingských žen a dívek během čistkových operací; urážlivé, hanlivé, rasistické a vylučovací výroky myanmarských představitelů ale i dalších autorit před, během a po těchto operacích; existence diskriminačních zákonů a politik, jako je například zákon o občanství z roku 1982, jakož i úsilí vlády o vyčištění, zbourání, konfiskaci půdy a následné nové zastavení půdy způsobem, který se snaží změnit demografické a etnické složení státu Rakhine s cílem snížit v této oblasti podíl Rohingů; vládní tolerance vůči veřejné, nenávistné, diskriminační rétorice proti Rohingům; a neschopnost státu Myanmar vyšetřit a trestně stíhat hrubá porušení lidských práv a závažná porušení mezinárodního humanitárního práva. Bylo také prokázáno, že tento genocidní úmysl stále trvá, a skupině Rohingya tak stále hrozí nenapravitelná újma na jejich základních právech a právech vyplývajících z Úmluvy z roku 1948.

Bylo také prokázáno, že ačkoli si je Myanmar vědom, jaké zločiny byly na jeho území spáchány, selhal ve své povinnosti tyto zločiny vyšetřit a potrestat. Naopak tyto činy soustavně popírá, ničí důkazy a zbavuje se osob, které se snaží o odhalení těchto zločinů. A i když zřídil Vyšetřovací komisi pro vyšetření těchto jednání, tato komise není nezávislá, a tudíž nelze očekávat, že přinese efektivní vyšetřování, které by vedlo k potrestání pachatelů zločinů, a které by vedlo k nahrazení škody jeho obětí. Také soustavné popírání či ospravedlňování útoků na skupinu Rohingya, přicházející z nejvyšších pozic státu, podporují názor, že se Myanmar do budoucna nebude o vyšetřování a potrestání viníků hrůzných činů snažit. Myanmar tak porušil i tuto svou povinnost vyplývající z Úmluvy o zabránění a vyšetřování zločinu genocidia.

Myanmar dále selhal také ve své povinnosti zajistit účinnost ustanovení Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia, a to především proto, že jeho právní systém nezná zločin genocidia a ani nezná žádný jiný trestný čin, který by znaky tohoto zločinu vykazoval.

Na základě rizikových faktorů pro kruté zločiny a speciálních rizikových faktorů pro zločin genocidia bylo dále dokázáno, že v Myanmaru stále existuje

riziko spáchání zločinu genocidia. Tyto faktory slouží jako varovné signály, které mají vést k přijetí opatření státu, jež by měly vést k zabránění spáchání daného zločinu, na který indikátory ukazují. V tomto případě se jedná o zločin genocidia, který stále v Myanmaru hrozí, a který stát Myanmar nadále nejenže ignoruje, ale i popírá. Nalezení všech faktorů v situaci ve státě Rakhine zcela odůvodňuje obavy mezinárodního společenství o mezinárodním právem chráněnou skupinu Rohingů, která se tak stále nachází, jak bylo dokázáno, v ohrožení své existence.

K projednání odpovědnosti státu za zločiny spáchané v Myanmaru je příslušný Mezinárodní soudní dvůr sídlící v Haagu, což bylo také potvrzeno samotným Mezinárodním soudním dvorem v jeho rozhodnutí v případě *Gambia vs. Myanmar* ze dne 23. 1. 2020.

Na základě výše uvedeného jako i na základě celé touto rigorózní práce provedené analýzy zločinů spáchaných na mezinárodním právem chráněné skupině Rohingya ve státě Rakhine, lze dojít nejen k závěru, že stát Myanmar a jeho konkrétní státní i nestátní pachatelé se během *clearance operations* dopustili zločinu genocidia, ale také k závěru, že nadále této skupině chráněné podle mezinárodního práva toto nebezpečí hrozí, neboť stát Myanmar i jeho příslušníci nadále pokračují v jednáních namířených proti této chráněné skupině, a to s prokázaným genocidním úmyslem.

Resumé

The alleged crime of genocide committed against the Rohingya group in the state of Rakhine, Myanmar

In 2016 and 2017, so-called clearance operations took place in the Union of Myanmar, specifically in Rakhine State. These military operations were led mainly by Tatmadaw, Myanmar Armed Police and Border Police, with probable intention of destroying, in whole or in part, the Rohingya group as such.

The aim of this work was to prove whether the illegal conduct committed on the international law protected group Rohingya in Rakhine State in Myanmar in the period of the year 2016 and 2017, not only by individuals but also by state Myanmar are fulfilling the elements of crime of genocide or not. In order to establish such conclusion, it was at first necessary to analyze the various features of these unlawful acts by using the interpretation of the features of the crime of genocide, as defined by the international legal documents and by the case law of the UN tribunals.

The first document of international law that codified for the first time the crime of genocide and which is the most important document for this rigorous thesis because of its concept and definition of the crime of genocide is the The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. The Genocide Convention was the first human rights treaty adopted by the General Assembly of the United Nations on 9 December 1948.

According to the Genocide Convention, genocide is a crime that can take place both in time of war as well as in time of peace. The definition of the crime of genocide, as set out in the Convention, has been widely adopted at both national and international levels, including in the 1998 Rome Statute of the International Criminal Court (ICC), other very important document used in this thesis.

Genocide means in conception of international law mentioned above killing of members of a protected group, causing serious bodily and mental harm of members of such a group, inflicting on any group condition that are calculated to bring about physical destruction of such a group, imposing measures to prevent births in such a group and forcible transfer of children from one group to another, committed with the intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnic, racial or religious group as such.

This thesis established that the Rohingya Group is a combination of ethnic, racial and religious group and it is so protected under the 1948 Convention for the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.

The perpetrators according to the investigation of this thesis committed four of the five above mentioned prohibited acts in the course of these operations, namely killing members of the protected group, causing serious bodily and mental harm to its members; inflicting on the group condition that are calculated to bring about physical destruction and imposing measures to prevent births in this group.

But not only individual perpetrators committed the crime of genocide. Because of the following indicators, there was established also genocidal intent of Myanmar by this thesis, namely the brutality of Tamdaw in its attacks; organization of Tatmadawa attacks; the brutality and manner of sexual assault and rape of Rohingya women and girls; offensive, defamatory, racist and exclusionary statements by officials of Myanmar and other authorities before, during and after these operations; the existence of discriminatory laws and policies, such as the 1982 Citizenship Act, as well as government efforts to clean up, demolish, confiscate land and subsequently rebuild it in a way that seeks to change the demographic and ethnic composition of Rakhine state to reduce Rohingya; tolerance of the government of the public, hateful, discriminatory rhetoric against the Rohingya; and the inability of the State of Myanmar to investigate and prosecute gross violations of human rights and serious violations of international humanitarian law. It has also been shown that this genocidal intent persists and that the Rohingya group is still in danger of irreparable damage to their fundamental rights and the rights enshrined in the 1948 Convention.

It has also been shown that, although Myanmar is aware of the crimes committed on its territory, it has failed in its duty to investigate and punish these crimes. On the contrary, it systematically denies these acts, destroys the evidence and gets rid of those who are trying to expose these crimes. And although it has set up a Commission of Inquiry to investigate these acts, it is not independent and therefore cannot be expected to provide an effective inquiry to punish perpetrators of crimes and to compensate its victims. Also, the systematic denial or justification of attacks on the Rohingya group, coming from the highest positions of the state, support the view that Myanmar will not seek to investigate

and punish the perpetrators of horrific acts in the future. Myanmar has also violated this obligation under the Convention on the Prevention and Investigation of the Crime of Genocide.

Myanmar has also failed in its duty to ensure the effectiveness of the provisions of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, mainly because its legal system does not recognize the crime of genocide, nor does it know of any other crime showing signs of such crime.

Based on the above, as well as on the analysis of the crimes committed against the internationally protected Rohingya group in Rakhine State, this rigorous thesis not only concludes that the State of Myanmar and its specific state and non-state perpetrators committed crime of genocide during clearance operations, but also concludes that this group, protected under international law, continues to be at risk, as the State of Myanmar and its members continue to pursue negotiations against this protected group, with proven genocidal intent.

Seznam zkratk

ARSA	Arakanská Rohingská armáda spásy
BSO	Úřad zvláštních operací
ICC	Mezinárodní trestní soud
ICJ	Mezinárodní soudní dvůr
ICTR	Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu
ICTY	Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii
LID	Lehká pěchotní divize
MOC	Vojenské operativní velitelství
NLD	Národní liga pro demokracii
OHCHR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva
OSN (UN)	Organizace spojených národů
RMC	Regionální vojenské velitelství
SLORC	Rada pro navrácení státního práva a pořádku
SPDC	Státní rada pro mír a rozvoj
USPD	Strana solidarity a rozvoje

Seznam použitých zdrojů

Monografie

ABTAHI, Hiram, *The Genocide Convention: The Travaux Préparatoires*. [online]. Leiden: Brill, 2009 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN: 978-90-47-43137-4. Dostupné z: https://brill.com/view/book/9789047431374/Bej.9789004164185.i-2236_002.xml.

AKSAR, Yusuf. *Implementing International Humanitarian Law : From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court*. 1. vyd. Londýn: Routledge, 2004, ISBN 978-0714655840.

BEHRENS, Paul. *Elements of Genocide* [online]. Oxfordshire: Taylor & Francis Group, 2012 [cit. 06. 03. 2020]. ISBN 9781136168567. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/knav/reader.action?docID=1181062&query=Elements+of+Genocide>.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-8757-664-9.

KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-082-2.

MARK, Klamberg. *Commentary on the law of the international Criminal Court*. 1. vyd. Brussels: Torkel OpsPublisher, 2017, ISBN 978-82-8348-100-6.

SCHABAS, William. *Genocide in International law : Crime of Crimes*. 1. vyd. United Kingdom: Cambridge University Press, 2000, ISBN 978-0521787901.

SCHABAS, William. *The UN International Criminal Tribunals : The Former Yugoslavia, Rwanda and Sierra Leone* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2006 [cit. 06. 03. 2020]. ISBN 9780511240645. Dostupné také z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/knav/detail.action?docID=273649&query=The+UN+International+Criminal+Tribunals+%3A+The+Former+Yugoslavia%2C+Rwanda+and+Sierra+Leone>.

SMITH, Martin. *Ethnic Groups in Burma: Development, Democracy and Human Rights*. Londýn: Anti-Slavery International, 1994, ISBN 0-900918-34-9.

ŠÁMAL a kol., *Trestní zákoník*. 2. vyd. Nakladatelství C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5.

TERNON, Yves. *Genocidy 20.století: Zločinný stát*. 1. vyd. Praha: Themis, 1997, ISBN 80-85821-45-1.

VAN DEN HERIK, L.J. *Contribution of the Rwanda Tribunal to the Development of International Law* [online]. Leiden/Boston: Brill Academic Publishers, 2005 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN 9789047408130. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/knav/detail.action?docID=3003895&query=Contribution+of+the+Rwanda+Tribunal+to+the+Development+of+International+Law>.

Odborné články

BEHRENS, Paul, 2012. Genocide and the Question of Motives. *Journal of International Criminal Justice* [online]. **10**(3), s. 501-523 [cit. 15. 03. 2020]. ISSN 1478-1387. Dostupné z: <https://academic-oup-com.ezproxy.lib.cas.cz/jicj/article-abstract/10/3/501/934643?redirectedFrom=fulltext>.

ČEPELKA, Čestmír, 1999. Mezinárodní trestní soudnictví. *Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva* [online]. **138**(10), s. 905 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 0231-6625.

Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhfpxaxzrgbpxgxzyhe3q&groupIndex=2&rowIndex=0>.

DAVID, Vladislav, 2005. Zásada komplementarity neoslabuje státní suverenitu. *Trestněprávní revue* [online]. **2005**(6), s. 141 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgvpxi4s7gzpxgxzrgqyq&groupIndex=0&rowIndex=0>.

JØRGENSEN, Nina, 2001. The definition of genocide: Joining the dots in the light of recent practice. *International criminal law review* [online]. **1**(3-4), 285-313 [cit. 07. 03. 2020]. ISSN 1567-536X. Dostupné z: <https://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=0&sid=9acc14b2-62a0-4856-92d2ac4fde796727%40sessionmgr4006&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=12510063&db=asn>.

MILANOVIĆ, Marco, 2006. State Responsibility for Genocide. *European Journal of International Law* [online]. **17**(3), s. 553-604 [cit. 18. 03. 2020]. ISSN 0938-5428. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/17/3/204.pdf>.

PIPEK, Jiří, 2004. Mezinárodní trestní soud – k některým aspektům Římského statutu. *Trestněprávní revue*. [online]. **2004**(2), s. 39 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7gjpngxzthe&groupIndex=0&rowIndex=0>.

PIPEK, Jiří, 2003. Jurisdikce mezinárodního trestního soudu a princip ne bis in idem. *Právník* [online]. **2003**(12), s. 1255 [cit. 06. 03. 2020]. ISSN 0231-6625. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgnpxaxzrgjpxgxzrgi2tk&groupIndex=0&rowIndex=0>.

ŠTURMA, Pavel, 2002. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue* [online]. **2002**(2), s. 43 [cit. 16. 03. 2020]. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview->

document.seam?documentId=nrptembqgjpxi4s7gjpngxzugm&groupIndex=0&rowIndex=0.

ŠTURMA, Pavel, 2007. MSD k aplikaci Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia. *Právní zpravodaj* [online]. 2007(10), s. 11 [cit. 08. 03. 2020]. ISSN 1212-8694. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqg5pxa6s7geyf6427geyq&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Judikatura mezinárodních tribunálů OSN

Mezinárodní soudní dvůr

ICJ, Ukrajina vs. Ruská federace, nařízení o předběžných opatření ze dne 19. 4. 2017, 166-20170419-ORD-01-00-BI [online]. [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/166/166-20170419-ORD-01-00-EN.pdf>.

ICJ, Etiopie vs. Jižní Afrika, rozsudek ze dne 21.12.1962, 046-19621221-JUD-01-00. [online]. [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/46/046-19621221-JUD-01-00-EN.pdf>.

ICJ, Gambie vs. Myanmar, nařízení předběžného opatření ze dne 23. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20200123-ORD-01-00-EN.pdf>.

ICJ, Bosna a Hercegovina vs. Srbsko a Černá Hora, rozsudek ze dne 26. 2.2007. [online]. [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf>.

ICJ, Gambia vs. Myanmar, nařízení ze dne 23. 1. 2020. [online]. [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20200123-ORD-02-00-EN.pdf>.

ICJ, Gambia vs. Myanmar, návrh na vydání předběžného opatření státu Gambia ze dne 11. 11. 2019 [online]. [cit. 17. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20191111-APP-01-00-EN.pdf>

Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu

ICTR, Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu, rozsudek ze dne 2. 9. 1998, ICTR-96-4 [online]. [cit. 15. 03. 2020].
Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-96-4/trial-judgements/en/980902.pdf>.

ICTR, Prokurátor vs. Jean Paul Akayesu, rozsudek ze dne 1. 6. 2001, ICTR-96-4 [online]. [cit. 10. 03. 2020].
Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-96-4/appeals-chamber-judgements/en/010601.pdf>.

ICTR, Prosekurátor vs. Kayishema, rozsudek ze dne 21. 5. 1999, ICTR-95-1 [online]. [cit. 10. 03. 2020].

Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-95-1/trial-judgements/en/990521.pdf>.

ICTR, Prokurátor vs. Clément Kayishema and Obed Ruzindana, rozhodnutí ze dne 1. června 2001, ICTR-95-1-A [online]. [cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-95-1/appeals-chamber-judgements/en/010601.pdf>.

ICTR, Prokurátor vs. Clément Kayishema and Obed Ruzindana, rozhodnutí ze dne 21. května 1999, ICTR-95-1-T [online]. [cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/case-documents/ictr-95-1/trial-judgements/en/990521.pdf>.

Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii

ICTY, Prokurátor vs. Brdanin, rozsudek ze dne 1. 9. 2004, IT-99-36-T. [online]. [cit. 12. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/brdanin/tjug/en/brd-tj040901e.pdf>.

ICTY, Prokurátor vs. Krstić, rozhodnutí ze dne 2. 8. 2001, IT-98-33-T [online]. [cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/krstic/tjug/en/krs-tj010802e.pdf>.

ICTY, Prokurátor vs. Ratko Mladič, rozhodnutí ze dne 22.11.2017, IT-09- 92-T [online]. [cit. 13. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/mladic/tjug/en/171122-1of5_1.pdf.

ICTY, Prokurátor vs. Jelisić, rozhodnutí ze dne 5. 7. 2001, IT 95-10-A [online]. [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/jelusic/acjug/en/jel-aj010705.pdf>.

ICTY, Prokurátor vs. Dutko Tadić, rozhodnutí ze dne 15. 7. 1999, IT-94-1-A [online]. [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/tad-aj990715e.pdf>.

ICTY, Prokurátor vs. Krstić, rozhodnutí A.CH. ze dne 1. 7.2003, IT-98-33-A [online]. [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/krstic/acdec/en/030701.html>.

ICTY, Prokurátor vs. Halilović, rozhodnutí ze dne 16. 11. 2005, IT-01-48-T [online]. [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/halilovic/tjug/en/tcj051116e.pdf>.

ICTY, Prokurátor vs. Vasiljević, rozhodnutí ze dne 29. 11. 2002, IT-98-32-T [online]. [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/vasiljevic/tjug/en/vas021129.pdf>.

ICTY, Prokurátor vs. Vidoje Blagojević and Dragan Jokić, rozhodnutí ze dne 17. 1. 2005, IT-02-60-T [online]. [cit. 15. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/blagojevic_jokic/tjug/en/bla-050117e.pdf.

ICTY, Prokurátor v. Dusko Tadic a/k/a „Dule“, rozhodnutí ze dne 2.10.1995, IT-94-1-AR 72, [online]. [cit. 15. 03. 2020].
Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>.

Mezinárodní trestní soud

ICC, Prokurátor vs. Lubanga, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 29. 1. 2007, ICC-01/04-01/06, [online]. [cit. 16. 03. 2020].
Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2007_02360.PDF.

ICC, Prokurátor vs. Katanga, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 30. 9. 2008, ICC-01/04-01/07-717, [online]. [cit. 16. 03. 2020].
Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2008_05172.PDF.

ICC, rozhodnutí Přípravného senátu ze dne 6. 9. 2018, ICC-RoC46(3)-01/18. [online]. [cit. 1. 10. 2020].
Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2018_04203.PDF.

ICC, rozhodnutí Přípravného senátu III ze dne 14. 11. 2019, ICC-01/19. [online]. [cit. 1. 10. 2020].
Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2019_03510.PDF.

Mezinárodní dokumenty, rezoluce a zprávy

UN General Assembly, *Rome Statute of the International Criminal Court (last amended 2010)*, [online]. 17. 7. 1998 [cit. 1. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-227-6.
Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3a84.html>.

UN, *Statute of the International Court of Justice*, [online]. 18. 4. 1946 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3deb4b9c0.html>.

UN Security Council, *Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda (as last amended on 13 October 2006)*, [online]. 8. 11. 1994 [cit. 1. 03. 2020].
Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3952c.html>.

UN Security Council, *Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (as amended on 17 May 2002)*, [online]. 25. 5. 1993 [cit. 1. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3dda28414.html>.

UN General Assembly, *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, [online]. 9. 12. 1948, United Nations, Treaty Series, vol. 78, p. 277 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3ac0.html>.

Rules of Procedure and Evidence, International criminal court, [online]. 2019 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-354-x ICC-PIOS-LT-03-004/19_Eng. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RulesProcedureEvidenceEng.pdf>.

Regulation of the court, International criminal court, [online]. 2018, [cit. 16. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-348-5 ICC-PIOS-LT-03-005/18_Eng. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RegulationsCourt_2018Eng.pdf.

Regulation of the office of the prosecutor, International criminal court, [online]. 2011 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-232-2, ICC-PIOS-LT-03-002/15_Eng. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RegulationsOTPEng.pdf>.

Regulation of the registry, International criminal court, [online]. 2018 [cit. 16. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-345-0, ICC-PIOS-LT-03-003/18_Eng. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RegulationsRegistryEng.pdf>.

The Crime of Genocide 11 December 1946, A/RES/96, *UN General Assembly*. [online]. [cit. 17. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3b00f09753.html>.

Elements of Crimes, International criminal court, [online]. 2011 [cit. 12. 03. 2020]. ISBN No. 92-9227-232-2, ICC-PIDS-LT-03-002/11_Eng. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/ElementsOfCrimesEng.pdf>.

Whitaker, B. Revised and Updated Report on the Question of the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, U.N. Doc. E/CN. 4/Sub.2/1985/6, 2. 7. 1985. [online]. [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: <http://www.preventgenocide.org/prevent/UNdocs/whitaker/section6.html>.

UN, Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings, [online]. 2019 [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/20190916/A_HRC_42_CRP.5.pdf.

UN, HRC, Report of the independent international fact-finding mission on Myanmar, A/HR/42/50, 8. 8. 2019 [online]. 2019 [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://undocs.org/en/A/HRC/42/50>.

UN, Fact- Finding mission, Report of the Detailed findings, [online]. 2018 [cit. 16. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_CRP.2.pdf.

UN, OHCHR, Flash Report, 3. 2. 2017 [online]. 2017 [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf>

UN, Security Council, Resolution 1593 (2005), S/RES/1593 (2005), [online]. [cit. 14. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/85FEBD1A-29F8-4EC4-9566-48EDF55CC587/283244/N0529273.pdf>.

UN, Framework of analysis for atrocity crimes, A tool for prevention, [online]. 2014 [cit. 23. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.49_Framework%20of%20Analysis%20for%20Atrocity%20Crimes_EN.pdf.

UN, HRC, Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar, A/HRC/RES/39/2, 3. 10. 2018 [online]. 2018 [cit. 26. 04. 2020]. Dostupné z: <https://undocs.org/en/A/HRC/RES/39/2>.

UN, HRC, Report of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar, A/HRC/42/66, 7. 8. 2019 [online]. 2019 [cit. 5. 10. 2020]. Dostupné z: <https://iimm.un.org/wp-content/uploads/2020/07/HRC-42-IIMM-report.pdf>.

UN, HRC, Report of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar, A/HRC/45/60, ze dne 7. 7. 2020 [online]. 2020 [cit. 5. 10. 2020]. Dostupné z: <https://iimm.un.org/wp-content/uploads/2020/08/G2016493.pdf>.

Právní předpisy ČR

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, In: *Sbírka mezinárodních smluv* č. 84/2009, částka 33, 24. 9. 2009, ISSN 1801- 0393.

Ostatní zdroje

BEECH, Hannah. Kill all you see: In a first, Myanmar soldiers tell about Rohingya slaughter. In: *The New York Times* [online]. 8. 9. 2020 [cit. 16. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/09/08/world/asia/myanmar-rohingya-genocide.html>.

Crime against humanity. In: *Wikipedia* [online]. 12. 3. 2020 [cit. 13. 3. 2020]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Crime_against_humanity.

Ex-Myanmar soldiers give details of Rohingya atrocities. In: *Youtube* [online]. 2020 [cit. 15. 9. 2020]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=xXx4LMFmps8&ab_channel=GlobalNews.

HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Po téměř čtvrtstoletí končí trestní tribunál pro Jugoslávii. Vysloužil si uznání i nevráživost. In: *ČT24* [online]. 21. 12. 2017 [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2330053-potemer-ctvrtstoletí-konci-trestni-tribunal-pro-jugoslavii-vyslouzil-si-uznani-i>.

International Criminal Court: Prosecute and Offer Witness Protection to Myanmar Army Deserters. In: *Fortify Rights* [online]. 2020 [cit. 17. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2020-09-08/>.

RAHMAN, Shafiur. Myanmar's 'Rohingya' vs 'Bengali' Hate Speech Debate. In: *The diplomat* [online]. 2019 [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z:

<https://thediplomat.com/2019/12/myanmars-rohingya-vs-bengali-hate-speech-debate/>.

Massacre in Myanmar. In: *Reuters investigates* [online]. 8. 2. 2018 [cit. 20. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-rakhine-events/>.

Myanmar Rohingya: What you need to know about the crisis. In: *BBC News* [online]. 23. 1. 2020 [cit. 13. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-41566561>.

Myanmar Rohingya: How a 'genocide' was investigated. In: *BBC News* [online]. 3. 9. 2018 [cit. 16. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-45341112>.

MUPAS, Stéphanie. Rohingya: les aveux de deux soldats birmans. *Le Monde*. 2020, 76(23536), 2, ISSN 1950-6244.

Myanmar burning. In: *Reuters investigates* [online]. 15. 8. 2018 [cit. 13. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-facebook-hate/>.

Office of the Prosecutor. *Report on Preliminary Examination Activities 2018* [online]. 2018, s. 76. [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/181205-rep-otp-PE-ENG.pdf>.

2014 Population and housing census of Myanmar, In: *Myanmar census 2014* [online]. 2014 [cit. 5. 4. 2020]. Dostupné z: https://myanmar.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Census%20Data%20Sheet%20-%20ENGLISH_0.pdf.

Opening of an ICC investigation into the situation in Bangladesh/Myanmar. In: *International Criminal Court* [online]. Hague, 14. 11. 2019 [cit. 1. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/QandA-bangladesh-myanmar-eng.pdf>

Rohingya return to Myanmar: Confusion and fear in refugee camps. In: *BBC News* [online]. 15. 11. 2018 [cit. 25. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-46217505>.

STEINBERG, David. Myanmar. In: *Encyklopaedia Britannica* [online]. Encyclopædia Britannica, 2019 [cit. 6. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Myanmar>.

STECKLOW, Steve. Why Facebook is losing the war on hate speech in Myanmar. In: *Reuters* [online]. 2018 [cit. 16. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/myanmar-facebook-hate/>.

Myanmar: Major ethnic groups and where they live. In: *Aljazeera* [online]. 14. 3. 2017 [cit. 8. 4. 2020]. Dostupné z:

<https://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2017/03/myanmar-major-ethnic-groups-live-170309143208539.html>.

Rohingya. In: *Omniglot* [online]. 2019 [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.omniglot.com/writing/rohingya.html>.

Rohingyas: Their culture. In: *Canadien Rohingya development institute* [online]. 2019 [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.rohingya.ca/rohingyas-have-distinct-culture>.

The country where Facebook posts whipped up hate. In: *BBC News* [online]. 12. 9. 2018 [cit. 16. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-45449938>.

UN Geospatial information section, *Myanmar*, Map. No. 4168 Rev. 3 [online] 20. 6. 2012 [cit. 6. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/myanmar.pdf>.

Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, following judicial authorisation to commence an investigation into the Situation in Bangladesh/Myanmar. In: *International Criminal Court* [online]. Hague, 2019 [cit. 4. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=20191122-otp-statement-bangladesh-myanmar>.

What awaits any Rohingya refugees who return to Myanmar? In: *BBC News* [online]. 28. 12. 2018 [cit. 15. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-46312889>.